

FAHRENHEIT 5651

SANSÜRÜN YAKICI ETKİSİ

ENGELLİWEB 2020
YAMAN AKDENİZ - OZAN GÜVEN

FAHRENHEIT 5651

SANSÜRÜN YAKICI ETKİSİ

ENGELLİWEB 2020:

FAHRENHEIT 5651
SANSÜRÜN YAKICI ETKİSİ

Hazırlayanlar: YAMAN AKDENİZ · OZAN GÜVEN

ENGELLİWEB 3

ISBN: 978-605-69446-4-2

Ağustos 2021

© İfade Özgürlüğü Derneği

Hasırcıbaşı Caddesi, No: 24/4, Kadıköy İstanbul

Sertifika No: 44361

Kapak Resmi Canva.com / Sergey Nivens

Kapak Tasarımı Ozan Güven

Kitap Tasarımı Kadir Abbas

FAHRENHEIT 5651

SANSÜRÜN YAKICI ETKİSİ

EngelliWeb 2020

YAMAN AKDENİZ - OZAN GÜVEN

• ARAŞTIRMA •

İfade Özgürlüğü Derneği ve 2020 EngelliWeb Raporu Hakkında

Merkezi İstanbul’da bulunan İfade Özgürlüğü Derneği (“İFÖD”) Ağustos 2017 içinde kurulmuştur. Dernek, dil, din, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, engellilik, politik görüş farklılığı ve diğer nedenlere dayalı hiçbir ayırım gözetmek-sizin ifade özgürlüğü hakkına yönelik ihlallerin önlenmesi ve sona erdirilmesine odaklanmıştır. Bu anlamda, ifade özgürlüğü hakkı ihlale uğrayan veya bu hakkı tehlike altında olan kişilere yaşadıkları ihlallere karşı hukuki yardım sağlamak, bu amaçla araştırma, eğitim, ulusal ve uluslararası işbirliği dahil çalışmalar yapmak ve dayanışmak, ayrıca bu kişilerin haklarının güvence altına alınmasına katkıda bulunmak amacı ile kurulmuştur.

EngelliWeb 2008 yılında bir sivil toplum girişimi olarak çalışmalarına başlamış ve 2017 yılına kadar da bu girişim kapsamında tespit edilen Türkiye’den erişimi engellenmiş web siteleri ve bu web sitelerini engelleyen mahkeme kararları ve idari kararlarla ilgili bilgi ve istatistikleri kamuoyu ile paylaşmıştır. Alanında somut verilere sahip temel kaynak olarak birçok yerli ve yabancı medya kuruluşu tarafından atıfta bulunulan, akademik makale ve TBMM soru önergelerine giren ve ABD Dışişleri Bakanlığı’nın, yıllık olarak bütün dünya ülkeleri hakkında hazırladığı ‘İnsan Hakları Raporu’nun Türkiye bölümünde her yıl istatistiki verilerine yer verilen EngelliWeb 2015 yılında Türkiye Yayıncılar Birliği’nin Düşünce ve İfade Özgürlüğü Özel Ödülünü ve 2016 yılında Alman medya kuruluşu Deutsche Welle’nin en iyi online aktivizm yarışması Bobs Kullanıcı Ödülü Türkçe kategorisinde ödül almıştır.

İfade Özgürlüğü Derneği’nin kurulması ile EngelliWeb çalışmalarına Dernek bünyesinde devam edilmiş ve bu çalışmalar kapsamında da Türkiye’de devam eden İnternet sansürleri ile ilgili olarak 2018 EngelliWeb Raporu Haziran 2019 içinde,ⁱ 2019 EngelliWeb raporu ise Temmuz 2020 içinde yayınlanmıştır.ⁱⁱ EngelliWeb çalışmaları kapsamında ayrıca BM 2020 Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması (EPİM) kapsamında hazırlanacak olan Türkiye Raporu ile ilgili bir tavsiye raporu hazırlanarak güncel istatistiki bilgiler Kasım 2019 içinde kamuoyu ile paylaşılmıştır.ⁱⁱⁱ İfade Özgürlüğü Derneği tarafından yayınlanan 2018 ve 2019 raporlarına ulusal ve uluslararası medyada geniş yer verilmiş, Temmuz 2019 içinde önce 20 HDP’li vekil aracılığıyla ve En-

i Bkz. İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb 2018; Türkiye’den Erişime Engellenen Web Siteleri, Haber ve Sosyal Medya İçeriklerinin Analiz Raporu, Haziran 2019: https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2018.pdf

ii İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb 2019: Buz Dağının Görünmeyen Yüzü, Temmuz 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2019.pdf

iii Bkz. https://ifade.org.tr/reports/IFOD_UPR_Tavsiyeler_2019.pdf

gelliWeb 2018 rapor ve verilerine atıfla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde Anayasa'nın 98'inci ve Meclis İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereği Meclis araştırması açılması için talepte bulunulmuştur.^{iv} Benzer şekilde Ağustos 2019 içinde 22 CHP'li vekil tarafından da EngelliWeb 2018 raporu verilerine dayanarak benzer bir taleple İnternete erişim, ifade ve basın özgürlüğü sorunları ile ilgili Meclis Araştırması açılması talep edilmiştir.^v İşbu raporun yazıldığı tarih itibarıyla Meclis bünyesinde bu taleplere cevap verilmemiş ve bu talepler Meclis gündeminde yer almaya devam etmektedir. 5651 sayılı yasaya Temmuz 2020 içinde yapılan değişiklikler sırasında da Meclis'te 2019 EngelliWeb raporuna vekiller defalarca atıf yapmıştır.^{vi}

2018 ve 2019 EngelliWeb raporlarının devamı niteliğindeki 2020 EngelliWeb raporunun başlığı Ray Bradbury'nin meşhur *Fahrenheit 451* isimli 1951 yılında yayınlanan ve kitapların yakıldığı, baskıcı, otoriter ve distopik bir toplumun anlatıldığı bilimkurgu romanına atfen *Fahrenheit 5651: Sansürün Yakıcı Etkisi* olarak adlandırılmıştır. Özellikle 2020 yılı ve Covid-19 pandemi döneminde gittikçe artan baskılarla 5651 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerle birlikte git gide artan İnternet sansürlerinin yakıcı ve yok edici etkisi bu raporda ele alınmaktadır. Amacımız sansürün yakıcı etkisinin ve verdiği zararın toplumsal hafızadan tamamen silinmemesini sağlamak ve daha önceki raporlarda olduğu gibi sansürün boyutunu belgelemektir.

2020 raporunda detaylı olarak gözlemleneceği üzere İnternet ile ilgili erişim engelleme uygulamaları önceki yıllarda olduğu gibi devam etmiştir. 2020 içinde 5651 sayılı Kanun'da önemli değişiklikler yapılmış, **erişim engelleme** yaptırımının yanı sıra Kanun'a işbu raporda da detaylı bir şekilde inceleneceği üzere **"içeriğin çıkartılması"** yaptırımı da eklendi. Ayrıca, bu Kanun'un 9. maddesi kapsamında, kişilik haklarının ihlali ile ilgili yaptırımlara, **arama motorları ile** bu madde kapsamındaki kararlara konu İnternet adreslerinin **ilişkilendirilmemesi** yaptırımı da eklendi. Son olarak, Türkiye'den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıları ile ilgili bir düzenleme de 5651 sayılı Kanun'a eklendi.

Tüm bu değişikliklerle birlikte EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında tespit edilen erişimi Türkiye'den engelli web siteleri ve alan adları ile erişimi engellenen ve/veya içeriğin çıkartılmasına karar verilen haber içerikleri, sosyal medya hesap ve içeriklerinde ciddi artışlar gözlenmeye 2020 içinde de devam edilmiştir. Bu kapsamda **Türkiye'den erişime engellenen web sitelerinin sayısı 467.011'e ulaşmıştır**. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi tarafından Wikipedia kararı dahil olmak üzere İnternet ve erişim engelleme uygulamaları ile ilgili yaklaşık **38 farklı karar** verilmiş olsa dahi, Anayasa Mahkemesi'nin ilkesel yaklaşımının sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmeye devam edilen erişimin engellenmesi kararlarına olumlu bir etkisi 2019 yılı içinde olduğu gibi 2020 içinde de gözlemlenmemiştir. 2019 raporumuzda olduğu gibi 2020 yılı raporumuzda da Anayasa Mahkemesi'nin **Ali Kızık Başvurusu**^{vii} ile ilgili kararı ile 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle verilecek olan erişimin engellenmesi kararlarında uygulanmasını talep ettiği **"ilk bakışta ihlal"** yaklaşımının ve yine **Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş. Başvurusu**^{viii} ile ilgili kararında 8/A maddesi kapsamında milli güvenlik ve kamu düzeni gibi sebeplere istinaden verilecek olan erişimin engellenmesi kararlarında uygulanmasını talep

iv Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/10/10-502125gen.pdf>

v Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/10/10-518552gen.pdf>

vi Bkz. 23.07.2020 TBMM Adalet Komisyonu Tutanakları; 28.07.2020 TBMM Tutanakları.

vii Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

viii Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş. Başvurusu, B. No: 2015/18936, 22.05.2019.

ettiği “ilk bakışta ihlal” yaklaşımının 2020 yılında verilen erişimin engellenmesi kararları kapsamında değerlendirmesine raporda yer verilmiştir.

Bu **çalışmanın metodolojisi** yaklaşık 207 milyon alan adının her ay taranması, 90 farklı haber sitesini içeren 11 milyon güncel haberin haftalık taranması, yaklaşık 33 milyon arşiv kategorisindeki haberin aylık bazda taranmasını, Wikipedia, Youtube, Twitter, Facebook ve Türkiye’deki haber sitelerinin bir kısmını içeren 175 farklı alan adının erişime engellenip engellenmediğinin gerçek zamanlı izlenmesi, YouTube ve Twitter Uygulama Programlama Arayüzü (Application Programming Interface – API) kullanılarak Türkiye’den erişime engellenmiş video, hesap ve içeriklerin tespiti, Lumen veri tabanının Uygulama Programlama Arayüzü ve araştırmacılar için geliştirdikleri araçlar kullanılarak veri tabanında yer alan erişim engelleme kararlarının tespiti ve analizi, bazı haber sitelerinden gönderilen erişimin engellenmesi kararlarının analizini kapsamaktadır.

İfade Özgürlüğü Derneği web sitesi^{ix} 2020 yılı içinde aktif hale gelmiş, web sitesinin EngelliWeb bölümünden^x ve EngelliWeb Twitter hesabından^{xi} işbu raporda da yer verilen erişimi engellenen web siteleri ve alan adları ile erişimi engellenen ve/veya içeriğin çıkartılmasına karar verilen haber içerikleri, sosyal medya hesap ve içerikleri hakkında haber ve duyurular paylaşılmaya başlanmıştır. Hatta bu paylaşım ve duyurulardan dolayı İfade Özgürlüğü Derneği de erişim engelleme ve içerik çıkartma talep ve kararlarının raporda da değinileceği üzere hedefi haline gelmiştir.

2020 EngelliWeb Raporu önceki yıllarda olduğu gibi Profesör **Yaman Akdeniz** (İstanbul Bilgi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Öğretim Üyesi) ve Uzman Araştırmacı **Ozan Güven** tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanmasına dolaylı olarak ciddi katkısı olan **Lumen** veri tabanına^{xii} çok teşekkür ederiz. Ayrıca Anayasa Mahkemesi’nin Ali Kızık kararının 2020 uygulaması ile ilgili analizine katkılarından dolayı **Avukat Dilara Alpan**’a da çok teşekkür ederiz.

ix <https://ifade.org.tr>

x <https://ifade.org.tr/engelliweb/>

xi @engelliweb - <https://twitter.com/engelliweb>

xii <https://www.lumendatabase.org/>

İçindekiler

2020 Sonu İtibarıyla Türkiye'den 467.011 Web Sitesi Erişime Engellenmiştir.....	2
Türkiye'de Erişim Engelleme Yetkisi.....	4
2020 İçinde Erişime Engellenen Alan Adları, URL, Haber ve İçerikler.....	8
Alan Adları Engelleme Uygulamaları Genel Değerlendirme.....	8
5651 Sayılı Kanun'un 8. Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen Alan Adları.....	10
5651 Sayılı Kanun'un 8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçerikler.....	14
8/A Kararlarının Sulh Ceza Hakimlikleri Bazında Değerlendirilmesi.....	16
2020 Yılı 8/A Kararları ve Jandarmanın Rolü.....	18
8/A Kararlarının İçerik Analizi.....	20
2020 Yılı 8/A Kararlarının İçerik Analizi.....	22
Anayasa Mahkemesi'nin 8/A Kararları ve İlkesel Yaklaşımı.....	28
5651 Sayılı Kanun'un 9. Maddesi Kapsamında Erişim Engelleme ve İçeriklerin Çıkartılması Uygulamaları.....	34
5651 Sayılı Kanun'un 9. Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen & Çıkarılan URL, Haber ve İçerikler.....	34
Engellenen Haber (URL) İstatistikleri - 2020.....	35
2020 Erişim Engelleme ve İçerik Çıkartma Örnekleri.....	39
Engellenen ve Silinen Haber (URL) İstatistikleri – Genel Toplam (2014-2020).....	54
İnternet Adreslerinin Arama Motorları ile İlişkilendirilmemesi.....	60
Anayasa Mahkemesinin Ali Kırıkkaya Kararı ve İlk Bakışta İhlal Uygulaması.....	61
Sulh Ceza Hakimliklerinin 2019 Yılı İlk Bakışta İhlal Değerlendirmesi.....	61
Sulh Ceza Hakimliklerinin 2020 Yılı İlk Bakışta İhlal Değerlendirmesi.....	62

Sulh Ceza Hakimliklerinin 2019-2020 Yılları İlk Bakışta	
İhlal Değerlendirmesi Karşılaştırması	64
5651 Sayılı Kanun'un 9/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen URL, Haber ve İçerikler	65
RTÜK ve Erişim Engellenmesi Uygulamaları	65
5651 Sayılı Kanun Kapsamında Sosyal Ağ Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu ve Yükümlülükleri	68
Taleplere Cevap ve Gerekçe Verme Yükümlülüğü	70
Erişim Engelleme ve İçerik Çıkartma Kararlarının İcrası	71
Kullanıcı Verilerinin Türkiye'de Tutulması Yükümlülüğü	71
Raporlama Yükümlülüğü	72
2020 İçinde Erişime Engellenen Sosyal Medya Hesapları ve İçerikler	73
Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu	73
Twitter'a Türkiye'den gönderilen talepler	74
Twitter Şeffaflık Raporlarında Dünya Geneline Türkiye'nin Durumu	75
Facebook Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu	77
Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu	80
Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu	89
Reddit Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu	93
TikTok Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu	95
Linkedin Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu	97
2020 İçinde Hakkında Yasal İşlem Yapılan Sosyal Medya Hesapları	98
Sonuç ve Genel Değerlendirme	100

Tablo, Ekran Görüntüsü ve Şekil Listesi

Tablo 1	Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu (2020).....	39
Tablo 2	Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu (2014-2020).....	58
Tablo 3	Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye: Tüm İstatistikler.....	73

Ekran Görüntüsü 1	İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün OdaTV ile İlgili Talebi	23
Ekran Görüntüsü 2-3	Independent Türkçe Erişimin Engellenmesi Dosyasından Ekran Görüntüleri.....	24
Ekran Görüntüsü 4-5	Kadın haber ajansı JinNews'un erişime engellenmesi kararları.....	25
Ekran Görüntüsü 6	Özgürüz Radyo'nun erişime engellenme kararı.....	25
Ekran Görüntüsü 7	AleviNet haber sitesinin erişime engellenme kararı.....	26
Ekran Görüntüsü 8	Erişime engellenen haberler	27
Ekran Görüntüsü 9	Erişime engellenen ve silinmesine karar verilen haberler	28
Ekran Görüntüsü 10	Erişime engellenen ve silinmesine karar verilen haberler	28
Ekran Görüntüsü 11	Charlie Hebdo dergisinin Twitter hesabına erişim engeli.....	40
Ekran Görüntüsü 12	Erişime engellenen ve silinmesine karar verilen haberler	40
Ekran Görüntüsü 13	Erişime engellenen haberler	41
Ekran Görüntüsü 14	Erişime engellenen haberler	41
Ekran Görüntüsü 15	Erişime engellenen haberler	42
Ekran Görüntüsü 16	Erişime engellenen haberler	42
Ekran Görüntüsü 17	Erişime engellenen haberler	43
Ekran Görüntüsü 18	Erişime engellenen haberler	44
Ekran Görüntüsü 19	Erişime engellenen haberler	44
Ekran Görüntüsü 20	Erişime engellenen haberler	45
Ekran Görüntüsü 21	Erişime engellenen haberler	45
Ekran Görüntüsü 22	Erişime engellenen haberler	46
Ekran Görüntüsü 23	Erişime engellenen haberler	46
Ekran Görüntüsü 24	Erişime engellenen haberler	47
Ekran Görüntüsü 25	Erişime engellenen haberler	47
Ekran Görüntüsü 26	Erişime engellenen haberler	48
Ekran Görüntüsü 27	Erişime engellenen haberler	48
Ekran Görüntüsü 28	Erişime engellenen haberler	49

Ekran Görüntüsü 29	Erişime engellenen haberler	50
Ekran Görüntüsü 30	Erişime Engellenen Platform ve Uygulamalar	50
Ekran Görüntüsü 31-32	Hornet Soruşturma Dosyası	51
Ekran Görüntüsü 33	Erişime engellenen haberler	51
Ekran Görüntüsü 34	Erişime engellenen haberler	52
Ekran Görüntüsü 35	Erişime engellenen haberler	52
Ekran Görüntüsü 36	Erişime engellenen haberler	53
Ekran Görüntüsü 37	Erişime engellenen haberler	53
Ekran Görüntüsü 38	İFÖD'ün Bir Duyurusu Erişime Engellendi.....	54
Ekran Görüntüsü 39	Sosyal Medya Bildirimi.....	60
Ekran Görüntüsü 40	berktv.com ve ozguruz20.org Erişime Engellenme Kararları.....	67
Ekran Görüntüsü 41	Sosyal Ağ Sağlayıcıları İle İlgili Hukuki Süreç.....	70
Ekran Görüntüsü 42	Wordpress Tarafından Engellenen Sayfalarda Çıkan Uyarı Yazısı	92

Şekil 1	Yıllara Göre Toplam Erişime Engellenen Websiteleri Sayıları (2006-2020)	3
Şekil 2	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2020)	8
Şekil 3	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2006-2020)	9
Şekil 4	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (Toplam)	9
Şekil 5	BTK v. Yargı 8. Madde Erişim Engelleme Kararları (2018-2020)	12
Şekil 6	Yargı-BTK Erişim Engelleme Karşılaştırması (2017-2020)	13
Şekil 7	Yıllara Göre TİB, BTK ve Yargı Karşılaştırması (2006-2020)	14
Şekil 8	Yıllara Göre 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Alınan 8/A Karar Sayıları	16
Şekil 9	8/A Kararlarının İllere Göre Dağılımı (2020)	17
Şekil 10	8/A Kararlarının İllere Göre Dağılımı (2015-2020)	18
Şekil 11	8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçeriklerin Dağılımı (2015-2020)	21
Şekil 12	8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçeriklerin Dağılımı (2020)	22
Şekil 13	Yıllık Bazda 9. Madde Kapsamında Erişime Engellenen Toplam Haber Adresleri (URL)	36
Şekil 14	Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları (2020)	37
Şekil 15	Silinen veya Kaldırılan Haber (URL) Sayıları (2020)	38
Şekil 16	Yıllık Bazda 9. Madde Kapsamında Erişime Engellendikten Sonra Silinen Toplam Haber Adresleri (URL)	55
Şekil 17	Engellenen ve Silinen Toplam Haber (URL) Sayıları (2014-2020)	56
Şekil 18	Engellenen ve Silinen Toplam Haber (URL) Sayıları (2014-2020)	57
Şekil 19	Sulh Ceza Hakimlerinin AYM Ali Kızık Kararı 2019 Uygulama Performansı	62
Şekil 20	Sulh Ceza Hakimlerinin AYM Ali Kızık Kararı 2020 Uygulama Performansı	63
Şekil 21	Sulh Ceza Hakimlerinin AYM Ali Kızık Kararı 2019-2020 Uygulama Performansı	64
Şekil 22	Twitter'a Türkiye'den Gönderilen Talepler	74

Şekil 23	Twitter Şeffaflık Raporu (2020).....	75
Şekil 24	Twitter Şeffaflık Raporu (2012-2020).....	76
Şekil 25	Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye ve G8 Ülkeleri Karşılaştırması.....	76
Şekil 26	Facebook Çıkarılan İçerikler: Türkiye.....	77
Şekil 27	Facebook Dönemsel Olarak Türkiye'den Kaldırılan İçeriklerin Sayısı (2013-2020).....	78
Şekil 28	Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2020 Toplamı).....	79
Şekil 29	Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2013-2020).....	80
Şekil 30	Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı (2009-2020).....	81
Şekil 31	Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı (2020).....	82
Şekil 32	Google Türkiye Taleplerine İstinaden Yapılan İşlemler (2020).....	83
Şekil 33	Türkiye'den Google'a Kaldırılma Talepli Gönderilen Toplam İçerik Sayıları.....	84
Şekil 34	Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye (Hakaret İle İlgili Talepler).....	85
Şekil 35	Google Şeffaflık Raporunda Türkiye (Servis Bazında Hakaret İle İlgili Talepler) (2016-2020).....	86
Şekil 36	Youtube Hakaret Talepleri.....	87
Şekil 37	Youtube Hükümet Eleştirisi Talepleri.....	87
Şekil 38	Youtube Milli Güvenlik Talepleri.....	88
Şekil 39	Youtube Nefret Söylemi Talepleri.....	88
Şekil 40	Google'a Gönderilen Tüm Taleplerin Ülke Bazında Dağılımı (2009-2020).....	89
Şekil 41	Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu: Mahkeme Kararları (2013-2020).....	90
Şekil 42	Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu: Diğer Talepler (2013-2020).....	90
Şekil 43	Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu: Bildirilen Sayfa Sayısı (2013-2020).....	91
Şekil 44	Türkiye'den Zaman Birimlerine Göre Gönderilen Mahkeme Kararları ve İçerik Çıkartma Sayıları.....	92
Şekil 45	Reddit Şeffaflık Raporu'ndaki İçerik Kaldırma Talepleri (2020).....	93
Şekil 46	Reddit Şeffaflık Raporu'ndaki Toplam İçerik Kaldırma Talepleri (2016-2020).....	94
Şekil 47	TikTok Şeffaflık Raporu (2019-2020).....	95
Şekil 48	TikTok Şeffaflık Raporu (2020).....	96
Şekil 49	Linkedin Şeffaflık Raporu (2018-2020).....	97
Şekil 50	Linkedin Şeffaflık Raporu (2020).....	97
Şekil 51	İçişleri Bakanlığı Sosyal Medya Soruşturma & Adli İşlem Verileri (2018-2020).....	99
Şekil 52	İçişleri Bakanlığı Verileri (2018-2020).....	100
Şekil 53	Yıllara Göre Toplam Erişime Engellenen Web Siteleri Sayıları (2006-2020).....	101
Şekil 54	Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2014-2020).....	102
Şekil 55	Twitter Şeffaflık Raporlarında Japonya, Rusya ve Türkiye Karşılaştırması.....	103

Ifade Özgürlüğü Derneği'nin EngelliWeb raporu yaklaşık 14 sene önce yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve sonrasında ortaya çıkan bazı düzenlemelerle birlikte Türkiye'de git gide artan İnternet sansürleri ve erişim engelleme uygulamaları hakkında 2020 yılı sonu itibarıyla değerlendirmeleri içermektedir.

Bilindiği üzere, kapanana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve sonrasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Türkiye'den erişime engellenen web siteleri ile ilgili istatistiki veriler ve benzer şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından da erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler **hiçbir zaman resmi olarak açıklanmamıştır**. Dolayısıyla, EngelliWeb raporları bu alandaki yegâne istatistiki verileri içermektedir ve bu alanda referans noktası konumuna gelmiştir.

Erişim engellemelerle ilgili resmi istatistiki verilerin kamuoyu ile paylaşılması da hükümet politikasına dönüşmüş olmakla birlikte istatistiki verilerle ilgili önceki yıllarda TBMM soru önergelerine olumsuz cevap verilmiştir.¹ Önceki senelerde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından verilen cevaplarda erişime engellenen site sayısı ve istatistiksel değerlerin **açıklanmamasının gerekçesi** olarak **“suçun önlenmesi ve suçla mücadelede sıkıntılara sebep olabileceğini**, özellikle çocuk pornosuna ilişkin içeriklerin deşifre olmasına neden olabileceğini **ayrıca bu tür rakamlar diğer ülkelerde resmi olarak toplu şekilde açıklanmadığından**, uluslararası düzeyde **bu rakamlardan hareketle ülkemiz aleyhine haksız algı meydana getirildiği, bilgi kirliliği**

¹ Bkz. CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer tarafından Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'a 7/8292 esas numaralı ve 04.02.2019 tarihli yazılı soru <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8292s.pdf>, ve soruya 22.04.2019 tarihinde verilen yazılı cevap, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8292sgc.pdf>.

oluşturulduğu² gösterilmiştir. 25.04.2019 tarihinde ise, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı toplam rakamları açıklamamakla birlikte sadece 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamındaki erişim engelleme kararlarının oransal dağılımına işaret etmiştir.³ 2020 yılı içinde ise benzer sorular Meclis bünyesinde sorulmamıştır.

İfade Özgürlüğü Derneği bünyesinde hazırlanan 2020 EngelliWeb raporunda ise Türkiye'den erişime engellenen web siteleri ve alan adları, erişimi engellenen ve/veya içeriğin çıkartılmasına karar verilen haberler (URL adresleri) ve sosyal medya hesap ve içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler gerek 2020 yılı için gerekse genel toplamda 2020 yılı sonu itibarıyla detaylı şekilde kamuoyu ile paylaşılmak üzere hazırlanmıştır. Bundan sonraki süreçte de her sene benzer raporlar İfade Özgürlüğü Derneği tarafından kamuoyu ile paylaşılmaya devam edilecektir.

2020 SONU İTİBARIYLA TÜRKİYE'DEN 467.011 WEB SİTESİ ERİŞİME ENGELLENMİŞTİR

İfade Özgürlüğü Derneği'nin 2019 EngelliWeb raporunda **2018 yılı sonu itibarıyla Türkiye'den toplam 347.445 alan adı** erişime engellendiği, **2019** sonu itibarı ile ise bu rakamın **408.494'a** ulaştığının tespit edildiği belirtilmiştir. Aşağıda detaylandırılacağı üzere **2020** yılı içinde EngelliWeb çalışması kapsamında tespit edilebildiği kadarıyla Türkiye'den **toplam 58.809** alan adı daha erişime engellenmiştir. **2020** içinde erişime engellenen **58.809 alan adı ve web sitesi** ile birlikte 2020 sonu itibarı ile Türkiye'den toplam **467.011** web sitesi ve alan adına, **764** farklı kurum tarafından verilen toplam **408.808** farklı karar ile, bu raporda detaylandırılacak hüküm ve yetkilere istinaden erişim engellenmiştir.

Yıllık bazda bir değerlendirme yapıldığında ve Şekil 1'de görüleceği üzere 2020 yılı içinde erişimi engellenen web sitelerinde (**58.809**), önceki yıllara göre düşüş (2019: **61.380**, 2018: **94.585** ve 2017: **90.044**) gözlemlenmekle birlikte, 5651 sayılı Kanun ve erişimin engellenmesi uygulamalarının başlamasından sonraki 14 yıllık sürecin (**2007-2020**) ortalamasının (**yıllık 33.358 web sitesi**) üzerinde erişimin engellenmesi uygulamalarına 2020 içinde de devam edilmiştir.

Dahası, tespit edildiği kadarı ile 2020 sonu itibarı ile **150.000** URL adresine, **7.500** Twitter hesabına, **50.000** tweete, **12.000** YouTube videosuna, **8.000** Facebook içeriğine ve **6.800** Instagram içeriğine de 5651 sayılı Kanun ve diğer hükümlere istinaden erişim engellenmiştir.

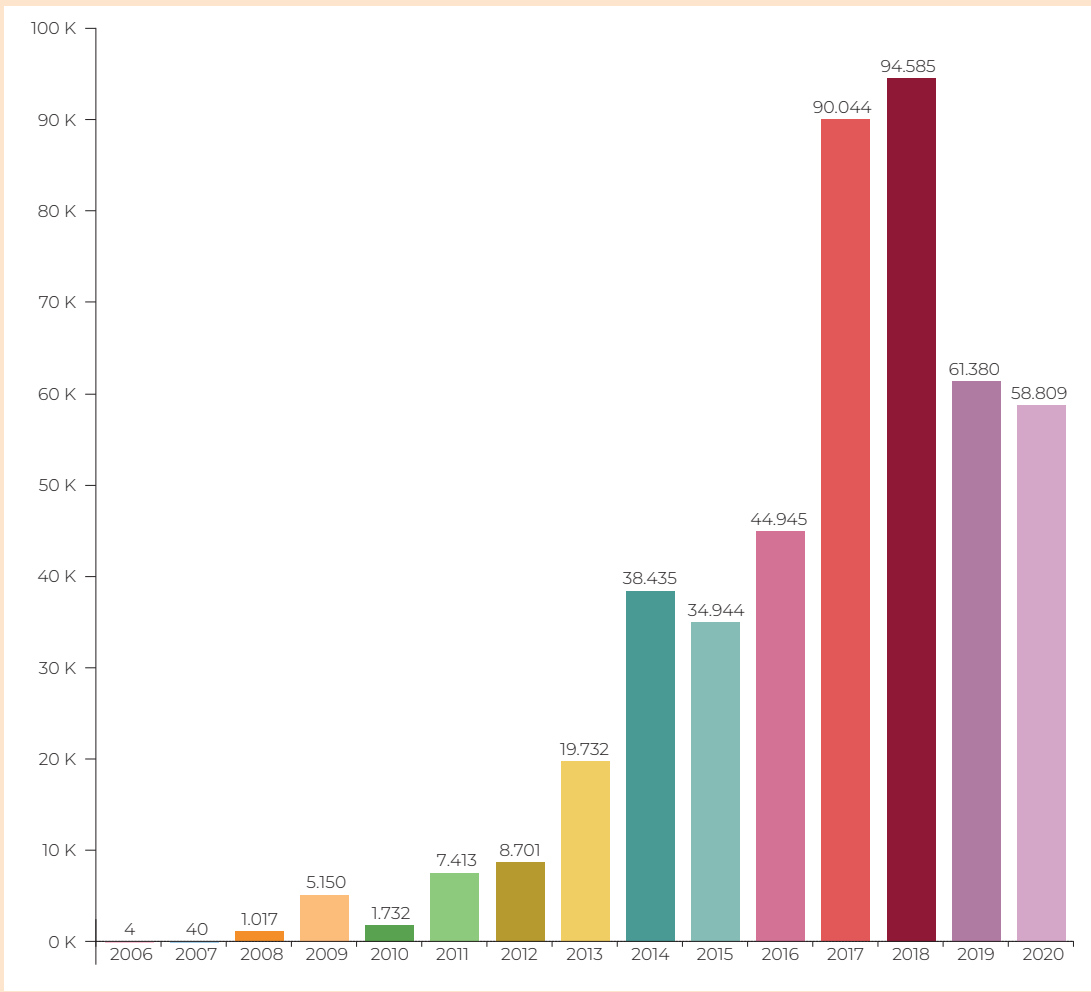
Erişime Nisan 2017'de engellenen **Wikipedia** platformu ve erişime **Eylül 2015** içinde engellenen **Sendika.Org** haber sitesi 2020 içinde verilen Anayasa Mahkemesi kararları sonrasında tekrardan erişime açılmıştır. **Wikipedia** platformuna Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği kararı⁴ ile Nisan 2017 içinde uygulanmaya başlanan topyekûn erişimin engellenmesi uygulamasına Ocak 2020 içinde Anayasa Mahkemesi'nin

² Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8454c.pdf>

³ Bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/7/7-8949sgc.pdf> ve <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/brEi5.pdf>.

⁴ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararı ile Wikipedia platformuna erişim platformunda yer alan '**Suriye İç Savaşı'na yabancı müdahalesi**' (Foreign involvement in the Syrian Civil War - https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_involvement_in_the_Syrian_Civil_War#Turkey) ve '**Devlet destekli terörizm**' (State-sponsored terrorism - https://en.wikipedia.org/wiki/State-sponsored_terrorism#Turkey) başlıklı iki İngilizce içeriğin Türkiye ile ilgili bölümleri gerekçe gösterilerek engellenmişti.

Şekil 1: Yıllara Göre Toplam Erişime Engellenen Websiteleri Sayıları (2006-2020)

26.12.2019 tarihli kararına istinaden son verilmiştir.⁵ 2015 yılından beri devam eden **Sendika.Org erişim engelleme** uygulamasına **Anayasa Mahkemesi'nin** Mart ve Eylül aylarında vermiş olduğu iki farklı ihlal kararı⁶ sonrasında **ancak Ekim 2020 içinde son verilmiştir**. Popüler resim paylaşım platformu **Imgur'a**, Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun ("TİTCK") kararı⁷ ile Ekim 2017'den beri uygulanan erişim engelleme uygulamasına da **Mart 2020 içinde son verilmiştir**.⁸ 2020 içinde Wi-

⁵ Wikimedia Foundation Inc. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019. Anayasa Mahkemesi tarafından başvuruları kabul edilen Wikimedia Foundation ve kullanıcı sıfatlı başvurular yapan Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak'ın ifade özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilirken, 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesinin keyfiliğe yol açacak şekilde geniş uygulandığına yönelik önemli tespitler de kararda yer almıştır.

⁶ Ali Ergin Demirhan Başvurusu, B. No: 2015/16368, 11.03.2020; Ali Ergin Demirhan (2) Başvurusu, B. No: 2017/35947, 09.09.2020.

⁷ Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'nun (TİTCK) 61762938-000-E.205963 sayılı ve 14.10.2017 tarihli kararı.

⁸ Bu engelleme ile ilgili kullanıcı sıfatı ile başlatılan idari yargı süreci halen Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nde devam etmektedir. Imgur'un başvurusu ve engellenmesine sebep olan içerikleri kaldırdığı beyanı ile

kipedia, Sendika.org ve Imgur engellemeleri sona ererken **OdaTV, Independent Türkçe** ve **JinNews** haber platformları 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesine istinaden arka arkaya verilen kararlarla erişime engellenmiş ve bu engelleme uygulamaları 2020 sonu itibarı ile devam etmiştir. Bu uygulamalar ve hukuki süreçler hakkında değerlendirmelere bu raporda yer verilecektir.

TÜRKİYE'DE ERIŞİM ENGELLEME YETKİSİ

EngelliWeb 2018 ve 2019 raporlarında detaylandırıldığı üzere Türkiye'de erişim engelleme kararı alması veya talep etmesi çeşitli kanun, yönetmelik ve düzenlemelerle **yargı organları** (mahkemeler, sulh ceza hakimlikleri ve savcılıklar) ile birlikte **çok sayıda idari kuruma** da verilmiştir. Ağırlıklı olarak erişim engelleme kararları 5651 sayılı Kanun'un **8, 8/A, 9 ve 9/A maddeleri** kapsamında sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmekle birlikte, 8. madde kapsamında soruşturma evresinde savcılıklar da erişimin engellenmesine karar verebilir. Ayrıca, **Cumhuriyet savcılarına** 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun ek madde 4(3) fıkrası kapsamında telif hakları ihlallerini gidermek için de erişimin engellenmesi yetkisi verilmiştir.

İdari kurumların erişimin engellenmesi ile ilgili yetkilendirmesi ise çeşitli kanun, yönetmelik ve düzenlemelerle yapılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki kurum ve kuruluşlara erişim engelleme kararı alma veya talep etme yetkisi tanınmıştır. Bu listeye 2020 yılında Resmi Gazete'de yayınlanan Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu kapsamındaki tüm **"yetkili kuruluşlar"** ve 2860 Sayılı **Yardım Toplama Kanunu** kapsamında izinsiz yardım toplayanlarla ilgili olarak valilikler ve İçişleri Bakanlığına da erişimin engellenmesi yetkisi verilmiştir:

- **Cumhurbaşkanlığı ve ilgili bakanlıklar**⁹
- Kapatılana¹⁰ kadar **Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı** ("TİB")¹¹
- TİB kapatıldıktan sonra **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı**¹²
- **Erişim Sağlayıcıları Birliği** ("ESB")¹³

Ankara 11. İdare Mahkemesi, 2019/2050 E., 2020/711 K. sayılı kararı ile 26.03.2020 tarihinde Imgur platformuna uygulanan erişim engellemesi uygulamasının iptaline karar vermiştir. Bianet, "Mahkeme Erişim Yasağına İtirazı Ciddiye Almayan Kurumu Haksız Buldu," 09.04.2020, <https://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/222707-mahkeme-erisim-yasagina-itirazi-ciddiye-almayan-kurumu-haksiz-buldu>.

9 5651 sayılı Kanun'un "Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi" başlıklı 8/A(1) maddesi kapsamında, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, **Cumhurbaşkanlığı** veya millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile **ilgili bakanlıkların** talebi üzerine BTK Başkanı tarafından internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Karar, Başkan tarafından derhâl erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhâl ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren dört saat içinde yerine getirilir. 8/A(2) maddesi kapsamında Cumhurbaşkanlığı veya ilgili Bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, Başkan tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde, karar kendiliğinden kalkar.

10 TİB 671 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Ağustos 2016 içinde kapatılmıştır.

11 5651 sayılı Kanun'un 8, 8/A ve 9/A maddelerine istinaden erişimin engellenmesi konusunda yetkilendirilmiş, 8/A ve 9/A maddeleri kapsamındaki idari tedbir kararlarına hâkim onayı şartı getirilmiştir.

12 Ibid.

13 **5651 Sayılı Kanun'un 9/9 maddesi** gereği bu Kanun'un kişilik haklarının ihlali ile ilgili 9. maddesi kapsamın-

- Sağlık Bakanlığı, **Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu** (“TİTCK”)¹⁴
- **Sermaye Piyasası Kurulu**¹⁵
- Tarım ve Orman Bakanlığı, **Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı**¹⁶
- **Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü**, Talih Oyunları Daire Başkanlığı¹⁷
- **Türkiye Jokey Kulübü**¹⁸
- **Spor Toto Teşkilat Başkanlığı**¹⁹

da sulh ceza hakimliklerinin verdiği erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayınların aynılarının başka İnternet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişi tarafından Erişim Sağlayıcıları Birliğine müracaat edilmesi halinde mevcut sulh ceza hakimliği kararlarını bu adresler için de uygulamaya yetkilendirilmiştir.

- 14 Sağlık Bakanlığı **1262 sayılı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu**’nun 18. maddesi gereği ruhsatsız ilaç veya sahte ilaç veya benzeri tıbbi müstahzarların tanıtım veya satışlarının İnternet üzerinden yapılması halinde, derhal erişimin engellenmesine karar vermeye yetkilidir. Bu yetki Sağlık Bakanlığı bünyesinde yer alan **Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu** tarafından kullanılmakta ve Kurum tarafından alınan kararlar 1262 sayılı Kanun gereği uygulanmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna bildirilir.
- 15 **Sermaye Piyasası Kurulu**, 6362 sayılı **Sermaye Piyasası Kanunu**’nun “izinsiz sermaye piyasası faaliyetinde uygulanacak tedbirler” başlıklı 99. maddesi kapsamında erişimin engellenmesini talep etmeye yetkilendirilmiştir. Kurul, bu maddenin 3. paragrafı gereği izinsiz sermaye piyasası faaliyetlerinin, İnternet aracılığı ile yürütüldüğü tespit edildiğinde; içerik ve yer sağlayıcılarının yurt içinde olması halinde, erişimin engellenmesi ile ilgili mevzuat uyarınca mahkemelere başvurulabilir. İçerik ve yer sağlayıcılarının yurt dışında bulunması halinde ise, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından erişimin engellenmesine karar verilebilir. Ayrıca, 99. maddenin 4. paragrafı (Ek: 17/4/2017-KHK/690-67 madde; değiştirilerek kabul: 1/2/2018-7077/57 madde) gereği Kuruldan izin alınmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplandığına veya Türkiye’de yerleşik kişilere yönelik olarak İnternet aracılığıyla yurt dışında kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yapıldığına ilişkin bilgi edinilmesi halinde, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından ilgili İnternet sitelerine erişim engellenebilir.
- 16 **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**, 4733 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun’un Cezai Hükümler başlıklı 8. maddesinin 2. paragrafının (k) bendi gereğince tütün mamulleri veya alkollü içkilerin, **etil alkol, metanol, makaron, sarmalık kıyılmış tütünün ve yaprak sigara kâğıdının** (28.10.2020 tarihli ve 7255 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi ile eklenmiştir) tüketicilere satışı İnternet üzerinden yapılması halinde 5651 sayılı Kanun’da öngörülen usullere göre erişimin engellenmesine karar verebilir ve bu kararlar hakkında da anılan Kanun hükümleri uygulanır. Bu yetkiye ayrıca Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin (Resmî Gazete Tarihi: 07.01.2011 Resmî Gazete Sayısı: 27808) 26(1) maddesinde de yer verilmiştir. Uygulama pratiğinde ise bu yetkinin Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde kurulan **Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı** tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda erişime engellenen web sitelerinin de Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan ziyade Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından erişime engellendiği gözlemlenmektedir.
- 17 **Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü**, Talih Oyunları Daire Başkanlığı, Sanal Ortamda Oynatılan Talih Oyunları Hakkında Yönetmeliğin (Resmî Gazete Tarihi: 14.03.2006 Resmî Gazete Sayısı: 26108), **“İdareye ve yargı mercilerine başvuru”** başlıklı 7. maddesi kapsamında “oynatıldığı tespit edilen talih oyunlarına ilişkin sanal ortamlara ve/veya İnternet sitelerine hizmet veren servis sağlayıcılarının bu sitelere ve/veya sanal ortamlara yönelik hizmet ve yayınlarının durdurulması ve yasak eylemlerin cezalandırılması istemiyle” ilgili yargı mercileri nezdinde derhal başvuruda bulunabilir. Bu Yönetmeliğin 8. maddesi gereğince ilgili yargı mercilerince talih oyunlarının oynatıldığı sanal ortamların faaliyetlerinin durdurulmasına karar verilmesi halinde, **Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü** bu kararlar gereği için derhal Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna erişimin engellenmesi için bildirimde bulunur.
- 18 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanun kapsamında Türkiye sınırları içerisinde at yarışları düzenlemeye, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen yarışlar üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul etmeye Tarım ve Orman Bakanlığı yetkilidir. Tarım ve Orman Bakanlığınca at yarışlarına dayalı müşterek bahisleri tertip etme hak ve yetkisi **Türkiye Jokey Kulübü’ne** devredilmiştir. Uygulamada Türkiye Jokey Kulübü tarafından alınan erişim engelleme kararlarının **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu** tarafından uygulandığı görülmektedir.
- 19 **Spor Toto Teşkilat Başkanlığı**, 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesi (Değişik: 12/7/2013-6495/3 md) gereği bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak, 5651 sayılı Kanunun erişimin engellenmesine ilişkin hükümlerini uygulamaya yetkilendirilmiştir. Spor Toto Teşkilat Başkanlığı’nın yetkilendirmesi Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği ile belirlenmiştir (Resmî Gazete Tarihi: 21.12.2008 Sayı: 27087).

- Diyanet İşleri Başkanlığı, **Din İşleri Yüksek Kurulu**²⁰
- Diyanet İşleri Başkanlığı, **Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu**²¹
- **Radyo ve Televizyon Üst Kurulu**²²
- **Yüksek Seçim Kurulu**²³

20 Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu da bazı içerikler açısından erişimin engellenmesine yetkilendirilmiştir. 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un **Din İşleri Yüksek Kurulu** ile ilgili 5. maddesine (Değişik: 1/7/2010-6002/4 md) 2018 yılında eklenen bir ek fıkra (Ek fıkra: 2/7/2018 -KHK/703/141 md) ile İslam Dininin temel nitelikleri açısından sakıncalı olduğu Kurul tarafından tespit edilen meallerin, Başkanlığın yetkili ve görevli mercie müracaatı üzerine basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilir. Yayının İnternet ortamında yapılması halinde, Başkanlığın müracaatı üzerine, yetkili ve görevli merci bu yayınlı ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verebilir. Bu kararlar uygulanmak üzere **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na** gönderilir (2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 141 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "sulh hukuk mahkemesi" ve "Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına" ibareleri sırasıyla, "yetkili ve görevli merci" ve "Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığına" şeklinde değiştirilmiştir).

21 Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesindeki **Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulunun** onay ve mührü bulunan mushaflar, cüzler halindeki mushaflar, mealli mushaflar ile sesli, görüntülü ve elektronik ortamda hazırlanan Kur'an-ı Kerim basılamaz ve yayınlanamaz. Onaysız veya mühürsüz basıldığı veya yayımlandığı tespit edilen mushaf ve cüzler halindeki mushaflar ile sesli, görüntülü ve elektronik ortamda hazırlanan Kur'an-ı Kerim yayınlarının Başkanlığın yetkili ve görevli mercie müracaatı üzerine basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilir. Bu yayınların İnternet ortamında yapılması halinde, Başkanlığın müracaatı üzerine, yetkili ve görevli merci bu yayınlı ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı verebilir. Bu kararlar uygulanmak üzere **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na** gönderilir.

22 Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'a 2018 yılında eklenen **29/A maddesi** (Ek: 21/3/2018-7103/82 md) ile **lisansız yayın hizmetlerinin İnternet ortamında sunumu durumunda erişimin engellenmesini** talep etmek üzere yetkilendirilmiştir. Bu kapsamda, Üst Kuruldan geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, bu hak ve lisansları ile yayınlarını bu Kanun ve 5651 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak internet ortamından da sunabilirler. Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerini sadece internet ortamından sunmak isteyen medya hizmet sağlayıcılar Üst Kuruldan yayın lisansı, bu yayınları İnternet ortamından iletmek isteyen platform işletmecileri de Üst Kuruldan yayın iletim yetkisi almak zorundadır. Üst Kuruldan geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunmayan ya da bu hak ve/veya lisansı iptal edilen gerçek ve tüzel kişilerin yayın hizmetlerinin İnternet ortamından iletilmesinin Üst Kurulca tespiti halinde Üst Kurulun talebi üzerine sulh ceza hakimlikleri tarafından İnternet ortamındaki söz konusu yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu kararlar, gereği yapılmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderilir. Bu madde uyarınca verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı hakkında 5651 sayılı Kanunun 8/A maddesinin üçüncü ve beşinci fıkraları uygulanır. İçerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu Üst Kurulun görev alanına ilişkin uluslararası antlaşmalar ve bu Kanun hükümlerine aykırı yayın yaptığı Üst Kurulca tespit edilen bir başka ülkenin yargı yetkisi altındaki medya hizmet sağlayıcılarının veya platform işletmecilerinin yayın hizmetlerinin internet ortamından iletimi ile İnternet ortamından Türkçe olarak Türkiye'ye yönelik yayın yapan veya yayın dili Türkçe olmamakla birlikte Türkiye'ye yönelik ticari iletişim yayınlarına yer veren yayın kuruluşlarının yayın hizmetleri hakkında da erişimin engellenmesi yaptırımını uygulayabilir. Bu maddenin uygulanması ile ilgili yönetmeliğin hazırlanma süreci 2019 içinde tamamlanmış ve Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik Resmî Gazete'de (Resmî Gazete Tarihi: 01.08.2019 Resmî Gazete Sayısı: 30849) yayınlanmıştır.

23 Yüksek Seçim Kurulu, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un "Basın, iletişim araçları ve internette propaganda" başlıklı 55/B maddesi kapsamında seçimler sırasında "oy verme gününden önceki on günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasi partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtımı yasaktır" hükmüne istinaden bu tip yayınlar ile ilgili olarak erişimin engellenmesini talep edebilir. Uygulamada "geçici" olarak uygulanması gereken bu yetkiye istinaden alınan erişimin engellenmesi kararlarının süre belirtilmeden uygulandığı ve uygulamanın da Erişim Sağlayıcılar Birliği üzerinden yapıldığı görülmektedir.

- **Ticaret Bakanlığı, Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü**²⁴
- **Hazine ve Maliye Bakanlığı**²⁵
- **Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu** kapsamındaki tüm **“yetkili kuruluşlar”**²⁶
- **Valilikler ve İçişleri Bakanlığı**²⁷
- **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu**²⁸

- 24 Ticaret Bakanlığı bünyesinde yer alan **Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü** tarafından 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un saadet zincirleriyle alakalı ve piramit satış sistemleri başlıklı 80. maddesi kapsamında erişimin engellenmesi kararları vermeye başlamıştır. Bu maddenin üçüncü paragrafında “Bakanlık, piramit satış sistemleri ile ilgili gerekli incelemeleri yapmaya ve varsa elektronik sistemin ülkemizde durdurulması dâhil ilgili kamu kurum veya kuruluşlarıyla iş birliği içinde gerekli önlemleri almaya yetkilidir” denilmiştir. Bu kapsamda alınan kararlar da uygulanmak üzere mevzuatta bu yönde bir yetkilendirme söz konusu olmamasına rağmen Erişim Sağlayıcılar Birliği'ne gönderilmektedir.
- 25 7194 Sayılı **Dijital Hizmet Vergisi ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Karamamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**'un (Resmî Gazete Tarihi: 07.12.2019 Resmî Gazete Sayısı: 30971) “Vergi güvenliği” başlıklı 7. maddesinin 1. fıkrası kapsamında 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergilere ilişkin beyanname verme ve ödeme yükümlülüklerini süresinde yerine getirmeyen bu Kanun kapsamındaki dijital hizmet sağlayıcılarına veya Türkiye'deki yetkili temsilcisine, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için dijital hizmet vergisini tarha yetkili vergi dairesi tarafından internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler kullanılarak 213 sayılı Kanunda sayılan tebligat yöntemleri, elektronik posta veya diğer tüm iletişim araçları ile ihtarada bulunulabilir ve bu durum Gelir İdaresi Başkanlığının İnternet sitesinde ilan edilir. 7. maddenin 2. fıkrası kapsamında ise Gelir İdaresi Başkanlığının ilanından itibaren otuz gün içinde bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlinde, **dijital hizmet sağlayıcılarının sunmuş oldukları hizmetlere erişimin**, bu yükümlülükler yerine getirilinceye kadar **engellenmesine Hazine ve Maliye Bakanlığınca karar verilir** ve bu karar erişim sağlayıcısına bildirilmek üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderilir. Engelleme kararlarının gereği bildirildikten itibaren yirmi dört saat içinde erişim sağlayıcıları tarafından yerine getirilir.
- 26 7223 sayılı **Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu**'nun (Resmî Gazete Tarihi: 12.03.2020 Resmî Gazete Sayısı: 31066) “**Yetkili kuruluşun denetime ilişkin diğer yetkileri**” başlıklı 17. maddesinin 2. fıkrası kapsamında “Piyasaya arz edilen veya piyasada bulundurulmuş uygun olmayan bir ürünün internet üzerinden tanıtımı ve satışının yapılması halinde yetkili kuruluş, aracı hizmet sağlayıcıya içeriğin çıkarılması için internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirimde bulunur. İçeriğin yirmi dört saat içerisinde aracı hizmet sağlayıcı tarafından çıkarılmaması halinde **yetkili kuruluş uygun olmayan ürüne ilişkin içeriğe erişimin engellenmesine karar verir** ve bu karar uygulanmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna bildirir. İnternet sitesinin doğrudan iktisadi işletmeciyeye ait olması durumunda aynı uygulama yapılır. Bu fıkra kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararı **içeriğe erişimin engellenmesi** (URL vb.) yöntemiyle verilir”. Bu Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3. maddesi kapsamında “**yetkili kuruluş**”, “ürünlere ilişkin teknik düzenlemeleri hazırlayan, yürüten veya ürünleri denetleyen” kamu kuruluşlarını kapsayacak şekilde tanımlanmıştır. Bu yetki 12.03.2021 tarihinden itibaren kullanılacaktır.
- 27 2860 Sayılı **Yardım Toplama Kanunu**'nun “izin alma zorunluluğu” başlıklı 6. maddesine 27.12.2020 tarihli 7262 Sayılı Kanun'un 7. maddesi ile eklenen 3. fıkra ile “İzinsiz yardım toplama faaliyetinin **internet ortamında yapıldığının tespiti hâlinde** ilgili valilik veya İçişleri Bakanlığı tarafından içerik ve/veya yer sağlayıcıya, yardım toplama faaliyetine ilişkin içeriğin çıkarılması için internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirimde bulunulur. İçeriğin en geç yirmi dört saat içinde içerik ve/veya yer sağlayıcı tarafından çıkarılmaması veya içerik ve yer sağlayıcıya ilişkin bilgilerin edinilememesi ya da teknik nedenlerle bildirimde bulunulmaması hâlinde ilgili valilik veya İçişleri Bakanlığı internet ortamındaki söz konusu **içeriğe ilişkin erişimin engellenmesine karar verilmesi için sulh ceza hâkimliğine** başvurur. Hâkim, talebi en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar ve gereği yapılmak üzere doğrudan **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna** gönderir. Bu karara karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz edilebilir. Bu fıkra kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararı, içeriğe erişimin engellenmesi (URL vb.) yöntemiyle verilir.”
- 28 5411 Sayılı **Bankacılık Kanunu** kapsamında **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna** bu kanunun suçlarla ilgili ikinci bölümünde yer alan “izinsiz faaliyette bulunmak” başlıklı 150. maddesinin 3. fıkrası ile izinleri almaksızın banka gibi faaliyet gösteren ya da mevduat kabul eden yahut katılım fonu toplayan gerçek kişiler ile tüzel kişilerle ilgili Kurumun “İlgili Cumhuriyet başsavcılığını muhatap talebi üzerine sulh ce-

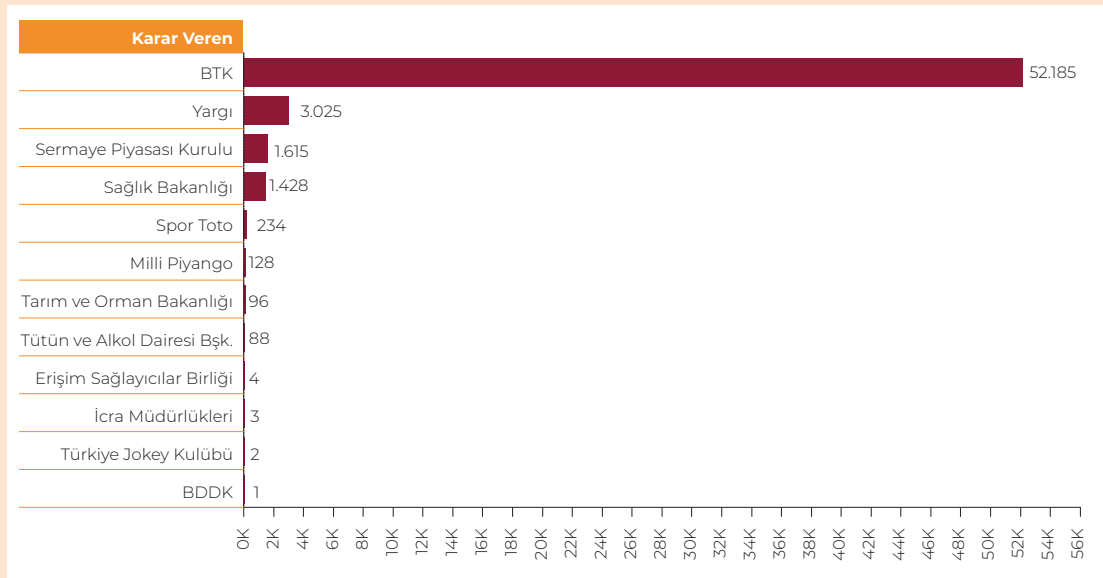
Görüldüğü üzere 15'ten fazla farklı kurum ve kuruluşa çeşitli düzenlemeler altında erişim engelleme yetkisi veya talep etme yetkisi verilmiş ve bu yetkilerin büyük bir kısmı “**idari tedbir**” yolu ile ve yargı onayı şartı aranmadan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu veya Erişim Sağlayıcıları Birliğine gönderilerek kullanılmaktadır.

2020 İÇİNDE ERİŞİME ENGELLENEN ALAN ADLARI, URL, HABER VE İÇERİKLER

ALAN ADLARI ENGELLEME UYGULAMALARI GENEL DEĞERLENDİRME

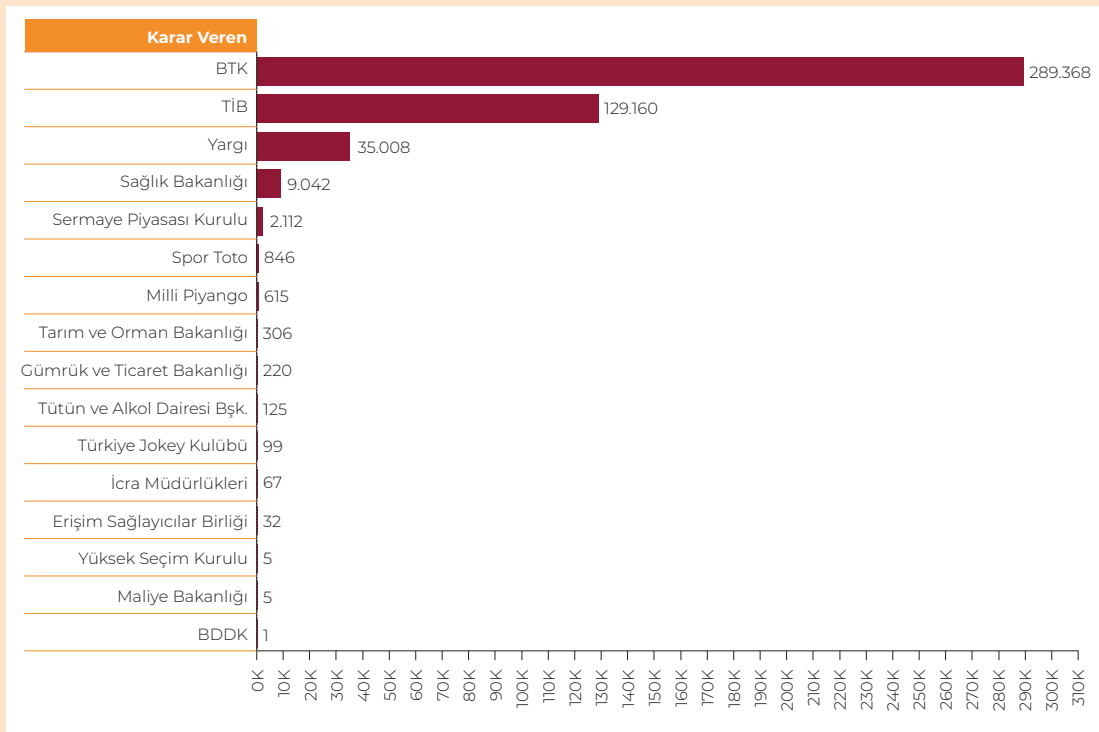
EngelliWeb projesi kapsamında **2020 yılı içinde** tespit edebildiğimiz kadarıyla Türkiye’den **toplam 58.809** alan adı erişime engellenmiştir. Bu engellemelerin çoğunluğu **Şekil 2’de** görüleceği üzere (**%89’u**), **52.185 alan adı** BTK Başkanı tarafından 5651 sayılı Kanun’un 8. maddesi kapsamında erişime engellenmiştir. **3.025** alan adına hakimlik, savcılık ve mahkeme kararlarıyla, **1.615** alan adına Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, **1.428** alan adına Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından, **234** alan adına Spor Toto Teşkilat Başkanlığı tarafından, **128** alan adına Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından, **96** alan adına Tarım ve Orman Ba-

Şekil 2: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2020)

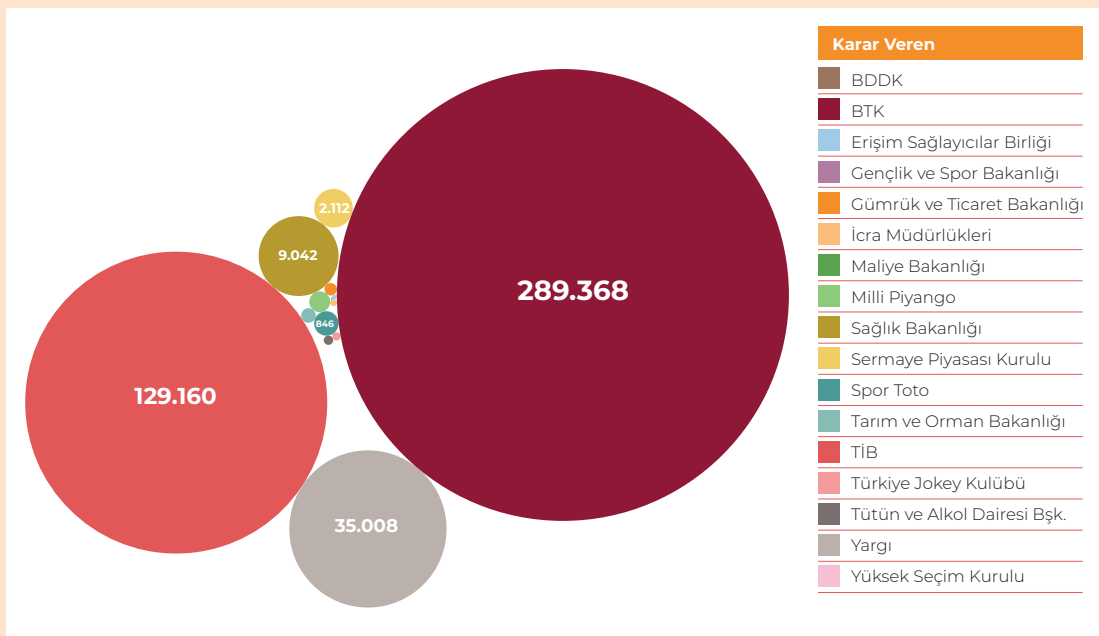

za hâkimince, dava açılması hâlinde davaya bakan mahkemece iş yerlerinin faaliyetleri ve reklamlar geçici olarak durdurulur, ilânları toplatılır, bu aykırılıkların internet aracılığıyla işlendiğinin tespit edilmesi durumunda içerik ve yer sağlayıcıları yurt içinde ise internet sitelerine **erişim engellenir**. Bu tedbirler, hâkim kararıyla kaldırılincaya kadar devam eder. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır (Değişik fıkra:20/2/2020-7222/17 madde). 150. maddeye yeni eklenen 4. fıkra ile bu maddenin “birinci ve ikinci fıkralardaki aykırılıkların içerik ve yer sağlayıcıları yurt dışında bulunan internet siteleri aracılığıyla gerçekleştirilmesi durumunda **bu internet sitelerine erişim, Kurumun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından engellenir**” denilmiştir (Ek fıkra:20/2/2020-7222/17 madde).

Şekil 3: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2006-2020)

Şekil 4: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (Toplam)

kanlığı tarafından, **88** alan adına Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı tarafından, **4** alan adına Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından, **3** alan adına icra müdürlükleri tarafından, **2** alan adına Türkiye Jokey Kulübü (“TJK”) tarafından ve **1** alan adına da Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (“BDDK”) tarafından erişimin engellendiği tespit edilmiştir.

Bu engellemelerle birlikte genel toplamda **2020 yılı sonu itibarıyla Türkiye’den toplam 467.011 alan adına erişim engellenmiştir**. Şekil 3 ve 4’te görüleceği üzere 2020 sonu itibarı ile Türkiye’den erişime engellenen web sitelerinin **129.160** tanesi kapatılana kadar TİB, **289.368** tanesi TİB kapandıktan sonra **BTK Başkanı** tarafından olmak üzere **418.528 tanesi idari tedbir kararları ile 5651 sayılı Kanun’un 8. maddesi kapsamında** erişime engellenmiştir. **35.008 alan adı ve web sitesine de yargı** (sulh ceza hakimlikleri, savcılıklar ve mahkemeler) tarafından erişim engellenmiştir. **Şekil 3 ve 4’te** görüleceği üzere genel toplamda **9.042** web sitesi Sağlık Bakanlığı tarafından, **2.112** web sitesi Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, **846** web sitesi Spor Toto Başkanlığı tarafından, **615** web sitesi Milli Piyango tarafından, **306** web sitesi Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, **220** web sitesi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, **125** web sitesi Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı tarafından, **99** web sitesi Türkiye Jokey Kulübü tarafından, **67** web sitesi icra müdürlükleri tarafından, **32** web sitesi Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından, **5’er** web sitesi de Yüksek Seçim Kurulu (“YSK”) ve Maliye Bakanlığı tarafından ve bir web sitesi de BDDK tarafından erişime engellenmiştir.

5651 SAYILI KANUN’UN 8. MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN ALAN ADLARI

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun 4 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe girmişti. 5651 Sayılı Kanun’un 8. maddesine Temmuz 2020 içinde yapılan değişikliklerle²⁹ erişim engelleme yaptırımının yanı sıra “içeriğin çıkartılması” yaptırımı da eklenmiştir. Değişiklikler sonrasında 8. madde kapsamında “İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak **içeriğin çıkarılmasına** ve/veya **erişimin engellenmesine** karar verilir” denilerek Türk Ceza Kanununda yer alan; intihara yönlendirme,³⁰ çocukların cinsel istismarı,³¹ uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma,³² sağlık için tehlikeli madde temini,³³ müstehcenlik,³⁴ fuhuş,³⁵ kumar oynanması için yer ve imkân sağlama³⁶ suçları, 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans

²⁹ 29.07.2020 tarihli ve 7253 sayılı Kanunun 4. maddesiyle yapılan değişikliklerle 8. maddenin başlığı “**içeriğin çıkarılması ve erişimin engellenmesi kararları ile yerine getirilmesi**” şeklinde değiştirilmiştir.

³⁰ TCK, 84. madde.

³¹ TCK, 103/1. madde.

³² TCK, 190. madde.

³³ TCK, 194. madde.

³⁴ TCK, 226. madde.

³⁵ TCK, 227. madde.

³⁶ TCK, 228. madde.

Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunda yer alan suçlar³⁷ için içeriğin çıkarılması ve/veya erişim engelleme yaptırımları öngörülmüştür.

8. maddedeki suçlarla ilgili içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararlarının verilmesi iki koldan mümkün kılınırken, “**Koruma Tedbiri**” olarak soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararları verilebilir. Fakat, 8. madde kapsamındaki içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararları ağırlıkla “**İdari Tedbir**” kararlarıyla kapatılana kadar TİB, sonrasında ise BTK Başkanı tarafından 8. maddede yer alan suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması halinde veya içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsun bile, içerikler çocukların cinsel istismarı, müstehcenlik, fuhuş veya kumar oynanması için yer ve imkân sağlama suçu içeriyorsa re’sen BTK Başkanı tarafından verilebilir hükümüne istinaden verilmektedir.³⁸

BTK Başkanı’na yurt dışındaki müstehcen sitelerle ilgili erişim engelleme yetkisi Anayasa Mahkemesi tarafından 07.02.2018 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanan bir kararla iptal edilmiştir. Engelli Web 2018 ve 2019 raporlarımızda da değerlendirildiği üzere Danıştay 13. Dairesi’nden itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesi’ne gelen başvuru ile ilgili kararında Anayasa Mahkemesi, BTK Başkanı’na 5651 sayılı Kanun’un 8/4 maddesi ile verilen yurt dışındaki “**müstehcen**” (madde 8/1(5)) **sitelere erişim engelleme yetkisini oyçokluğu ile Anayasa’ya aykırı buldu ve iptal etti.**³⁹ Anayasa Mahkemesi iptal ettiği yetki ile ilgili olarak “içeriği suç oluşturan bir yayının, suç işlemek veya işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla faaliyette bulunmayan, kitlesel haberleşme ve iletişim sağlayan internet sitelerinde paylaşılması durumunda da **hâkim onayı gerekmeksizin** idarece resen erişimin engellenmesi kararı verilmesine olanak tanımaktadır” demiş ve BTK Başkanı tarafından bu tip kararların re’sen ve hakim onayı olmadan alınmasının sorunlu olduğuna dikkat çekmiş ve hukuk devletinin temel ilkelerinden bir tanesi olan “**belirlilik**” ilkesine aykırı olduğuna hükmetmiştir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına imkân tanımaması gerekir.

Anayasa Mahkemesi bu kararının Resmî Gazetede (07.02.2018) yayımlanmasından itibaren bir yıl sonra (07.02.2019) yürürlüğe girmesine karar vermiş ve 07.02.2019 tarihi itibarı ile 5651 sayılı Kanun’da yeni bir değişiklik de yapılmadığı için BTK Başkanının yasa gereği **yurt dışındaki müstehcen sitelere re’sen idari tedbir yoluyla erişim engelleme yetkisi sona ermiştir.** Bu tarih itibarı ile müstehcenlik suçuna istinaden erişimin engellenmesi kararları ancak sulh ceza hakimlikleri tarafından verilebilecektir. Uygulamada ise 2019 içinde BTK tarafından re’sen idari tedbir yoluyla müstehcen web sitelerine erişim engelleme uygulamasına devam edildiği 2019 raporumuzda belirtilmiş, BTK Başkanı idari tedbir kararları ile 2020 yılı içinde de hakim onayı alınmadan Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararı hiçe sayılarak hukuka aykırı

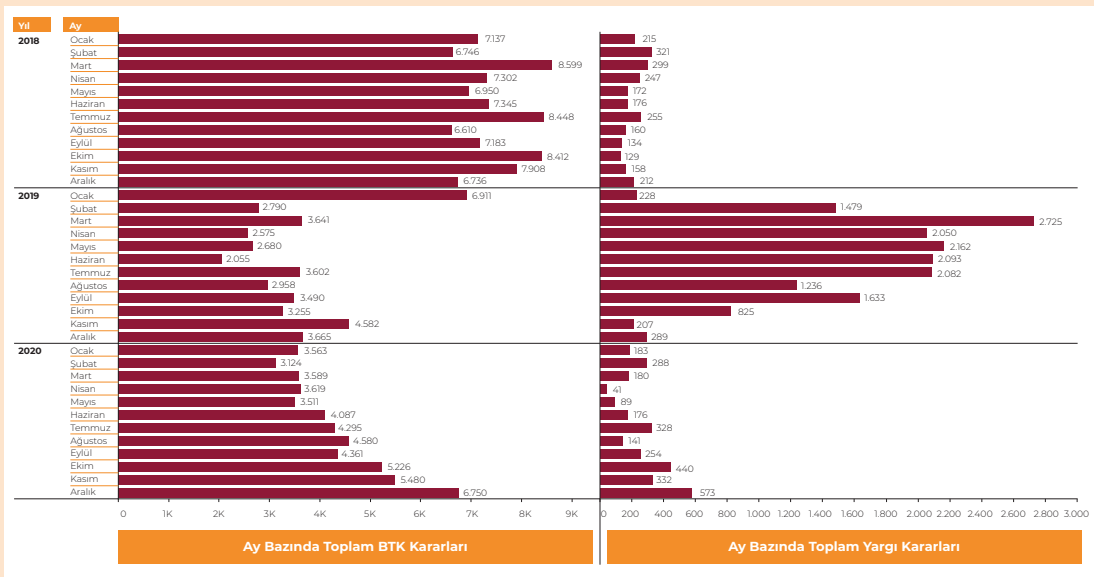
³⁷ 29.04.1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunda yer alan suçlar, 5651 sayılı Kanun’un kapsamına 25.03.2020 tarihli 7226 Sayılı Kanunun 32. maddesi ile eklenmiştir.

³⁸ Bkz. 5651 Sayılı Kanun, madde 8(4).

³⁹ AYM, E. 2015/76., K. 2017/153, K.T. 15.11.2017, R.G. Tarih – Sayı: 7.2.2018 – 30325.

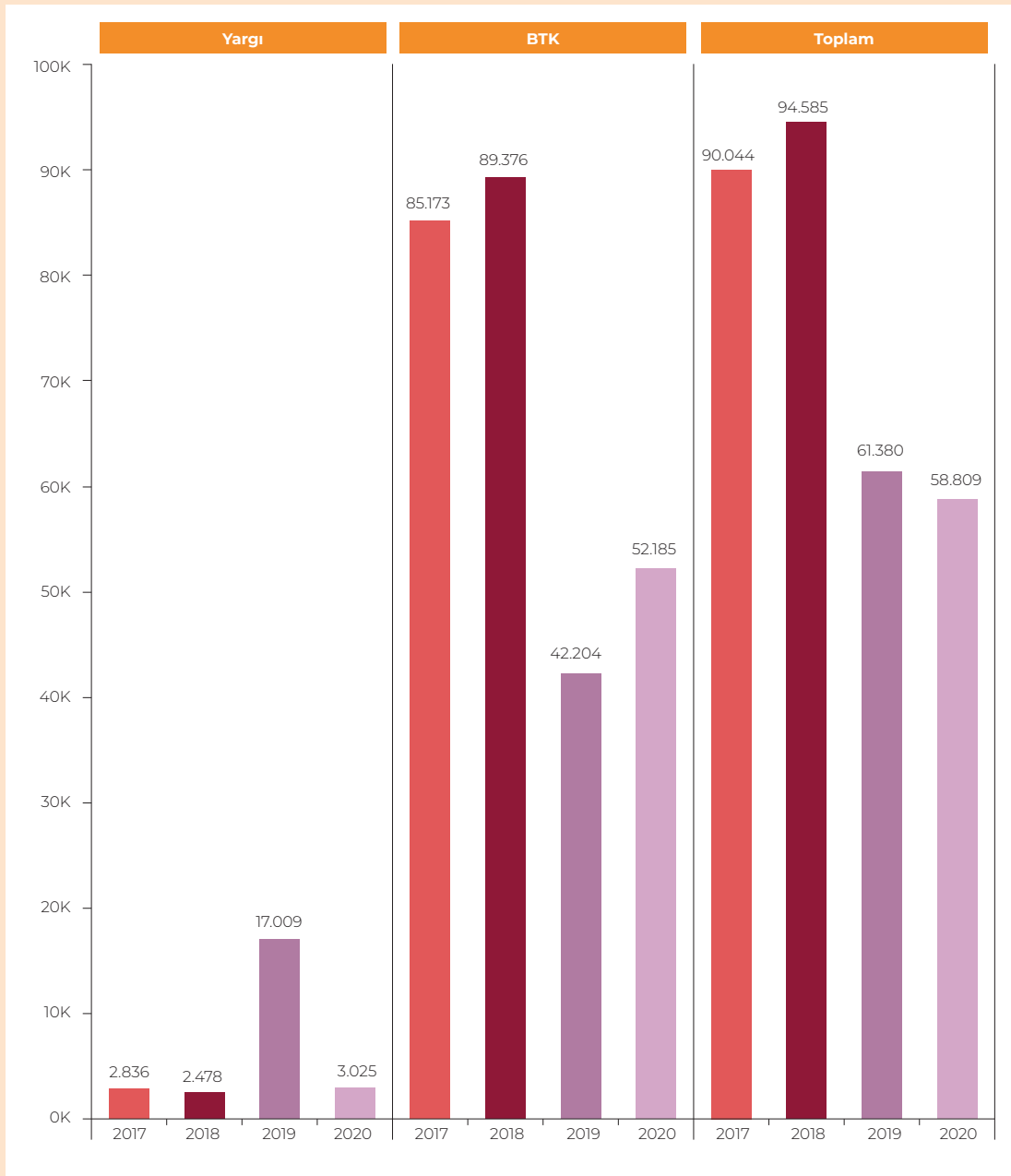
bir şekilde karar alınmaya devam edildiği gözlemlenmiştir. Aşağıda görüleceği üzere (şekil 5-7), 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamında verilen erişimin engellenmesi istatistiki verileri karar veren merciler bazından değerlendirildiğinde, her ne kadar Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı yürürlüğe girdikten sonra Şubat-Ekim 2019 arasında bu karara uyulmuş ve bu dönemde BTK'nın idari tedbir kararlarını sulh ceza hakimliklerine onaylattığı görülmekte ise de, Kasım 2019'dan sonraki aylarda ve 2020 sonuna kadar BTK tarafından engellenen alan adlarında ciddi artış görülürken, yargı tarafından erişime engellenen alan adı sayısında ise ciddi düşüş görülmektedir. BTK tarafından erişime engellenen web sitelerinin büyük bir kısmını müstehcen sitelerin oluşturduğu dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının hiçe sayılarak hukuka aykırı bir şekilde karar alınmaya devam edildiği düşünülmektedir. Bir başka deyişle, BTK tarafından müstehcen olduğu düşünülen web sitelerine uygulanan idari tedbir uygulamaları, hakim onayı olmadığı durumlarda hukuka aykırıdır.

Şekil 5: BTK v. Yargı 8. Madde Erişim Engelleme Kararları Karşılaştırılması (2018-2020)

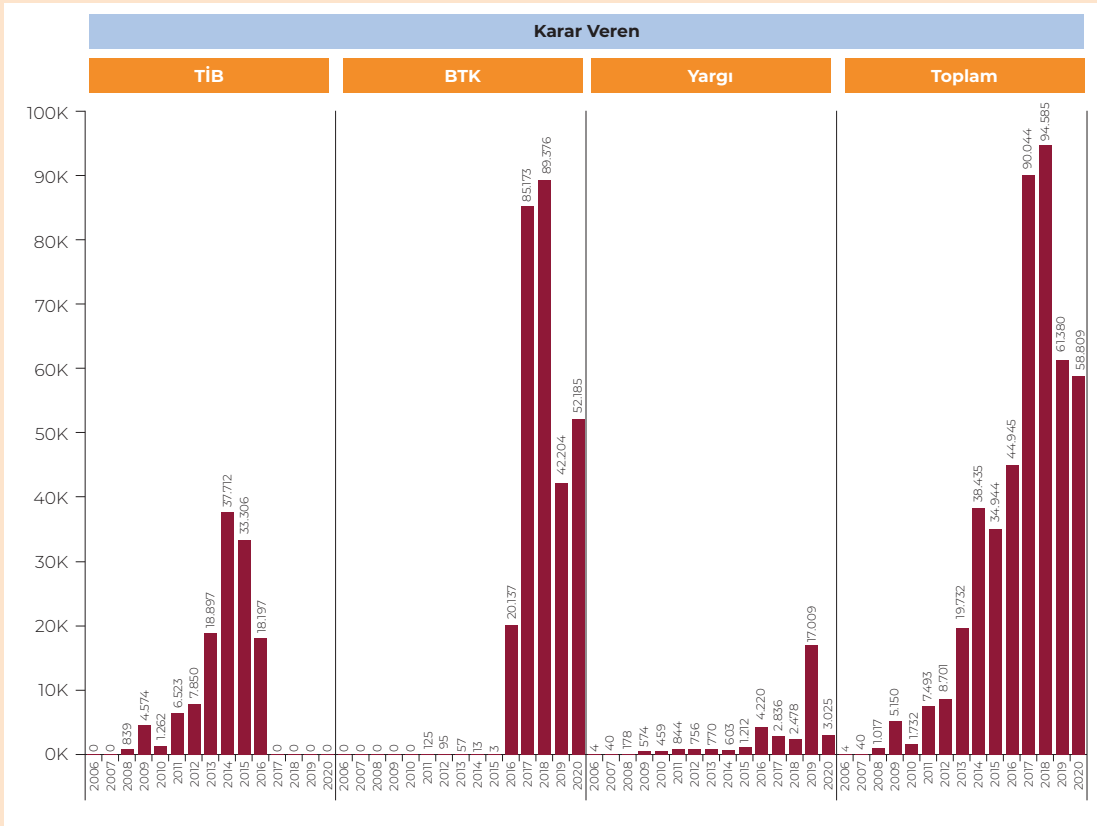

2020 içinde tespit edebildiğimiz kadarıyla BTK tarafından toplam **52.064 idari tedbir kararıyla 52.185 alan adı ve web sitesine** erişim engellenmiştir. 2020 içinde erişime engellenen alan adlarının **28.989** tanesini (yaklaşık **%49**) kumar ve bahis siteleri oluşturmaktadır.

Şekil 6: Yargı-BTK Erişim Engelleme Karşılaştırması (2017-2020)

Şekil 7: Yıllara Göre TİB, BTK ve Yargı Karşılaştırması (2006-2020)

5651 SAYILI KANUN'UN 8/A MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN İÇERİKLER

5651 sayılı Kanunun 8. maddesine millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması ile ilgili eklenen 16 sayılı paragrafla TİB'e verilen erişim engelleme yetkisi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildikten⁴⁰ sonra 5651 sayılı Kanun'a "Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi" başlıklı yeni bir 8/A maddesi 27.03.2015 tarihinde eklenmiştir. 8/A maddesiyle öncelikle **hakimlere** yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya birkaçına bağlı olarak internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verme yetkisi verilmiştir.

Ayrıca, 8/A maddesi kapsamında 27.03.2015 tarihinden 02.07.2018 tarihine kadar **Başbakanlığa**, bu tarihten sonra ise **Cumhurbaşkanlığına gecikmesinde sakınca bulunan** hallerde yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî gü-

⁴⁰ AYM, E.2014/149, K.2014/151, K.T. 2/10/2014.

venlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması amacı ile İnternet içeriklerinin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesini BTK Başkanı'ndan talep etme yetkisi verilmiştir. Benzer şekilde, “**ilgili bakanlıklar**” adı altında yürütme organlarına da millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması amacı ile İnternet içeriklerinin çıkarılması ve/veya engellenmesini BTK Başkanı'ndan talep etme yetkisi verilmiştir.

BTK Başkanı bu talepleri değerlendirip İnternet ortamında yer alan yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verebilir. Karar, Başkan tarafından derhâl erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhâl ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren **dört saat içinde** yerine getirilir.

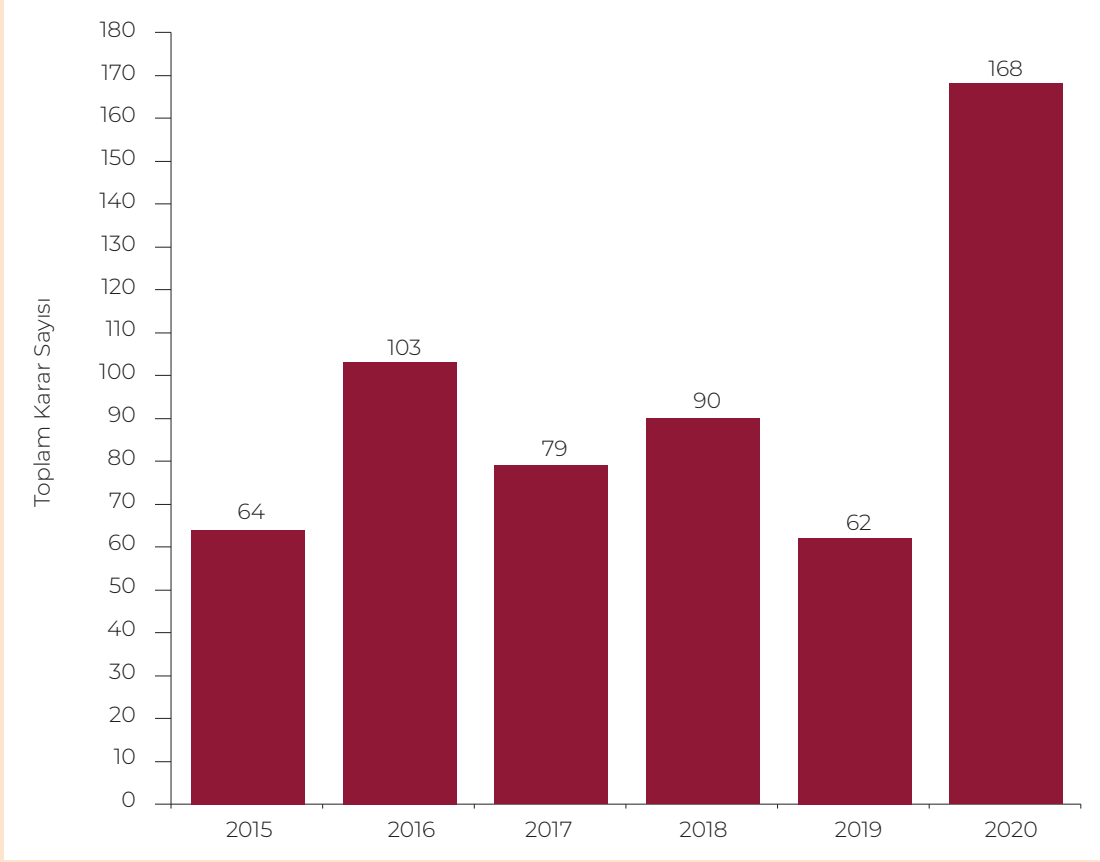
8/A maddesi kapsamında erişim engeli talebi BTK Başkanı tarafından yerine getirilirken, Başkanın idari tedbir uygulamasını **24 saat içinde** sulh ceza hakimliklerinin onayına sunması ve hakimliklerin de **48 saat içinde** bu talepleri değerlendirip, karara bağlaması gerekiyor. Bu madde kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilir. Ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, İnternet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

8/A maddesi özellikle **07.06.2015** genel seçimlerinden sonra siyasi bir susturucu araç olarak kullanılmaya başlanmış, **22.07.2015** ve **12.12.2016** tarihleri arasında Başbakanlığın talebi üzerine TİB tarafından erişime engellenerek Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin onayına sunulan **153 tane** erişim engelleme kararı verilmiştir.⁴¹ **13.12.2016** itibarı ile ise BTK Başkanı tarafından Başbakanlık ve ilgili bakanlıkların talepleri üzerine verilen idari tedbir kararları Ankara sulh ceza hakimlikleri tarafından işleme konulmaya başlanmış ve **02.07.2018** tarihine kadar **9 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından 8/A maddesine dayanılarak **151 ayrı erişim engelleme kararı** daha verilmiştir.

Yıllık bazda ise 2015 yılı içinde toplam **64**, 2016 yılı içinde toplam **103**, 2017 yılı içinde toplam **79**, 2018 içinde toplam **90**, 2019 yılı içinde toplam **62** 8/A kararı verilmiştir. **2020** yılında da toplam **168** tane 8/A kararı verilmiş ve tespit edildiği kadarı ile 2020 sonu itibarı ile yürürlüğe girdiğinden beri sulh ceza hakimlikleri tarafından 8/A hükmü taleplerine istinaden **toplam 566 farklı** içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin

⁴¹ Bkz. Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin 2015/609, 2015/631, 2015/645, 2015/646, 2015/647, 2015/648, 2015/650, 2015/662, 2015/672, 2015/682, 2015/691, 2015/705, 2015/710, 2015/713, 2015/720, 2015/723, 2015/728, 2015/751, 2015/759, 2015/763, 2015/765, 2015/769, 2015/771, 2015/774, 2015/778, 2015/779, 2015/790, 2015/792, 2015/810, 2015/828, 2015/829, 2015/837, 2015/839, 2015/840, 2015/845, 2015/860, 2015/861, 2015/871, 2015/878, 2015/887, 2015/891, 2015/897, 2015/898, 2015/899, 2015/902, 2015/903, 2015/915, 2015/930, 2015/931, 2015/937, 2015/947, 2015/955, 2015/958, 2015/960, 2015/972, 2015/1003, 2015/1012, 2015/1015, 2015/1021, 2015/1107, 2015/1169, 2015/1197, 2016/01, 2016/02, 2016/28, 2016/53, 2016/57, 2016/65, 2016/74, 2016/129, 2016/205, 2016/219, 2016/293, 2016/311, 2016/320, 2016/328, 2016/329, 2016/354, 2016/374, 2016/442, 2016/444, 2016/445, 2016/474, 2016/492, 2016/539, 2016/553, 2016/574, 2016/574, 2016/588, 2016/614, 2016/615, 2016/693, 2016/696, 2016/701, 2016/722, 2016/726, 2016/753, 2016/775, 2016/776, 2016/781, 2016/809, 2016/826, 2016/834, 2016/846, 2016/847, 2016/849, 2016/869, 2016/875, 2016/880, 2016/896, 2016/905, 2016/908, 2016/949, 2016/957, 2016/959, 2016/972, 2016/975, 2016/987, 2016/995, 2016/1002, 2016/1036, 2016/1040, 2016/1047, 2016/1076, 2016/1084, 2016/1093, 2016/1108, 2016/1113, 2016/1127, 2016/1145, 2016/1187, 2016/1195, 2016/1223, 2016/1239, 2016/1248, 2016/1260, 2016/1286, 2016/1346, 2016/1415, 2016/1469, 2016/1500 sayılı kararları.

Şekil 8: Yıllara Göre 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Alınan 8/A Karar Sayıları

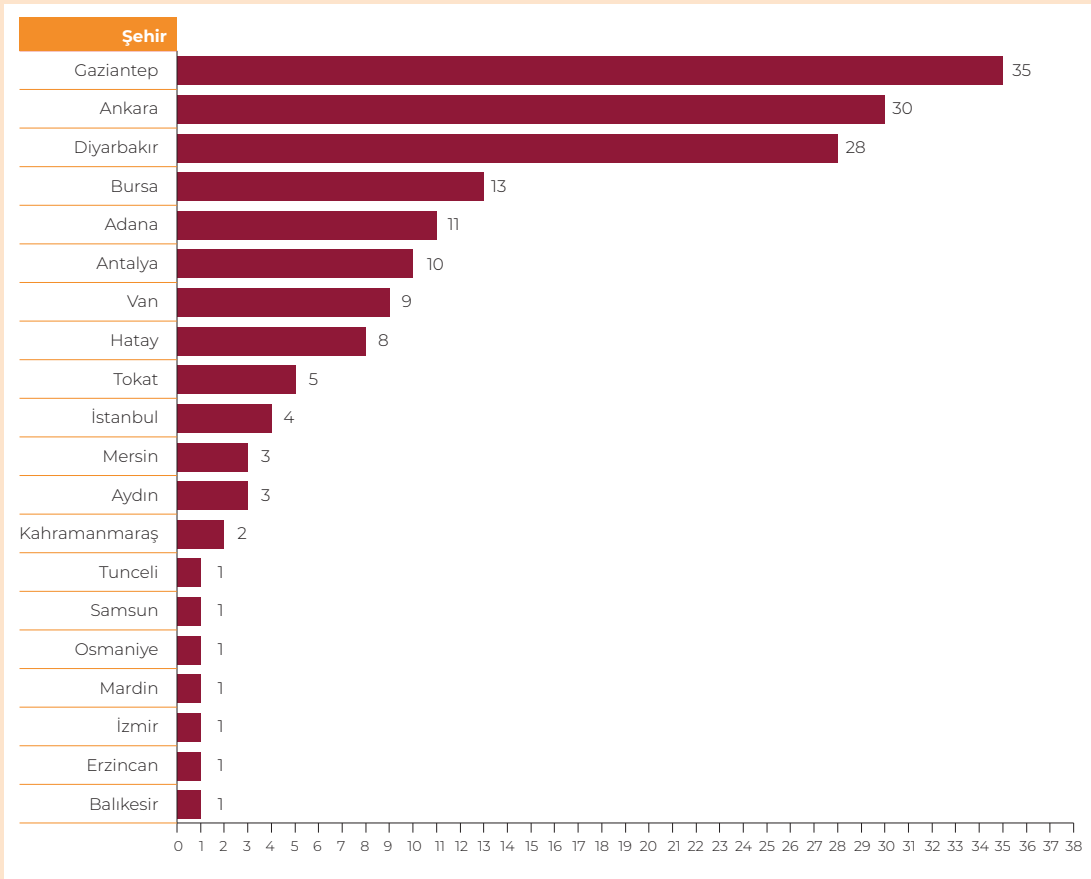
engellenmesi kararı verilmiştir. **168 kararla**, yürürlüğe girdiğinden beri 2020 yılı, 8/A kararlarının en çok verildiği yıl olmuştur. Bu kararlarla aşağıda detaylandırılacağı üzere **yaklaşık 23.000 İnternet adresine**⁴² erişim engellenmiştir.

8/A KARARLARININ SULH CEZA HAKİMLİKLERİ BAZINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Sulh ceza hakimlikleri bazında bir değerlendirme yapıldığında 2020 sonu itibarı ile verilen toplam **566** karardan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın kapatılmasından önce Gölbaşı yerleşkesinde bulunmasından dolayı arka arkaya **153 tanesinin Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği** tarafından 13.07.2015 ve 07.12.2016 tarihleri arasında verildiği gözlemlenmektedir. Bu dönemki taleplerin büyük bir çoğunluğu Başbakanlık tarafından yapılmıştır. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın kapatılmasından sonraki süreçte 8/A kararlarının büyük bir çoğunluğu 2019 sonu itibarı ile Ankara'daki sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmiştir. Dolayısıyla, BTK Başkanının talepleri

⁴² Alan adı ve haber siteleri, haber adresleri ve sosyal medya içerikleri.

Şekil 9: 8/A Kararlarının İllere Göre Dağılımı (2020)

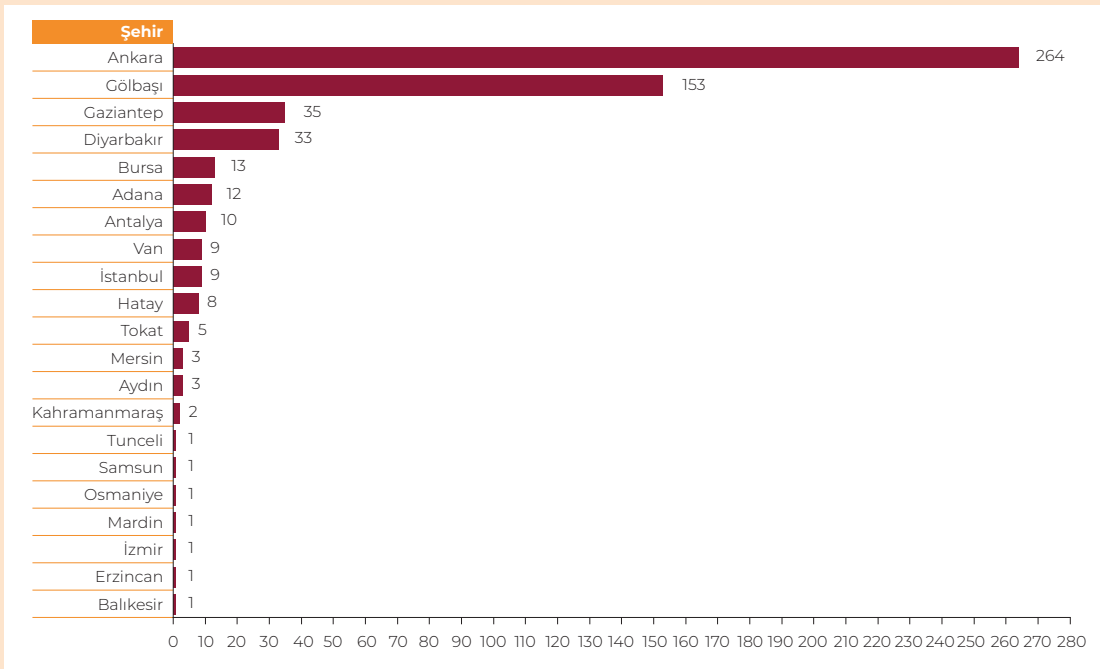
Aralık 2016 içinde Ankara'daki sulh ceza hakimliklerine gönderilmeye başlanmış ve Ankara'daki sulh ceza hakimlikleri tarafından **2019** sonuna kadar toplam **233 8/A kararı** verilmiştir.

Ankara sulh ceza hakimlikleri tarafından **2019 sonu itibarıyla verilen toplam 233 8/A kararından 38 tanesi** Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, **35 tanesi** Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği, **34'er tanesini** Ankara 3. ve 6. Sulh Ceza Hakimlikleri, **30 tanesi** Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, **28 tanesi** Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği, **25 tanesi** Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği, **8 tanesi** Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği ve **1 tanesi** de Ankara 9. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir. Ayrıca, bilindiği kadarı ile 2019 sonu itibarı ile Ankara hakimlikleri dışında verilmiş **11 tane 8/A kararı** daha tespit edilmiştir.⁴³

2020 yılı içinde ise toplam **168 tane 8/A kararının** verildiği tespit edilmiştir. Fakat önceki yıllara göre, bu kararların dağılımının farklılaştığı gözlemlenmiş ve Ankara'da bulunan sulh ceza hakimlikleri dışında da çok sayıda 8/A kararı verilmeye başlandığı tespit edilmiştir. Yukarıda şekil 9'da da görüleceği üzere, 2020 içinde **en çok 8/A kararı Gaziantep'teki** sulh ceza hakimlikleri tarafından toplamda **35 kararla** verilirken,

⁴³ Bu kararlar, Adana 4. Sulh Ceza Hakimliği, Diyarbakır 2., 4., ve 5. sulh ceza hakimlikleri, İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği, İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği ve İstanbul 8. Sulh Ceza Hakimliği tarafından verilmiştir.

Şekil 10: 8/A Kararlarının İllere Göre Dağılımı (2015-2020)

Ankara'daki sulh ceza hakimlikleri **30 kararla** ikinci sırada, **Diyarbakır**'daki sulh ceza hakimlikleri ise **28 kararla** üçüncü sırada yer almıştır.

Genel toplamda, yukarıda şekil 10'da görüleceği üzere **Ankara**'daki sulh ceza hakimlikleri **264 8/A kararı** ile birinci sırada, **Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği 153 8/A kararı** ile ikinci sırada, **Gaziantep'teki** sulh ceza hakimlikleri **35 kararla** üçüncü sırada, **Diyarbakır'daki** sulh ceza hakimlikleri **33 kararla** dördüncü sırada yer almaktadır. 2015-2020 dönemimde verilen **566 8/A kararının** büyük çoğunluğu olan **417 karar (%74)** Başbakanlık ve devamında Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan taleplerle Gölbaşı ve Ankara'daki diğer sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmiştir.

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere 2020 yılı içinde ilk defa Ankara dışındaki sulh ceza hakimlikleri tarafından da 8/A kararlarının verildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, Gaziantep, Bursa, Adana, Antalya, Van, Hatay, Tokat, Mersin, Aydın, Kahramanmaraş, Tunceli, Samsun, Osmaniye, Mardin, İzmir ve Balıkesir'deki sulh ceza hakimlikleri tarafından 8/A kararları verilmeye 2020 yılında başlanmıştır. Aşağıda da açıklanacağı üzere il jandarma komutanlıklarının İnternet ile ilgili yürüttükleri çalışmalar ve operasyonlar kapsamında yapılan taleplerle bu engelleme kararları verilme-ye başlanmıştır.

2020 YILI 8/A KARARLARI VE JANDARMANIN ROLÜ

2020 öncesinde Ankara dışından toplam **sadece 10 tane** 8/A kararı verilmişken, 2020 içinde **138 tane 8/A kararı** Ankara dışındaki sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmiştir. Bu kararlardan sadece 11 tanesi 2020'nin ilk 6 ayında verilirken, 132 karar 2020

yılının ikinci yarısında verilmiştir. 2020'nin ikinci yarısında özellikle 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunlarının Düzenlenmesi Hakkında-ki Kanuna muhalefet ettiği tespit edilen yurt dışı tabanlı bahis sitelerine yönelik erişim engelleme uygulamaları ile il jandarma komutanlıkları gündeme gelmeye başlamıştır. Medyaya yansıyan haberlerde jandarmanın bahis sitelerinin yanı sıra müstehcen sitelere,⁴⁴ uyuşturucu ve uyarıcı madde satışı yapan sitelere ve “**terör propagandası**” yaptığı tespit edilen web sitelerine yönelik operasyonlar yaptığı ve tespit edilen sitelere erişimin engellendiği belirtilmiştir.⁴⁵ Çeşitli il jandarma komutanlıklarının talepleri üzerine verilen **127 kararın** 8/A maddesi kapsamında verildiği tespit edilmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı ve il jandarma komutanlıkları tarafından talep edilen ve özellikle Ankara dışındaki sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen bu kararların bir kısmında **talep, değerlendirme ve hüküm kargaşasına** rastlanmıştır. Şöyle ki, **sorunlu olduğu düşünülen** ve çeşitli il jandarma komutanlıklarının İnternet ile ilgili yürüttüğü çalışmalar kapsamında **70 tane** sulh ceza hakimliği kararının jandarmadan gelen talepler üzerine verildiği EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında tespit edilmiştir. Tespit edilen **70 karar** detaylı bir şekilde incelenmiştir. İncelenen 70 karardan **sadece 12 tanesinde 8/A maddesi** kapsamında talepte bulunulmuştur. Verilen kararlardan ise **32 tanesinde** sulh ceza hakimlikleri **8/A maddesine atıf yapmış** ve değerlendirmelerinde dikkate almıştır. Fakat bu 70 karardan **hiçbir tanesinde 8/A maddesine atıfla hüküm** kurulmamıştır. Sulh ceza hakimlikleri 70 karardan **69 tanesinde jandarmanın taleplerinden bağımsız bir şekilde kişilik haklarının ihlali** ile ilgili **9. maddeden**, bir tanesinde ise **çocuklara zararlı olduğu düşünülen içeriklerle** ilgili **8. maddeden** hüküm kurmuştur.

Talep Sayısı	8/A Talep	8/A Atıf	8/A Hüküm	8. Madde Hüküm	9. Madde Hüküm
70	12	32	0	1	69

İşbu çalışma kapsamında ise bu kararların 43 tanesinin 8/A maddesi kapsamında, 13 tanesinin 8. madde kapsamında ve 14 tanesinin de 9. madde kapsamında hüküm kurulması gerektiği değerlendirilmiştir. Bu farklı değerlendirmeler erişime engellenmesi talep edilen web siteleri ve içerikler incelenerek yapılmıştır.

İFÖD Değerlendirme	70 Karar
8. Madde	13
8/A Maddesi	43
9. Madde	14

⁴⁴ Sabah, “Müstehcen yayın yapan 88 siteye erişim engellendi,” 19.12.2020, <https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/12/19/mustehcen-yayin-yapan-88-siteye-erisim-engellendi>; Sabah, “Jandarmadan siber operasyon: 204 siteye erişim engeli,” 31.12.2020, <https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/12/31/jandarmadan-siber-operasyon-204-siteye-erisim-engeli>

⁴⁵ Diken, “Yasa dışı yayın yapan 137 internet sitesine erişim engeli,” 01.12.2020, <http://www.diken.com.tr/yasadi-yayin-yapan-137-internet-sitesine-erisim-engeli/>

Örneğin, **Mezopotamya Ajansı** ait mezopotamyaajansi.com ve bu alan adını takip eden farklı alan adları 20 defa Ankara'daki sulh ceza hakimlikleri tarafından 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesine istinaden 2018-2019 döneminde erişime engellenmiştir. Jandarma il komutanlıkları devreye girdikten sonra ise bu konudaki tutarsızlıklar başlamıştır. 2020 yılı içinde mezopotamyaajansi25.com ve mezopotamyaajansi26.com alan adları Antalya İl Jandarma Komutanlığı talepleri ile Antalya 3.⁴⁶ ve 6.⁴⁷ Sulh Ceza Hakimlikleri tarafından erişime engellenmiştir. Antalya 3. Sulh Ceza Hakimliği kararında talep konusu adrese “ait içerikler incelendiğinde silahlı terör örgütünün ideolojisi yayma ve propagandasını yapmaya yönelik içeriklerin mevcut olduğu anlaşıldığından” denilerek 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında, kişilik haklarının ihlal edildiği yönünde hüküm kurulmuş ve kararın icrası için karar Erişim Sağlayıcıları Birliği'ne (“ESB”) gönderilmiştir. Kararda 8/A hükmüne hiç atfı yapılmamakla birlikte kişilik hakları ihlali değerlendirmesi de yapılmamıştır. Antalya 6. Sulh Ceza Hakimliği kararında ise 8/A maddesine atfı yapılmış, talep edilen içeriklerin “incelenmesinde PKK terör örgütü ve örgüt liderinin propagandasının yapıldığı anlaşılmakla” denilerek 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında, kişilik haklarının ihlal edildiği yönünde hüküm kurulmuş ve kararın icrası için karar ESB'ye gönderilmiştir. Her iki kararda da kimin, hangi kişilik haklarının ihlal edildiği belirtilmemiştir.

Örnekler çoğaltılabilir, fakat jandarma il komutanlıklarının devreye girmesiyle Cumhurbaşkanlığı ve ilgili bakanlıklar tarafından 8/A maddesi kapsamında ve “gecikmesinde sakınca bulunan haller” gerekçesi ile erişim engelleme ve içerik çıkartma taleplerinde özellikle 2020 yılının ikinci yarısında düşüş başlamış ve böylece bu kararlar Ankara dışındaki sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmeye başlanmıştır. 8/A tecrübesi olmayan Ankara dışındaki sulh ceza hakimlikleri ise aslında 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi kapsamında değerlendirilmesi gereken talepleri kendi oluşturdukları 9. madde şablon karar taslaklarına oturtmaya çalışmış ve ortaya yukarıdaki örneklerde belirtilen tipte yanlış kararlar ortaya çıkmaya başlamış, bu kararlar dolayısıyla kararların icrası için BTK yerine ESB'ye gönderilmiştir.

8/A KARARLARININ İÇERİK ANALİZİ

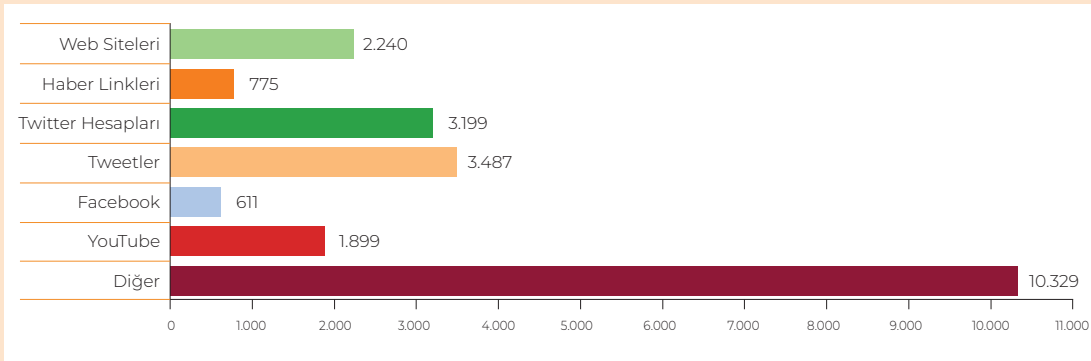
29.05.2015 tarihinden 2020 sonu itibarıyla **54 farklı** sulh ceza hakimliğince verilen ve tespit edilen **toplam 566 8/A** kararıyla **şekil 11**'de detaylı bir şekilde görüleceği üzere yaklaşık 2.200'den fazla haber sitesi ve alan adı, 750'den fazla haber linki, 3.150'den fazla Twitter hesabı, 3.400'den fazla tweet, 600'den fazla Facebook içeriği ve 1.850'den fazla YouTube videosu olmak üzere **23.135'den fazla adrese erişim engellenmiştir.**⁴⁸

⁴⁶ Antalya 3. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/3852, 06.11.2020.

⁴⁷ Antalya 6. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/4006, 25.11.2020.

⁴⁸ Engelli Web projesi kapsamında tespit edilen ve 8/A maddesi kapsamında 2020 sonu itibarı ile erişime engellenen **23.135 İnternet adresinden 10.329 tanesinin ayıklama ve sınıflandırma çalışması** devam etmektedir. 8/A kararlarında 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde olduğu gibi şeffaf bir uygulama yapılmamakta ve 8/A maddesi kapsamında erişime engellenen URL'ler erişilmeye çalışıldığı zaman içeriği erişime engelleyen sulh ceza hakimliği bilgilerine ulaşılamamaktadır.

Şekil 11: 8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçeriklerin Dağılımı (2015-2020)

8/A maddesi kapsamındaki erişimin engellenmesi kararları siyasi nitelikli olup genellikle Kürt ve sol görüşlü haber sitelerini olduğu kadar pek çok Kürt gazeteci, aktivist ve muhaliflerle bağlantılı, ulusal medyada yer almayan ve hayati önem taşıyan haberleri yayan ve binlerce takipçisi olan gazeteci ve yurttaş gazetecilere ait sosyal medya hesaplarını ve içeriklerini hedeflemektedir.

8/A kararları ile Sendika.org,⁴⁹ SiyasiHaber.org ile birlikte bölgesel olarak Kürtçe ve Türkçe yayım yapan ve bu nedenle Kürt siyaseti açısından çok önemli olan sitelerden Yüksekova Güncel, Dicle Haber Ajansı ("DİHA"), Azadiya Welat, Özgür Gündem, Yeni Özgür Politika, Rudaw, RojNews, ANF, Kaypakkaya Haber, Güneydoğu'nun Sesi İdil Haber, Kentin Özgün Sesi Bitlis Güncel, Besta Nuce, JINHA, Demokrasi.com ve Jin-News gibi haber siteleri düzenli olarak Türkiye'den 2020 öncesinde erişime engellenmiştir. Ayrıca, 8/A maddesi kapsamında 2.5 yıl boyunca **Wikipedia** platformuna da 29.04.2017 tarihinde Başbakanlığın talebi ile platformda yer alan iki yazının terörü öven, şiddete ve suça teşvik eden, kamu düzenini ve millî güvenliği tehdit eden içerikler olduğu gerekçesiyle Türkiye'den erişim engellenmiş⁵⁰ ve aşağıda detaylandırılacağı üzere ancak Anayasa Mahkemesi kararı ile tekrardan erişime açılmıştır.

Ayrıca, 8/A maddesi kapsamında düzenli olarak Türkiye'nin askeri operasyonlarına ilişkin haberler ve içerikler de erişime engellenmektedir. Türkiye'nin Rusya ile arasının siyaseten açıldığı Nisan 2016'da Rus haber ajansı **Sputnik**'e de Türkiye'den 8/A maddesi kapsamında erişim engellenmiştir. Benzer şekilde anonim kaynaklara dayanarak hassas belgeler yayınlayan ve kâr amacı gütmeyen **Wikileaks** platformu, çok sayıda Blogspot ve Wordpress adresi, Jiyan.org,⁵¹ veri gazeteciliğinin Türkiye'de

⁴⁹ Sendika.Org haber sitesi 2015-2017 yılları arasında 7 farklı Ankara sulh ceza hakimliğince 8/A maddesi kapsamında 63 defa erişime engellenmiştir.

⁵⁰ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararı. Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği itirazları 04.05.2017 tarihli ve 2017/3150 Değişik İş sayılı kararı ile reddederek 29.04.2017 tarih ve 2017/2956 Değişik İş sayılı kararının düzeltilmesini gerektirecek bir husus olmadığına karar vermiştir. Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği ise itirazları 07.05.2017 tarihinde 2017/3172 Değişik İş sayılı kararı ile reddetmiştir. Gerekçesiz kararda sadece "Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2017/3150 Değişik İş sayılı kararında herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşıldığından" itirazın reddine karar verildiği belirtilmiştir.

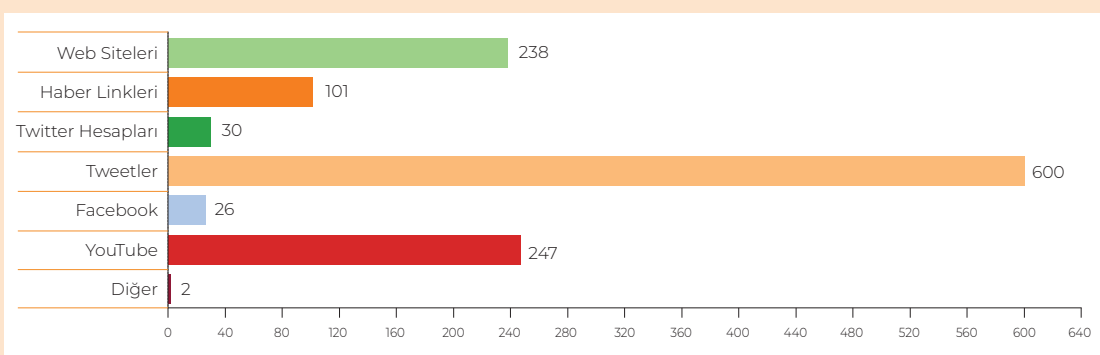
⁵¹ Bianet, "Yazarı Gözaltına Alınan Jiyan.org engellendi", 24.10.2015, <https://m.bianet.org/bianet/toplum/168617-yazari-gozaltina-alinan-jiyan-org-engellendi>

ilk temsilcilerinden olan Dağ Medya, Halkın Sesi TV, Dokuz8haber'in Twitter hesabı, Cumhuriyet, Sözcü, Birgün, Evrensel, Diken, Sendika.org, T24, BBC, Artı Gerçek, Gazete Duvar, soL Haber ve OdaTV gibi basın organlarına ait haberler ve bu haberlerin yayınlandığı URL adreslerine de sıklıkla 8/A maddesi dayanak gösterilerek erişim engellenmektedir.

2020 YILI 8/A KARARLARININ İÇERİK ANALİZİ

2020 özelinde, sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen 165 kararla şekil 12'de görüleceği üzere, çoğunluğu haber sitesi olmakla birlikte **238** alan adı, **101** haber içeriği, **30** Twitter hesabı, **600** tweet, **26** Facebook içeriği, **247** YouTube videosu⁵² olmak üzere **toplam 1.294 internet adresine** erişimin engellendiği tespit edilmiştir.

Şekil 12: 8/A Maddesi Kapsamında Erişime Engellenen İçeriklerin Dağılımı (2020)

2020 yılı incelendiğinde en dikkat çeken 8/A kararları arasında ilk başta **OdaTV** haber sitesine arka arkaya Mart ayında verilen 5 farklı engelleme kararı gelmektedir. Şubat 2020 içinde Türkiye'nin sınır ötesinde düzenlemiş olduğu operasyonlar ve bu operasyonlarda şehit olan TSK ve MİT mensupları kamuoyunun gündemine oturmuştur. Şehit haberlerinin gelmesiyle birlikte şehit sayısının kamuoyundan saklandığına yönelik tartışmalar da başlamıştır. Bu çatışmalar sırasında Libya'da iki MİT görevlisinin şehit olmasından sonra İyi Parti Milletvekili Ümit Özdağ TBMM'de düzenlediği 26.02.2020 tarihli basın toplantısında, MİT şehitlerinin isimlerine, görevlerine ve faaliyetlerine ilişkin açıklamalar yaptıktan sonra bu konuda çeşitli haberler yapılmıştır. OdaTV de üstün kamu yararı ve araştırmacı gazetecilik faaliyeti uyarınca, toplumun en hassas konularından biri olan şehitlerle ilgili bir haber yapmış 03.03.2020 tarihinde "Sessiz sedasız ve törensiz defnedilen Libya şehidi MİT mensubunun cenaze görüntülerine OdaTV ulaştı" başlığıyla bu haberi web sitesinde yayınlamıştır. Bu haber **İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği**'nin bir kararı ile erişime engellendikten sonra⁵³ OdaTV tarafından kaldırılmıştır.

⁵² Engelli Web projesi kapsamında tespit edilen ve 8/A maddesi kapsamında 2019 içinde erişime engellenen **4.550 internet adresinden 529 tanesinin ayıklama ve sınıflandırma çalışması** devam etmektedir.

⁵³ İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği 04.03.2020 tarih ve 2020/1183 D. İş sayılı kararı.

04.03.2020 tarihinde ise **odatv.com** haber sitesi İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine öncelikle BTK'nın idari tedbir kararı ile ve sonrasında Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği'nin 07.03.2020 tarihli kararıyla⁵⁴ topyekûn erişime engellenmiştir. OdaTV haber sitesine ait alternatif alan adları da arka arkaya erişime engellenmiştir.⁵⁵ Topyekûn engelleme taleplerinde OdaTV'nin genel yayın politikası ile ilgili olarak aşağıdaki görselde de görüleceği üzere "herhangi bir teyit ya da kaynak göstermeden halkı kin, nefret ve düşmanlığa tahrik ettiği, toplumda karışıklık çıkardığı, ülkenin huzur ve güvenliğini bozmaya çalıştığı değerlendirilen haber ve içerikler yayınladığı, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunmasını ihlal ettiği değerlendirilen içerikleri ile ilgili içeriğin çıkarılması/erişimin engellenmesi tedbirlerinin uygulandığı bilinmektedir" denilmiştir. Her ne kadar bu taleplerde OdaTV'nin "Sessiz sedasız ve törensiz defnedilen Libya şehidi MİT mensubunun cenaze görüntülerine OdaTV ulaştı" başlıklı haberini kaldırmadığı belirtilse dahi bu haber OdaTV tarafından kaldırıldıktan sonra haber sitesine topyekûn erişim engellenmiştir.

Ekran Görüntüsü 1: İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün OdaTV ile ilgili Talebi

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : 25984256-91263.(22119)-**425/427-93**
Konu : İçerik Çıkarılması/Erişimin Engellenmesi

İVEDİ
05/03/2020

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU BAŞKANLIĞINA
(Eskişehir Yolu 10. Km. No:276 Çankaya/ANKARA)

04/05/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 8/A maddesinin 1.fikrasında hangi hallerde ilgili bakanlıkların talebi üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı tarafından internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Odatv isimli internet sitesi üzerinden (<https://odatv.com>) genel yayım politikası olarak herhangi bir teyit ya da kaynak göstermeden halkı kin, nefret ve düşmanlığa tahrik ettiği, toplumda karışıklık çıkardığı, ülkenin huzur ve güvenliğini bozmaya çalıştığı değerlendirilen haber ve içerikler yayınladığı, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunmasını ihlal ettiği değerlendirilen içerikleri ile ilgili içeriğin çıkarılması/erişimin engellenmesi tedbirlerinin uygulandığı bilinmektedir.

Son olarak, Yazı İşleri Müdürlüğünü Barış TERKOĞLU ve Haber Muhabiri Hülya KILINÇ'ın yapmış olduğu www.odatv.com isimli haber sitesinde 03.03.2020 günü "Sessiz sedasız ve törensiz defnedilen Libya şehidi MİT mensubunun cenaze görüntülerine Oda TV ulaştı" haberi

⁵⁴ Odatv.com alan adı Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği'nin 07.03.2020 tarih ve 2020/2117 D. İş sayılı kararı ile erişime engellenmiştir.

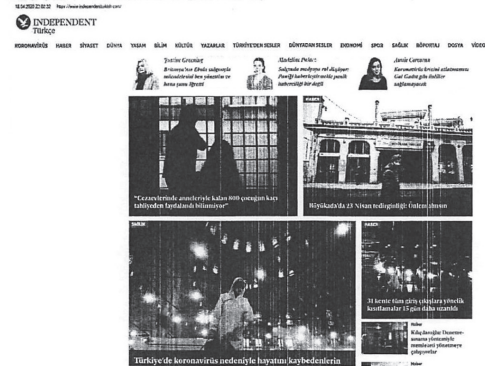
⁵⁵ www.odatv.com.tr ve www.odatv.net alan adları Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin 08.03.2020 tarih ve 2020/2407 D. İş sayılı kararıyla, www.odatv.biz alan adı Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 20.03.2020 tarih ve 2020/2723 D. İş sayılı kararıyla ve www.odatv.co alan adı Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, 20.03.2020 tarih ve 2020/2727 D. İş sayılı kararı ile erişime engellenmiştir.

Arka arkaya verilen kararlarda, hakimlikler “2937 sayılı Kanun (“**Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanunu**”) hükümleri ile 5651 sayılı Kanunun 8/A maddesinde düzenlenen yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması amacıyla gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında Bilgi ve Teknolojileri Kurumu tarafından verilen erişimin engellenmesi kararının 24 saat içerisinde onaya sunulduğu, **söz konusu talep henüz değerlendirilmeden adı geçen sitenin farklı bir alan adı üzerinden yayın faaliyetine devam ettiği de dikkate**” alınarak verilmiştir. Bu kararlara karşı yapılan itirazlar “**herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı**” ve “**usul ve yasaya uygun**” olduğu gerekçeleriyle reddedildiği için bireysel başvuru yolu ile Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmuştur. 2020 sonu itibarı ile süreç devam etmektedir. Gerek erişimin engellenmesi kararlarında gerekse itirazın reddi kararlarında Anayasa Mahkemesi’nin 8/A maddesi ile ilgili aşağıda detaylandırılacak olan ve haber sitelerini de kapsayan yerleşik içtihadı hiç dikkate alınmamıştır.

Benzer şekilde **Independent Türkçe** haber sitesine de Mart ve Nisan aylarında arka arkaya 3 defa erişim engellenmiştir. Gazeteci Cemal Kaşıkçı’nın öldürülmesinden sonra 11.04.2020’de, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hazırlanan iddianamede cinayetin Suudi veliaht prensi Muhammed Bin Selman’a yakın üst düzey bürokratların talimatıyla gerçekleştiği ileri sürülmüştür. İddianame İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilmiştir. Kaşıkçı cinayeti ile ilgili iddianamede yer alan bulgular başta Anadolu Ajansı’nın (“AA”) Arapça yayın organı olmak üzere TRT ve Yeni Şafak’ta yayımlanmıştır. Suudi Arabistan, Kaşıkçı iddianamesinin yayımlanmasından sonra, 13.04.2020 tarihinde AA ve TRT Arapça, 17.04.2020 tarihinde ise Yeni Şafak’ın İnternet adreslerine erişimi engellemiştir. Bu engelleme kararlarına karşılık olarak, içlerinde **Independent Türkçe**’ye ait alan adı ile Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri’nin resmi haber ajanslarının da bulunduğu çok sayıda İnternet haber sitesine erişim Cumhurbaşkanlığı’nın talebi ile engellenmiştir.⁵⁶ Örneğin, Independent Türkçe ile birlikte DubaiTV web sitesi de erişime engellenmiştir. Engelleme

Ekran Görüntüsü 2-3: Independent Türkçe Erişimin Engellenmesi Dosyasından Ekran Görüntüleri

<https://www.independentturkish.com>

<http://www.dubaitv.ae/content/dubaitv/ar-ae/home.html>

⁵⁶ www.independentturkish.com Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği 19.04.2020 tarih ve 2020/3042 D. İş sayılı kararıyla, indyturky.com Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliğinin 20.04.2020 tarih ve 2020/3120 D. İş sayılı kararıyla ve www.indyturkish.com Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 03.05.2020 tarih ve 2020/3258 D. İş sayılı kararıyla erişime engellenmiştir.

kararında ise bu web sitelerinin ne şekilde 8/A maddesine aykırılık taşıdığı açıklanmamıştır.

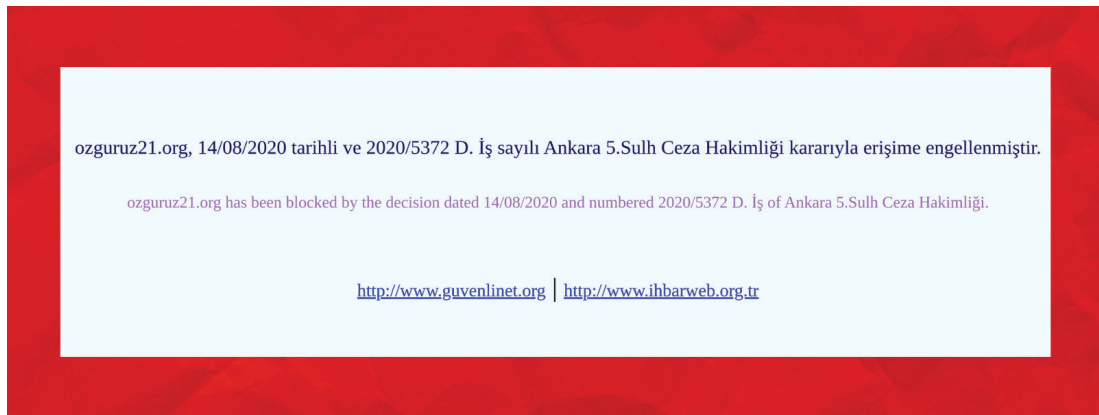
Bu kararlara karşı yapılan itirazlar reddedilmiş ve Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurular yapılmıştır. Her iki haber sitesine erişim engeli uygulaması 2020 sonu itibarı ile devam etmektedir. 2020 yılı içinde ayrıca 9 defa **JinNews** haber sitesine ait alan adları, **Mezopotamya** Ajansına ait 5 farklı alan adı, PKK'a yakın olduğu iddia edilen haber kaynaklarından **Nuçe Ciwan**'a ait 25 farklı alan adı da erişime engellenmiştir. Anayasa Mahkemesi ihlal kararlarına konu olmalarına rağmen 2020 içinde **Sendika.org** (sendika63.org) ve **Siyasihaber.org** (siyasihaber4.org) haber sitelerine ait alan adlarına da 8/A maddesi kapsamında erişim tekrardan engellenmiştir.

Benzer şekilde **Ozguruz.org** haber sitesine ait **ozguruz21.org** alan adı önce BTK, sonrasında Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği'nin 14.08.2020 tarih ve 2020/5372 sayılı kararıyla 8/A maddesi kapsamında erişime engellenmiştir.

Ekran Görüntüsü 4-5: Kadın haber ajansı JinNews'un erişime engellenmesi kararları

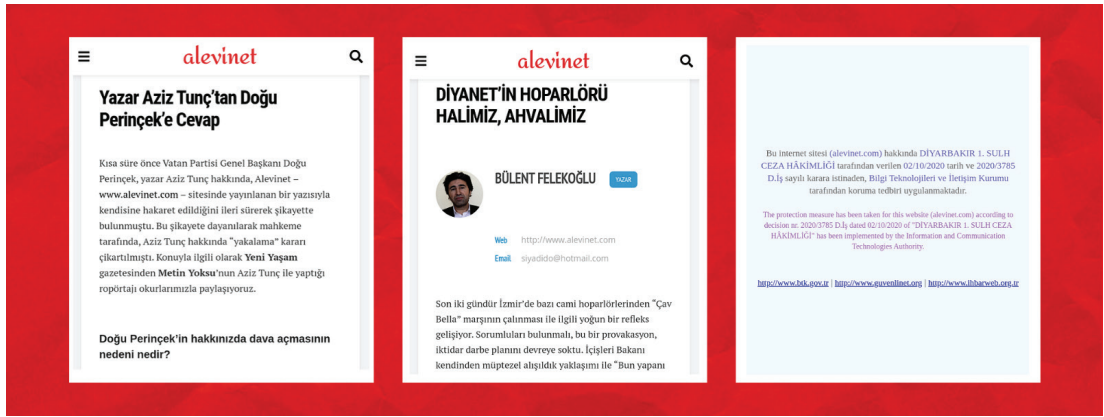

Ekran Görüntüsü 6: Özgürüz Radyo'nun erişime engellenme kararı

Ayrıca, 2020 içinde 8/A maddesi dayanak gösterilerek erişime engellenen haber siteleri arasında **Alevinet** haber sitesi de bulunmaktadır. Alevinet haber sitesinde yer alan iki haber, İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin **30.09.2020** tarih ve 2020/4031 sayılı kararı ile erişime engellendikten hemen sonra Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin **02.10.2020** tarih ve 2020/3785 sayılı kararı ile haber sitesi topyekûn erişime engellenmiştir.

Ekrân Görüntüsü 7: AleviNet haber sitesinin erişime engellenme kararı

Benzer şekilde, Hatay 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 25.09.2020 tarihli 2020/3403 sayılı kararı ile Siyasi Haber (**siyasihaber4.org**) ve 2020/3406 sayılı kararı ile de Yeni Yaşam Gazetesi (**yeniyasamgazetesi1.com**) haber siteleri topyekûn erişime engellenmiştir.⁵⁷

Dolayısıyla, önceki yıllarda olduğu gibi 2020 yılı içinde de hükümet politikasına karşı çıkan, hükümet politikalarını sorgulayan, Kürt sorununa ilişkin alternatif görüş sunan veya çatışma dönemlerinde ana akım medyada yer almayan haberler yapan veya içerikler paylaşan kaynakların hemen hepsi 8/A maddesi kapsamında kamu düzenini bozacak, terörü öven ve suç işlemeyi teşvik eden adresler olarak değerlendirilmiş ve erişime engellenmiştir. Yakın tarihli jandarma talepli kararlarda sulh ceza hakimlikleri bu tip haber sitelerinin "PKK-KCK, YPG-PYD Örgütünü övücü, Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine kamuoyunu yanıltıcı, haksız ve olumsuz algı oluşturunca" nitelikte olduğunu ve bu nedenle milli güvenlik ile kamu düzeninin korunması açısından engellenmesinin önem teşkil ettiğini belirtmektedir.

2020 içinde 8/A maddesi dayanak gösterilerek ağırlıklı olarak haber siteleri erişime engellenirken aralarında Cumhuriyet, Evrensel, Birgün, T24, HalkTV, OdaTV ve Sendika.Org'un da haberleri bulunan **101 haber içeriğinin** erişime engellendiği tespit edilmiştir. Aşağıdaki örneklerde de görüleceği üzere **8/A maddesi** kapsamında erişime engellenmiştir.

⁵⁷ Benzer tarihlerde Bursa 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 27.09.2020 tarih ve 2020/4803 sayılı kararı ile **kizilbayrak45.net**; Mersin 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 30.09.2020 tarih ve 2020/4269 sayılı kararı ile **nucceciwan53.com**; Gaziantep 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 30.09.2020 tarih ve 2020/5398 sayılı kararı ile **yenidemokrasi7.net**; Gaziantep 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 30.09.2020 tarih ve 2020/5407 sayılı kararı ile **gazetepatika11.com**; Gaziantep 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 30.09.2020 tarih ve 2020/5411 sayılı kararı ile **avrupahaber6.org** topyekûn erişime engellenmiştir.

me engellenen haberler arasında Cumhuriyet, Birgün, Evrensel ve Sendika.Org'un Erzincan'da mısır sattığı tezgaha zabıta ekiplerince el konulduktan sonra kendisini yakan ve sonrasında hastanede hayatını kaybeden seyyar satıcı Yavuz Polat ve Polat'ın hastaneye götürülürken ambulansın yakıtının bitmesi ile ilgili haberlerin Erzincan Belediye Başkanlığı talebi ile **Erzincan Sulh Ceza Hakimliği** tarafından 8/A maddesi kapsamında erişime engellenmesi en dikkat çeken 8/A kararlarından bir tanesidir. Erzincan Sulh Ceza Hakimliği 56 farklı haber içeriğini erişime engellerken kararının gerekçesinde kamuoyunu ilgilendiren bu olay ile ilgili haberlerin ne şekilde 8/A maddesine aykırın olduğunu açıklamamıştır.⁵⁸

Ekran Görüntüsü 8: Erişime engellenen haberler

JinNews, Gazete Duvar, Birgün, Haber soL ve Evrensel'in Batman Gercüş'te 15 yaşındaki bir çocuğun cinsel istismara maruz bırakılması haberleri de, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması gerekçesiyle, **Gercüş Sulh Ceza Hakimliği** tarafından iki farklı kararla erişime engellenmiştir.⁵⁹ Gercüş Sulh Ceza Hakimliği kararından da bu haberlerin ne şekilde millî güvenliği tehdit ettiği veya kamu düzenini bozduğu anlaşılamamakla birlikte Gercüş Sulh Ceza Hakimliği kararına karşı Gazete Duvar⁶⁰ ve JinNews⁶¹ tarafından yapılan itirazlar Midyat Sulh Ceza Hakimliği tarafından kabul edilmiştir. Nadir verilen "**itirazın kabulü**" kararlarında Midyat Sulh Ceza Hakimliği ifade ve basın özgürlüğü açısından herhangi bir değerlendirme yapmamış, itirazı "**usulen**" kabul etmiş ve karar gerekçesinde Cumhuriyet savcılarının 5651 Sayılı Kanun'un 8/A maddesi kapsamında erişimin engellemesini talep edebilme yetkisinin verilmediğini,

⁵⁸ Erzincan Belediyesi zabıta ekiplerinin, Ekşisu mesire alanında seyyar tezgahta mısır satan Yavuz Polat'ın tezgahına el koyması ve Yavuz Polat'ın üzerine benzin döküp kendisini yakması sonucu hayatını kaybetmesi ile ilgili haberler, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması gerekçesiyle, **Erzincan Sulh Ceza Hakimliği**'nin 01.09. 2020 tarih ve 2020/1842 sayılı kararı ile erişime engellenmiştir.

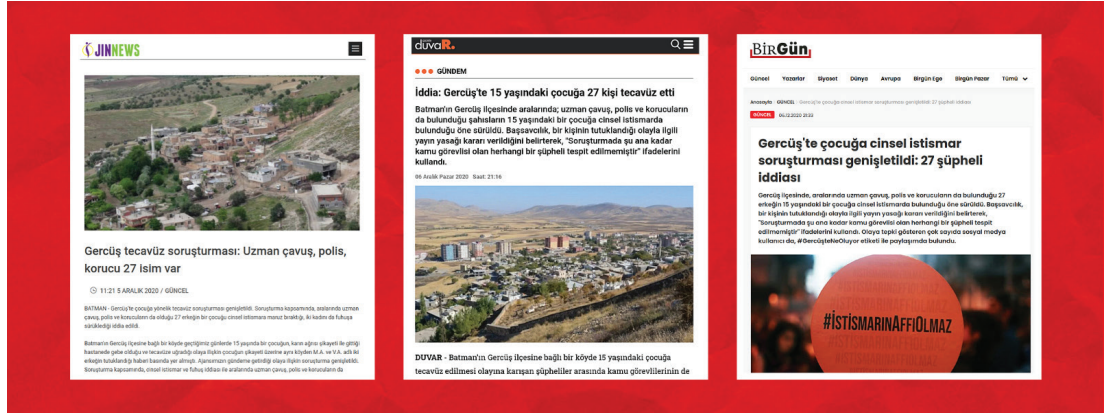
⁵⁹ Gercüş Sulh Ceza Hakimliği tarafından 05.12.2020 tarih ve 2020/199 sayılı ve 07.12.2020 tarih ve 2020/202 sayılı kararlarla bu haberlere erişim engellendi.

⁶⁰ Midyat Sulh Ceza Hakimliği, 2020/1784 D. İş, 31.12.2020. Midyat Sulh Ceza Hakimliği kararı ile Gazete Duvar'ın "İddia: Gercüş'te 15 yaşındaki çocuğa 27 kişi tecavüz etti," başlıklı ve 06.12.2020 tarihli haberine tekrardan erişim <https://www.gazeteduvar.com.tr/iddia-gercuste-15-yasindaki-cocuga-27-kisi-tecavuz-etti-haber-1506569> adresinden sağlanmıştır.

⁶¹ Midyat Sulh Ceza Hakimliği, 2020/1785 D. İş, 31.12.2020.

dolayısıyla Gercüş Sulh Ceza Hakimliği tarafından “8/A maddesine istinaden erişimin engellenmesi kararının verilebilmesi mümkün değildir” denilmiştir.

Ekran Görüntüsü 9: Erişime engellenen ve silinmesine karar verilen haberler

Ekran Görüntüsü 10: Erişime engellenen ve silinmesine karar verilen haberler

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 8/A KARARLARI VE İLKESEL YAKLAŞIMI

Anayasa Mahkemesi 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi ile ilgili ilk kararlarını 2019 içinde vermiş ve arka arkaya 7 farklı başvuruyu karara bağlamıştır. Anayasa Mahkemesi'nin 8/A maddesi ile ilgili Genel Kurul seviyesindeki ilk kararı Birgün gazetesinin bir haberi ile ilgilidir. Birgün, 3.10.2015 tarihinde Şırnak'ta çıkan çatışmalarda bedenine 28 kurşun sıkılarak öldürülmüş Hacı Lokman Birlik isimli bir vatandaşın cenazesi-nin bir iple zırhlı polis aracına bağlanarak metrelerce yerlerde sürüklenmesi ve yapılan otopsi sonucuna göre Birlik'in vücudundaki 28 mermiden 17 tanesinin öldürücü nitelikte olmasını 05.10.2015 tarihinde “Cansız bedeni zırhlı aracın arkasında sürüklenen H.B.'ye 28 kurşun sıkılmış” başlıklı bir haber haline getirmiştir.⁶² Birgün'ün bu haberi ve

⁶² Bkz. <https://www.birgun.net/haber/cansiz-bedeni-zirhli-aracin-arkasinda-suruklenen-haci-birlik-e-28-kur-sun-sikilmis-91399>

bu konu ile ilgili toplam 111 farklı adrese Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği⁶³ tarafından erişim engellenmesini Birgün Anayasa Mahkemesi'ne taşımıştır. Anayasa Mahkemesi, **Birgün başvurusunda** 8/A maddesini ilk defa ve Genel Kurul seviyesinde Mayıs 2019 içinde değerlendirmiş ve 8/A maddesinde öngörülen tedbire karar verilebilmesi için uyulması gereken ilkeleri ayrıntılı olarak ortaya koyduktan sonra **ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine** karar vermiştir.⁶⁴ Bu kapsamda gecikmesinde sakınca bulunan hallerde erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanabilmesinin istisnai nitelikte olduğu belirtilerek bunun “İlk Bakışta (Prima Facie)”⁶⁵ ihlal halleriyle sınırlı olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'ne göre, şiddeti öven, kişileri terör örgütünün yöntemlerini benimsemeye, şiddet kullanmaya, nefrete, intikam almaya veya silahlı direnişe tahrik ve teşvik eden yayınlar gibi İnternet ortamında demokratik toplum düzenini tehlikeye atan yayınların daha ileri bir inceleme yapılmaya gerek olmaksızın ilk bakışta anlaşılabilirdiği hâllerde ancak 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesinde öngörül-müş olan istisnai usul işletilebilir. Böyle durumlarda, Anayasa Mahkemesi'ne göre, ilk bakışta ihlal doktrini İnternet ortamında yapılan yayınlara karşı kamusal menfaatlerin hızlı bir şekilde korunması ihtiyacıyla ifade hürriyeti arasında adil bir denge sağlayacaktır.⁶⁶

Bu kapsamda Anayasa Mahkemesine göre ifade özgürlüğüne **gereksiz olarak** veya Anayasa Mahkemesince **ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe** ile yapılan müdahaleler Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerini ihlal edecektir. Anayasa Mahkemesine göre derece mahkemelerinin ve kamu gücünü kullanan diğer organların gerekçelerinin ilgili ve yeterli sayılabilmesi için kararlarda bulunması gereken ve benzer başvuruların koşullarına göre değişebilecek unsurlar şu şekilde sıralanmıştır.⁶⁷

- i. İnternet içeriğine erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi için **gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun varlığı** idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konmalıdır.
- ii. **Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerin** yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya birkaçına bağlı olarak ortaya çıkabileceği dikkate alındığında **yayının içeriği ile bu sebepler arasındaki ilişkinin tam olarak gösterilmesi** gerekir.
- iii. Böyle bir analizin yapılabilmesi için eğer söz konusu yayının terör örgütleriyle veya terör faaliyetlerinin meşru gösterilmesiyle bir ilişkisi varsa **ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendini korumaya ilişkin meşru hakkı** arasında denge kurulmalıdır.

⁶³ Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliğinin 06.10.2015 tarih ve 2015/902 D. İş sayılı kararı.

⁶⁴ Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş., B. No: 2015/18936, 22.05.2019, §§ 70-75.

⁶⁵ Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017. Ayrıca bkz. K. Gözler, “Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usûlü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9’uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi”, Rona Aybay’a Armağan (Legal Hukuk Dergisi, Özel Sayı, Aralık 2014), İstanbul, Legal, 2014, Cilt I, s.1059-1120.

⁶⁶ Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, §§ 62-63.

⁶⁷ Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş., B. No: 2015/18936, 22.05.2019, § 74.

iv. Zikredilen dengelemenin yapılabilmesi için;

- Bütünöyle ele alındığında müdahaleye konu yayının özel bir kişiyi, kamu görevlilerini, halkın belirli bir kesimini veya devleti hedef gösterip göstermediğinin, onlara karşı şiddete teşvik edip etmediğinin,
- Bireylerin fiziksel şiddet tehlikesine maruz bırakılıp bırakılmadığının, bireylere karşı nefreti alevlendirip alevlendirmedığının,
- Yayında iletilen mesajda şiddete başvurunun gerekli ve haklı bir önlem olduğunun ileri sürölüp sürölmediğinin,
- Şiddetin yüceltilip yüceltilmediğinin, kişileri nefrete, intikam almaya, silahlı direnişe tahrik edip etmediğinin,
- Suçlamalara yer vererek veya nefret uyandırarak ülkenin bir kısmında veya tamamında daha fazla şiddete sebebiyet verip vermeyeceğinin,
- Kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret oluşturan ifadeleri içerip içermediğinin,
- Yayın tarihinde ülkenin bir kısmında veya tamamında çatışmaların yoğunluk derecesi ile ülkedeki tansiyonun yükseklik derecesinin yayına erişimin engellenmesi kararına etki edip etmediğinin,
- Karara konu sınırlayıcı tedbirin demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olup olmadığının ve tedbirin başvurulabilecek en son çare niteliğinde bulunup bulunmadığının,
- Son olarak sınırlamanın güdülen kamu yararı amacını gerçekleştirmek için ifade özgürlüğüne en az müdahale eden ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının yayının içeriğiyle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi'ne göre, "terör örgütünün şiddet eylemlerini öven, destekleyen ve haklılaştıran açıklamaların silahlı direnişe tahrik, şiddeti yüceltme veya kin ve düşmanlığın kışkırtılması olarak kabul edilmesi mümkündür. Bununla birlikte yalnızca bir terör örgütünün fikirlerini ve hedeflerini içerdiği, resmî politikaları ağır bir şekilde eleştirdiği veya terör örgütünün resmî politikalarla olan ihtilaflarını değerlendirdiği gerekçesiyle İnternet içeriğine erişimin engellenmesi **-yukanda bir kısmı gösterilen sebeplerden bir veya daha fazlası da bulunmadığı takdirde-** müdahaleyi haklı göstermez."⁶⁸

Anayasa Mahkemesi bu ilkeleri öncelikle Hacı Lokman Birlik kararı ile birlikte Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından Twitter hesabı erişime engellenen **Baran Tursun** Uluslararası Dünya Ölçeğinde Silahsızlanma, Yaşam Hakkı, Özgürlük, Demokrasi, Barış ve Dayanışma Vakfı ve Hacı Lokman Birlik ile ilgili bir haberi erişime engellenen **Diken** haber sitesi tarafından yapılan başvurularda uygulamış ve ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.⁶⁹ Anayasa Mahkemesi benzer şekilde 2019 içinde **Yüksekova Güncel**⁷⁰ haber sitesi, **Siyasihaber.org** ve **Siyasihaber1.org** haber siteleri ile birlikte Siyasihaber.org'a ait Twitter hesabı ile ilgili de ifade ve basın özgürlüğü kararları vermiştir.⁷¹ Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak tarafından ya-

⁶⁸ Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş., B. No: 2015/18936, 22.05.2019, § 75.

⁶⁹ Baransav ve Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş., B. No: 2015/18581, 26.09.2019.

⁷⁰ Cahit Yiğit Başvurusu, B. No: 2016/2736, 27.11.2019.

⁷¹ Tahsin Kandamar Başvurusu, B. No: 2016/213, 28.11.2019.

pılan kullanıcı sıfatlı başvurularda ise Anayasa Mahkemesi kabul edilemezlik kararı vermiştir.⁷²

2020 içinde ise Anayasa Mahkemesi 8/A maddesi kapsamında önce **Wikipedia** platformu ile ilgili kararını açıklamış,⁷³ arkasından **Sendika.org** adına yapılan iki farklı başvuruyu karara bağlamıştır.⁷⁴

Anayasa Mahkemesi, Wikipedia platformu ile ilgili Wikimedia Foundation ve Diğerleri başvurusu⁷⁵ ile ilgili kararında Wikimedia Foundation ve kullanıcı sıfatı ile akademisyenler Yaman Akdeniz, Kerem Altıparmak ve Punto24 Bağımsız Gazetecilik Derneği'nin başvurularını değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi Punto24 başvurusunu oybirliği ile kabul edilemez bulurken, akademisyen başvuruların başvuruları açısından “kullanıcı sıfatı taşıyan ve yıllardır bilimsel çalışmaları ve eğitim-öğretim faaliyetleri kapsamında Wikipedia’ı kullandıklarını ifade eden başvuruların böyle bir kaynaktan yoksun kalmalarından dolayı mağdur sıfatı taşıdıkları kabul edilmiştir”⁷⁶ denilmiştir. Anayasa Mahkemesi, kabul edilebilirlik kararı verdiği başvuruların Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan **ifade özgürlüğünün** 10-6 oyla ve oyçokluğu ile **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında “ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin kanuni dayanağı olarak 5651 sayılı Kanun’un 8/A maddesi gösterilmiş, buna karşın bahsi geçen kuralın (1) numaralı fıkrasında sayılan ve müdahaleye izin veren sebeplerden **hangisine dayanıldığı** açıkça ifade edilmediği gibi müdahalenin dayanağını teşkil eden kuralda yer almayan **‘devletin itibarı’** da müdahale sebebi olarak ifade edilmiştir. Dolayısıyla Kanun’un ilgili kuralının keyfiliğe yol açıldığı izlenimi oluşturacak şekilde genişletici bir yoruma tabi tutulduğu anlaşılmaktadır” denilmiştir.⁷⁷ Dahası, Anayasa Mahkemesi’ne göre “başvuruya konu İnternet sitesine erişimin engellenmesine ilişkin kararın **amacını tespit etmek**” oldukça zor görünmektedir.⁷⁸ Bu kapsamda Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği’nin erişimin engellenmesi kararı ile ilgili olarak, iki farklı Wikipedia URL adresinde yer alan içeriğe “millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması kapsamında müdahale etmeyi haklı kılacak somut herhangi bir gerekçe gösterilmemiştir” tespitinde bulunmuştur.⁷⁹ Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi’ne göre erişimin engellenmesi tedbiri sürekli hâle gelmiştir ve “bu şekilde süresiz hale gelen kısıtlamaların -İnternet sitesinin tamamına erişimin engellendiği de dikkate alındığında- **ifade özgürlüğü üzerinde oldukça orantısız bir müdahale teşkil edeceği açıktır**”.⁸⁰

Anayasa Mahkemesi, Wikipedia platformu ile ilgili kararının ardından Mart 2020’de 25.07.2015 tarihinden beri erişime engelli olan **Sendika.org** haber sitesi ile ilgili kararını verdi.⁸¹ Anayasa Mahkemesi Birgün kararında belirlediği ilkeleri bu kara-

⁷² Kerem Altıparmak ve Yaman Akdeniz Başvurusu (2), B. No: 2015/15977, 12.06.2019; Kerem Altıparmak ve Yaman Akdeniz Başvurusu (4), B. No: 2015/18876, 19.11.2019.

⁷³ Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019.

⁷⁴ 8. Ali Ergin Demirhan (Sendika.Org) Başvurusu, B. No: 2015/16368, 11.03.2020; Ali Ergin Demirhan (2) (Sendika.Org) Başvurusu, B. No: 2017/35947, 09.09.2020.

⁷⁵ Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019.

⁷⁶ Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019, § 55.

⁷⁷ Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019, § 61.

⁷⁸ Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019, § 64.

⁷⁹ Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019, § 88.

⁸⁰ Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019, § 96.

⁸¹ Ali Ergin Demirhan (Sendika.Org) Başvurusu, B. No: 2015/16368, 11.03.2020.

rında da uygulamış, Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliğinin kararı ile aralarında Sendika.org'un da yer aldığı 118 İnternet adresine erişimin engellendiğini “ancak ne idari makamlarca ne derece mahkemelerince anılan Kanun maddesi kapsamında yapılan müdahalelerde gözetilmesi gereken” hususların değerlendirilmediğini belirtmiştir.⁸² Anayasa Mahkemesi'ne göre hakimlik kararında “başvuruya konu internet sitesine erişimin engellenmesine yönelik olarak bu adreste yer alan içerikler ile sınırlama sebebi arasındaki ilişki ortaya konulamadığı gibi gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun varlığı da gösterilememiştir” denilmiştir.⁸³ Dolayısıyla, Sendika.org ve diğer haber sitelerinin hangi nedenle 8/A maddesine atıfla erişime engellendiği anlaşılamamaktadır ve Anayasa Mahkemesine göre kararda yer almamaktadır. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesine göre “içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği hususunda bir gerekçelendirme de yapılmadığı dikkate alındığında başvuruya konu İnternet sitesine tamamıyla erişimin engellenmesi şeklindeki müdahalenin **ifade ve basın özgürlükleri önünde orantısız müdahale** teşkil ettiği açıktır”.⁸⁴ Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğü ihlal edilmiştir.

Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararından sonra **yaklaşık yedi ay boyunca ihlal kararını uygulamamış** ve Sendika.org vekillerinin Anayasa Mahkemesi kararının icra edilmesi talepli dilekçelerine istinaden ancak 27.10.2020 tarihinde verdiği karar⁸⁵ ile Sendika.org'a uygulanan erişimin engellenmesi tedbirini kaldırmıştır. Bu kararla birlikte Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği Sendika.org ile birlikte erişime engellenen diğer 117 İnternet adresine uygulanan erişimin engellenmesi uygulamasını da sonlandırmıştır. Fakat BTK bu karara itiraz etmiş, Anayasa Mahkemesinin kararının sadece Sendika.org açısından ihlal tespiti içerdiğini ve kararda yer alan diğer 117 içeriğin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararından faydalanamayacağını 28.10.2020 tarihinde belirtmiştir. BTK'nın bu itirazı Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından kabul edilmiş⁸⁶ ve kararda Sendika.org dışındaki İnternet adreslerinin “**terör örgütü haber siteleri**” olduğu belirtilmiş ve 117 adrese tekrardan erişim engellenmiştir.

Anayasa Mahkemesi, Eylül 2020 içinde **Sendika.org** tarafından yapılan **8 farklı başvuru** ile ilgili birleştirilmiş ikinci bir ihlal kararı daha vermiştir.⁸⁷ İlk kararın devamı niteliğindeki kararında Anayasa Mahkemesi Sendika.org'un 2017 yılının sonuna kadar, isminin sonuna sırasıyla sayılar ekleyerek kullandığı alan adlarına erişimin toplam 61 defa tamamen engellendiğini belirtmiş ve başvuru konusu “**sendika10.org, sendika18.org, sendika28.org, sendika46.org, sendika47.org, sendika55.org, sendika56.org, sendika61.org**”⁸⁸ adreslerine uygulanan erişim engelinin ifade ve basın öz-

⁸² Ali Ergin Demirhan (Sendika.Org) Başvurusu, B. No: 2015/16368, 11.03.2020, § 38.

⁸³ Ali Ergin Demirhan (Sendika.Org) Başvurusu, B. No: 2015/16368, 11.03.2020, § 38.

⁸⁴ Ali Ergin Demirhan Başvurusu, B. No: 2015/16368, 11.03.2020, § 39.

⁸⁵ Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği, 27.10.2020 tarih ve 2020/1454 D. İş sayılı karar.

⁸⁶ Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği, 30.10.2020 tarih ve 2020/1495 D. İş sayılı karar.

⁸⁷ Ali Ergin Demirhan (2) Başvurusu, B. No: 2017/35947, 09.09.2020, R.G. 04.11.2020, s. 31294.

⁸⁸ Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği, 25.10.2016 tarih ve 2016/1239 D. İş sayılı karar; Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, 27.07.2017 tarih ve 2017/6008 D. İş sayılı karar; Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği, 17.06.2017 tarih ve 2017/4765 D. İş sayılı karar; Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 16.06.2017 tarih ve 2017/4951 D. İş sayılı karar; Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği, 01.08.2017 tarih ve 2017/3785 D. İş sayılı karar; Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği, 23.08.2017 tarih ve 2017/6570 D. İş sayılı karar; Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği, 16.04.2017 tarih ve 2017/2516 D. İş sayılı

gürlüklerini ihlal ettiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından başvuru-
nun “ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal id-
diası hakkında bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.”⁸⁹ Dolayısıyla, Sendi-
ka.org’un sulh ceza hâkimliği kararlarının kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle iti-
raz yoluna başvurunun imkânsızlaştırıldığı ya da başvuru konusu olayda olduğu gi-
bi geciktirildiği, bu sebeple etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiası ile birlikte
5651 sayılı Kanun’un 8/A maddesinin kanunilik şartını karşılamadığı iddiası Anayasa
Mahkemesi tarafından değerlendirilmemiştir.

İhlal kararına sadece Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği sendika10.org, Ankara 2. Sulh
Ceza Hakimliği sendika47.org ve Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği sendika59.org alan
adları bakımından uymuş ve erişimin engellenmesi uygulamasına son vermiştir.
Sendika18.org,⁹⁰ sendika28.org,⁹¹ sendika46.org,⁹² sendika55.org,⁹³ sendika56.org⁹⁴ alan adlarına uygulanan erişimin engellenmesi uygulaması her ne kadar bu
alan adları Sendika.org tarafından artık kullanılmasa dahi halen devam etmektedir
ve ilgili sulh ceza hakimlikleri Anayasa Mahkemesinin kararına uymamıştır.

Fakat, Anayasa Mahkemesi’nin tüm bu kararlarına ve Birgün kararının Resmî Ga-
zete’de yayınlandığı tarih olan 12.07.2019’dan sonra gerek 2019 gerekse 2020 yılların-
da verilen 8/A kararlarının **hiç birinde** Anayasa Mahkemesi’nin 8/A maddesi ile ilgili
yerleşik içtihadına ve “İlk Bakışta (Prima Facie) İhlal” değerlendirmesine rastlanma-
mıştır. Bir başka deyişle 2019 içinde Birgün kararından sonra 9 farklı sulh ceza hakim-
liğince verilen 26 farklı 8/A kararında ve 2020 yılı içinde 55 farklı sulh ceza hakimliği
tarafından verilen 168 8/A kararının **hiç birinde** Anayasa Mahkemesi’nin **Birgün** ka-
rarına veya yukarıda bahsi geçen **Wikipedia** ve **Sendika.org** kararlarına **atıf yapıldı-
ğı** veya **“ilk bakışta ihlal” değerlendirmesinin yapıldığı** gözlemlenmemiştir. Sulh ce-
za hakimlikleri Anayasa Mahkemesi nezdinde verilen ağır ihlal kararlarına rağmen
bu kararlar sanki hiç yokmuş gibi erişim engelleme kararları vermeye devam etmek-
tedir. Örneğin Sendika.org Anayasa Mahkemesi’nin iki farklı kararına rağmen henüz
erişime tekrardan açılmamışken, sendika63.org 30.09.2020 tarihinde Gaziantep İl
Jandarma Komutanlığının talebi ile, 8/A maddesi kapsamında Gaziantep 2. Sulh Ceza
Hakimliği tarafından erişime engellenmiş,⁹⁵ bu karara karşı yapılan itiraz Gaziantep
3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından reddedilmiş⁹⁶ ve Anayasa Mahkemesi’ne tekrar-
dan başvuru yapılma zorunluluğu doğmuştur.

Bir diğer taraftan 8/A başvuruları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde ön-
celikli olarak incelenmeye alınmaya başlanmıştır. Mahkeme 2019 içinde Wikimedia
Vakfının başvurusunu Hükümete duyururken,⁹⁷ 2020 yılı içinde Sendika.org’un⁹⁸ ve

karar; Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, 05.04.2017 tarih ve 2017/2451 D. İş sayılı karar.

⁸⁹ Ali Ergin Demirhan (2) Başvurusu, B. No: 2017/35947, 09.09.2020, § 41.

⁹⁰ Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, 05.04.2017 tarih ve 2017/2451 D. İş sayılı karar.

⁹¹ Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği, 16.04.2017 tarih ve 2017/2516 D. İş sayılı karar.

⁹² Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 16.06.2017 tarih ve 2017/4951 D. İş sayılı karar.

⁹³ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, 27.07.2017 tarih ve 2017/6008 D. İş sayılı karar.

⁹⁴ Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği, 01.08.2017 tarih ve 2017/3785 D. İş sayılı karar.

⁹⁵ Gaziantep 2. Sulh Ceza Hakimliği, 30.09.2020 tarih ve 2020/5426 D. İş sayılı karar.

⁹⁶ Gaziantep 3. Sulh Ceza Hakimliği, 09.10.2020 tarih ve 2020/5777 D. İş sayılı karar.

⁹⁷ Wikimedia Foundation Inc./Türkiye, no. 25479/19. Başvuru Tarihi: 29.04.2019. Duyurulma Tarihi: 02.07.2019.

⁹⁸ Ali Ergin Demirhan (Sendika.org)/Türkiye, no. 10509/20. Başvuru Tarihi: 10.02.2020. Duyurulma Tarihi: 27.07.2020.

akademisyenler Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak'ın başvurularını da Hükümete duyurmuştur.⁹⁹

5651 SAYILI KANUN'UN 9. MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİM ENGELLEME VE İÇERİKLERİN ÇIKARTILMASI UYGULAMALARI

17-25 Aralık 2013 yolsuzluk soruşturmalarından hemen sonra yeni bir Torba Yasa ile 5651 sayılı Kanun'da değişiklik yapılması planlanmıştır. İlgili yasa teklifi TBMM Planlama ve Bütçe Komisyonu'na gönderilmiş, çok kısa bir sürede Komisyon 125 madde ve içerisinde 5651 sayılı Yasa değişikliklerinin de bulunduğu 42 farklı Yasa ve KHK'yi tek bir yasa tasarısı haline getirip birleştirerek 16.01.2014 tarihinde TBMM Genel Kurul'una sunmuştur. 6518 sayılı tasarı Şubat 2014 içinde kanunlaşmıştır. Böylece, 5651 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik sonucu eklenen maddelerle iki yeni erişim engelleme yöntemi daha mevzuata eklenmiştir.

06.02.2014 kabul tarihli 6518 sayılı Kanunla değiştirilen 5651 sayılı Kanun'un "içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" başlıklı 9. maddesi ile "**kişilik haklarının ihlali**" ve 5651 sayılı Kanun'a yeni eklenen 9/A maddesi ile "**özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi**" mümkün kılınmıştır. Bu değişikliklerle birlikte Kanun'a eklenen 6/A maddesi ile de **Erişim Sağlayıcılar Birliği**'nin kurulması zorunlu kılınmış, tüm "kişilik haklarının ihlali" ve "özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi" ile ilgili erişim engelleme kararlarının gereğinin yapılması için doğrudan Birliğe gönderilmesi ve bu kapsamda Birliğe yapılan tebligatların aynı zamanda erişim sağlayıcılara da yapılmış sayılacağı bu maddede belirtilmiştir.

29.07.2020 tarihli ve 7253 sayılı Kanunla 5651 sayılı Kanun'da köklü değişiklikler yapılmış ve bu Kanun'un 9. maddesine erişimin engellenmesi yaptırımının yanı sıra **içeriğin yayından çıkarılması** yaptırımı da eklenmiştir. Ayrıca, tamamen yeni bir yaptırım olan talep edenlerin 9. madde kapsamında "adının bu madde kapsamında ki karara konu **İnternet adresleri ile ilişkilendirilmemesine**" karar verilebilmesi olduğu 9. maddenin 10. paragrafına eklenmiştir. Dolayısıyla, bu maddenin mevcut kapsamında, kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler, sulh ceza hakimliklerinden ilgili içeriklerin yayından çıkarılmasını ve/veya bu içeriklere erişimin engellenmesini ve/veya isimlerinin bu madde kapsamındaki karara konu İnternet adresleri ile ilişkilendirilmemesini sulh ceza hakimliklerinden talep edebileceklerdir.

5651 SAYILI KANUN'UN 9. MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN & ÇIKARILAN URL, HABER VE İÇERİKLER

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi gereği, kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşların **içeriğin çıkarılması** ve/veya **erişimin engellenmesi** ile ilgili talepleri sulh ceza hakimleri tarafından 24 saat içinde karara bağlanır. Hâkim, bu madde kapsamında vereceği **içeriğin çıkarılması** ve/veya **erişimin engellenmesi** kararlarını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellen-

⁹⁹ Akdeniz & Altıparmak/Türkiye, no. 5568/20. Başvuru Tarihi: 14.01.2020. Duyurulma Tarihi: 26.08.2020. Benzer şekilde bkz. Akdeniz & Altıparmak/Türkiye, no. 35278/20. Başvuru Tarihi: 28.07.2020. Duyurulma Tarihi: 09.02.2021.

mesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça İnternet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Sulh ceza hakimlikleri tarafından 9. madde kapsamında verilen **içeriğin çıkarılması** ve/veya **erişimin engellenmesi** kararları madde 9(5) gereği uygulanmak üzere Erişim Sağlayıcılar Birliği'ne gönderilmektedir.

Ağustos 2014 içinde 5651 Sayılı Kanun'un madde 6/A'sında belirtilen görevleri yerine getirmek için faaliyetlerine başlayan Birliğe 2015 içinde Türkiye genelinde sulh ceza hakimliklerinden yaklaşık 10.000 tanesi madde 9 kapsamında olmak üzere toplam 12.000 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. Bu kararlarla, **2015 sonu itibarı ile 35.000 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir**. 2016 içinde ise Erişim Sağlayıcılar Birliğine yaklaşık 14.000 tanesi 9. madde kapsamında olmak üzere toplam 16.400 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. **Bu kararlarla, 2016 sonu itibarı ile 86.351 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir**. 2017 içinde ise Erişim Sağlayıcılar Birliğine yaklaşık 21.000 tanesi 9. madde kapsamında olmak üzere toplam 48.671 tane erişimin engellenmesi kararı gönderilmiştir. **Bu kararlarla, 2017 sonu itibarı ile 99.952 farklı İnternet adresine (URL) erişim engellenmiştir**. Erişimin engellenmesi kararlarıyla ilgili olarak yapılan itirazlar incelendiğinde **2015** yılı içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından **840** tane erişimin engellenmesi kararının kaldırılmasına karar verilirken **2016** içinde ise sadece **489** tane erişimin engellenmesi kararının kaldırılmasına karar verilmiştir. **2017** içinde de **582** tane erişimin engellenmesi kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.¹⁰⁰

EngelliWeb projesi kapsamında bugüne kadar 9. madde kapsamında 2014-2020 yıllarında **468** farklı hakimlik tarafından verilen **5.136 farklı kararla** erişimi engellenmiş **22.554** haber (URL adresi) ve kaldırılan, çıkartılan veya silinen **15.832** haber (URL adresi) tespit edilmiştir. Şekil 13'de görüleceği üzere 2014 yılı içinde **519** haber (URL adresi), 2015 yılı içinde **1.260** haber (URL adresi), 2016 yılı içinde **1.991** haber (URL adresi), 2017 yılı içinde **2.553** haber (URL adresi), 2018 yılı içinde **4.886** haber (URL adresi), 2019 yılı içinde **5.700** haber (URL adresi) ve son olarak 2020 yılı içinde **5.645** haberin (URL adresi) engellendiği tespit edilmiştir.¹⁰¹

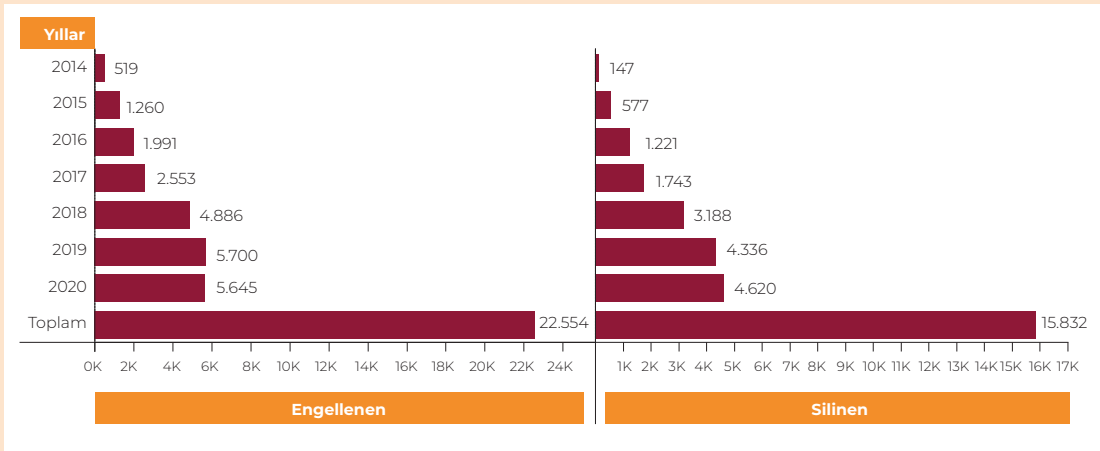
ENGELLENEN HABER (URL) İSTATİSTİKLERİ - 2020

2020 yılı içinde, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi dayanak gösterilerek **236 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından verilen toplam **819 farklı karar ile** erişime engellenen **5.645 haber adresi** (URL) tespit edilmiştir. Tespit edilen 5.645 erişime engelli haberden **4.620 tanesi** (%81) içerik sağlayıcıları (haber siteleri) tarafından bu haberler erişime engellendikten sonra **yayından çıkartılmış ve kaldırılmıştır**. 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine **29.07.2020** tarihinde yapılan değişikliklerden sonra haber sitelerine **erişimin engellenmesi** kararlarının yanı sıra **içeriğin çıkarılması** kararları da gönderilmeye başlanmıştır. Bu tarihten itibaren, ağırlıklı olarak hakimlikler tarafından **erişimin en-**

¹⁰⁰ İşbu raporun hazırlanma tarihi itibarı ile 2018-2020 istatistiklerine ulaşamamıştır.

¹⁰¹ 2020 raporunda geriye dönük tespit edilen URL adreslerine de yer verildiği için 2018 ve 2019 EngelliWeb raporlarında belirtilen rakamlardan sapma olmuştur. Dolayısıyla, genel toplamda 2019 raporuna göre 541 tane URL adresinin daha erişime engellendiği tespit edilmiştir. Bu değişiklikler, güncellenerek 2020 raporuna yansıtılmıştır.

Şekil 13: Yıllık Bazda 9. Madde Kapsamında Erişime Engellenen Toplam Haber Adresleri (URL)

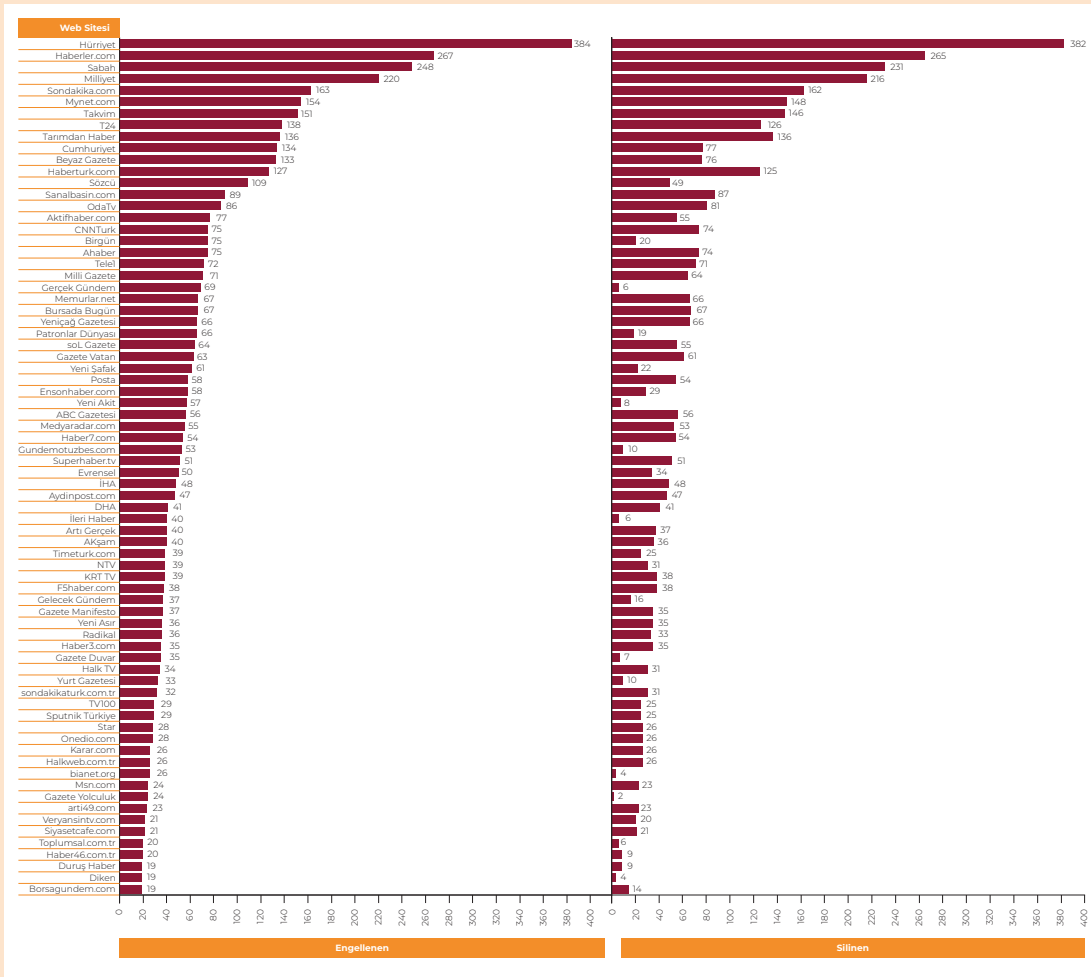
gellenmesi kararları verilmeye devam edilirken bazı kararlarda **içeriğin çıkarılması** ve **erişimin engellenmesi** yaptırımını birlikte yer almaya başlamıştır. Sadece “içeriğin çıkarılması” yaptırımını içeren kararların sayısı ise 2020 yılı içinde oldukça düşüktür.

2020 yılı içinde “**en çok haberi engellenen haber sitesi**” kategorisinde 2019’da olduğu gibi ilk dört sıra değişmezken **384 haberle Hürriyet** gazetesi yine ilk sırada yer almıştır. **Hürriyet** bu haberlerden **382** tanesini (**%99**) web sitesinden çıkartmıştır. İkinci sırada **267 haberi** erişime engellenen **Haberler.com** web sitesi yer almaktadır. Haberler.com da erişime engellenen 267 haberinden 265 tanesini (**%99**) web sitesinden çıkartmıştır. **Üçüncü sırada ise 248 haberi** erişime engellenen **Sabah gazetesi** yer almaktadır. Sabah ise erişime engellenen haberlerden 231 tanesini (**%93**) web sitesinden kaldırmıştır. Dördüncü sırada **220 haberi** erişime engellenen **Milliyet** gazetesinin haber sitesi yer almaktadır. Milliyet erişime engellenen haberlerinden **216** tanesini (**%98**) web sitesinden kaldırmıştır. Beşinci sırada ise **163 haberi** erişime engellenen Sondakika.com haber sitesi yer almaktadır. Sondakika.com da erişime engellenen haberlerinden **162** tanesini (**%99**) web sitesinden kaldırmıştır. **Şekil 14**’te 2020 yılında haberleri erişime engellenen 74 haber sitesine yer verilmiştir. OdaTV, T24, Cumhuriyet, Yeni Akit ve Birgün gibi haber sitelerinin erişimine engellenen haber sayılarında 2019’a göre düşüş tespit edilirken, 2019 listesinde yer almayan **Tarımdan Haber** sitesi, 2020 listesine 10. sıradan girmiş ve 2020 içinde tam 136 haberi erişime engellenmiş, engellenen haberlerinin hepsini yayından kaldırmıştır (**%100**).

5651 sayılı Kanun’da Temmuz 2020’de yapılan değişiklikler sonrasında ise içeriklerin yayından kaldırma yüzdelerinde artış tespit edilmiş, **2019 içerik kaldırma ortalaması %76 civarında iken 2020 ortalaması %81’e çıkmıştır**. 2021’de bu oranların daha da artması beklenmektedir.

Şekil 14’te 2020 yılında haberleri erişime engellenen 74 haber sitesinin isimleri, bu sitelerin kaç tane haberinin erişime engellendiği ve erişime engellenmesine karar verilen haberlerden kaç tanesini sildiği veya web sitesinden çıkarttığı bilgisi yer almaktadır.

Şekil 14: Engellenen ve Silinen Haber (URL) Sayıları (2020)

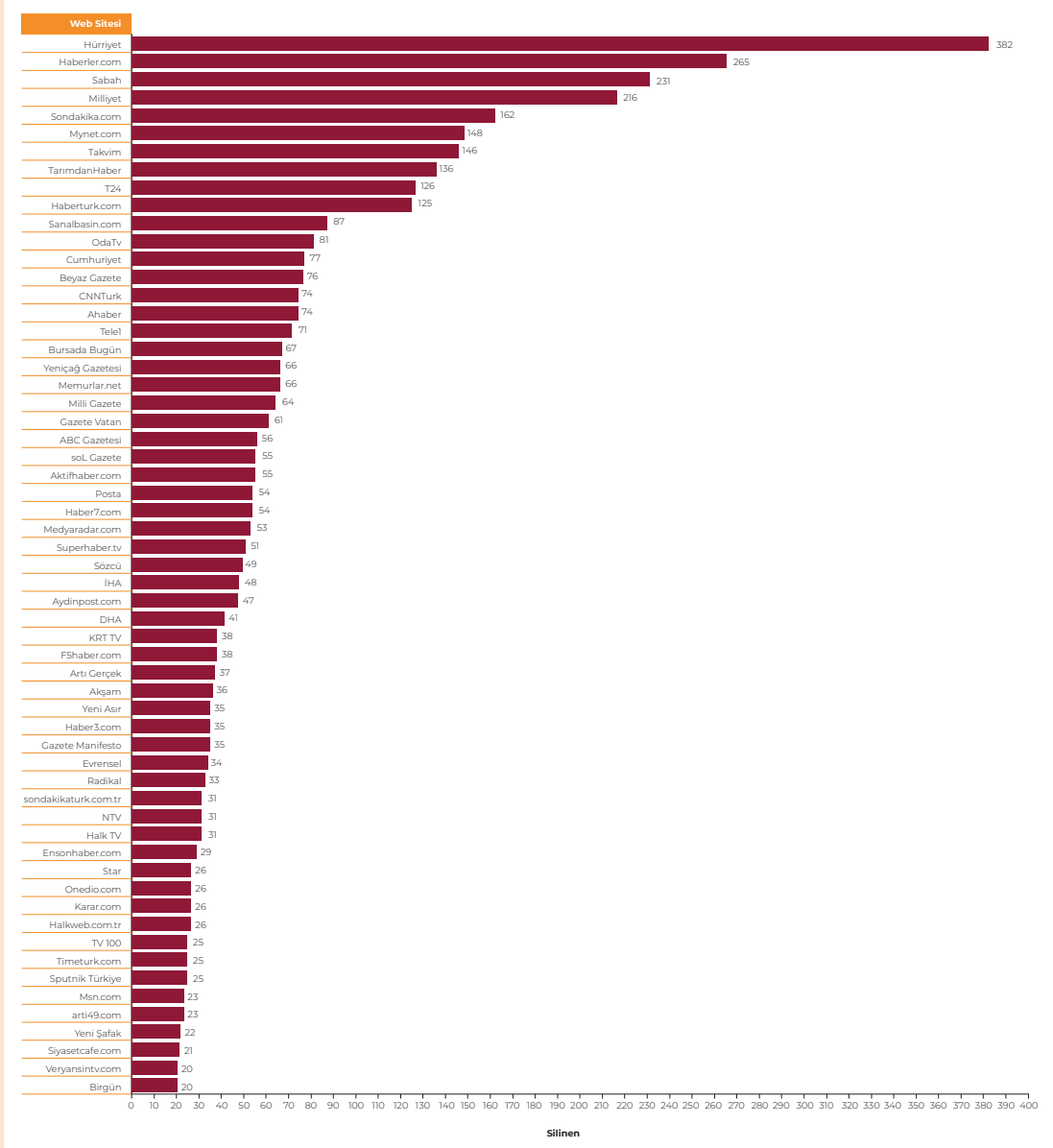

2020 içinde değerlendirmeye aldığımız bir diğer kategori “**erişime engellenen haberleri sayısal olarak en çok kaldıran ve silen**” haber sitelerinin tespitidir. Bu kategoride, şekil 15’te görüleceği üzere, erişime engellenen **384 haberinden 382 tanesini (%99)** kaldıran veya silen **Hürriyet** yine birinci sırada yer alırken, erişime engellenen **267 haberinden 265 tanesini (%99)** kaldıran veya silen **Haberler.com** ikinci sırada, erişime engellenen **248 haberinden 231 tanesini (%93)** kaldıran veya silen **Sabah** üçüncü sırada, erişime engellenen **220 haberinden 216 tanesini (%98)** kaldıran veya silen **Milliyet** dördüncü sırada ve erişime engellenen **163 haberinden 162 tanesini (%99)** kaldıran veya silen **Sondakika.com** beşinci sırada yer almıştır.

Bu kategoride **136** tane erişime engellenen haberinin **hepsini** kaldıran **Tanımdan Haber (%100)**, **66** tane erişime engellenen haberinin **hepsini** kaldıran **Yeniçağ Gazetesi (%100)**, **56** tane erişime engellenen haberinin **hepsini** kaldıran **ABC Gazetesi (%100)** ve **75** tane erişime engellenen haberinin **74 tanesini** kaldıran **CNNTurk (%99)** ile **72** tane erişime engellenen haberinin **71 tanesini** kaldıran **Tele1 (%99)** dikkat çe-

ken haber siteleri arasında yer almaktadır. Diken ise erişime engellenen 19 haberinden sadece 4 tanesini, Bianet erişime engellenen 26 haberinden 4 tanesini, Sendika.org 9 haberinden iki tanesini ve Yeni Akit erişime engellenen 57 haberinden sadece 8 tanesini kaldırmıştır. BBC, DW, Alevinet, Euronews TR ve Independent Türkçe ise erişime engellenen haberlerinin hiçbirini kaldırmayan haber siteleri arasında yer almıştır.¹⁰² 2020 yılında içerik kaldıran 59 haber sitesinin isimlerine ve kaldırdıkları haber sayılarına şekil 15'te yer verilmiştir.

Şekil 15: Silinen veya Kaldırılan Haber (URL) Sayıları (2020)

¹⁰² Kaldırılmayan içeriklerin bir kısmı 29.07.2020 tarihinden önce erişime engellenmiştir.

Tablo 1'de de görüleceği üzere 2020 içinde ilk 25'e giren haber siteleri, bu sitelerin kaçar tane haberinin erişime engellendiği, bu haber sitelerinin erişime engellenmesine karar verilen haberlerden kaç tanesini sildiği veya web sitesinden çıkarttığı ve engellenen URL sayısı ile silinen/çıkartılan URL sayısı oranı gösterilmektedir.

Tablo 1: Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu (2020)

Sıra	Haber Sitesi	Engellenen URL Sayısı	Silinen URL Sayısı	Silme Oranı
1	Hürriyet	384	382	%99
2	Haberler.com	267	265	%99
3	Sabah	248	231	%93
4	Milliyet	220	216	%98
5	Sondakika.com	163	162	%99
6	Mynet.com	154	148	%96
7	Takvim	151	146	%97
8	T24	138	126	%91
9	Tarımdan Haber	136	136	%100
10	Cumhuriyet	134	77	%57
11	Beyaz Gazete	133	76	%57
12	Haberturk.com	127	125	%98
13	Sözcü	109	49	%45
14	Sanalbasin.com	89	87	%98
15	Aktifhaber.com	77	55	%71
16	Ahaber	75	74	%99
17	Birgün	75	20	%27
18	CNNTurk	75	74	%99
19	Tele1	72	71	%99
20	Milli Gazete	71	64	%90
21	Gerçek Gündem	69	6	%9
22	Bursada Bugün	67	67	%100
23	Memurlar.net	67	66	%99
24	Patronlar Dünyası	66	19	%29
25	Hürriyet	384	382	%99

2020 ERİŞİM ENGELLEME VE İÇERİK ÇIKARTMA ÖRNEKLERİ

2020 içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verilen kararlar incelendiği zaman çok sayıda kamuyu yakından ilgilendiren haberin erişime engellendiği ve yayından çıkarıldığı gözlemlenmektedir. Önceki senelere göre siyasi nitelikli engelleme ve Ağustos 2020 başı itibarı ile içerik çıkartma kararlarında artış görülmektedir. Sayısız örnek arasından dikkat çeken bazı kararlar raporun bu kısmında değerlendirilecektir.

Öncelikle Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından 2020 içinde kişilik haklarının ihlali iddiası ile bilindiği kadarıyla yaklaşık 35 başvuru yapılmış, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sulh ceza hakimliklerine yapmış olduğu tüm bu başvurular kabul edilmiştir. Bu başvurularla çok sayıda Ekşi Sözlük içeriği, Facebook, YouTube ve Twitter içeriği ile birlikte çok sayıda haber de erişime engellenmiş ve/veya çıkartılmıştır. 2015'ten

beri erişime engelli olan Fransız Charlie Hebdo dergisinin web sitesi tekrardan ve derginin Twitter hesabı, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kişilik hakları ihlali gerekçesiyle, Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği'nin 28.10.2020 tarih ve 2020/7094 sayılı kararı ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 11: Charlie Hebdo dergisinin Twitter hesabına erişim engeli

Ayrıca, Almanya’da yayımlanan Focus Dergisi’nin Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın servetiyle ilgili yaptığı haberle ilgili Türkçe yayınlanan haberler, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği’nin 14.12.2020 tarih ve 2020/5446 sayılı kararı ile erişime engellendi ve yayından çıkarıldı.

Ekran Görüntüsü 12: Erişime engellenen ve silinmesine karar verilen haberler

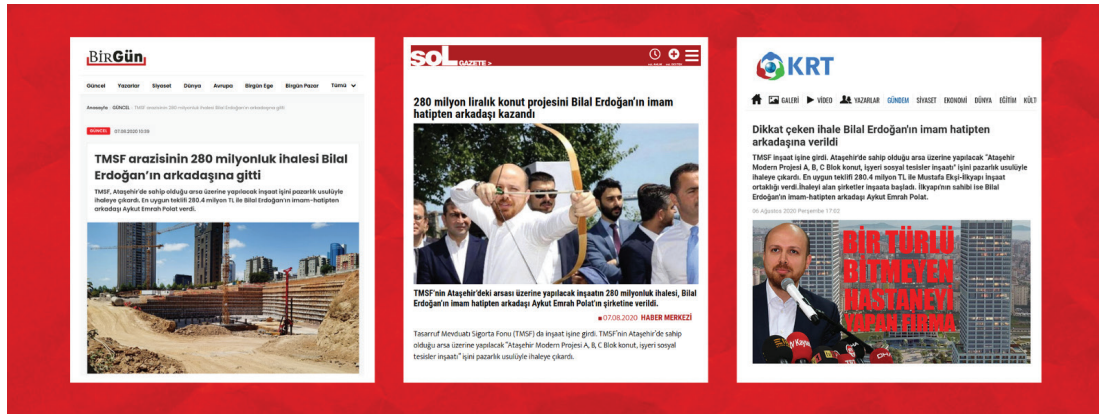
Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eşi **Emine Erdoğan** tarafından da 2020 yılı içinde erişimin engellenmesi yaptırımına başvurulmuştur. İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin 09.09.2020 tarih, 2020/5959 ve 2020/5960 sayılı kararları ile "**Emine Erdoğan'ın Çantası**" ile alakalı haber ve içeriklere, Emine Erdoğan'ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle erişim engellendi.

Ekran Görüntüsü 13: Erişime engellenen haberler

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun ("TMSF") arazisine yapılacak inşaatın ihalesini Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğlu **Bilal Erdoğan**'ın bir arkadaşının alması ile ilgili haberler, Bilal Erdoğan'ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 11.08.2020 tarih ve 2020/5071 sayılı kararı ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 14: Erişime engellenen haberler

Bilal Erdoğan'ın talebi ile verilen bu erişim engellenmesi kararı ile ilgili haberler ise yine Bilal Erdoğan'ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, bu sefer İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 02.09.2020 tarih ve 2020/5273 sayılı kararı ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 15: Erişime engellenen haberler

Bilal Erdoğan'ın erişim engelleme zincirlemesi yukarıda belirtilen 02.09.2020 tarihli erişim engelleme kararının haber konusu yapılmasını da kapsadı. Bu sefer Tarsarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun arazisine yapılacak inşaatın ihalesini Bilal Erdoğan'ın arkadaşının alması ile ilgili haberlerin 11.08.2020'de erişime engellenmesiyle ilgili haberlerin de 02.09.2020'de engellenmesi ile ilgili haberler, Bilal Erdoğan'ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 31.12.2020 tarih ve 2020/7797 sayılı kararı ile erişime engellendi.¹⁰³

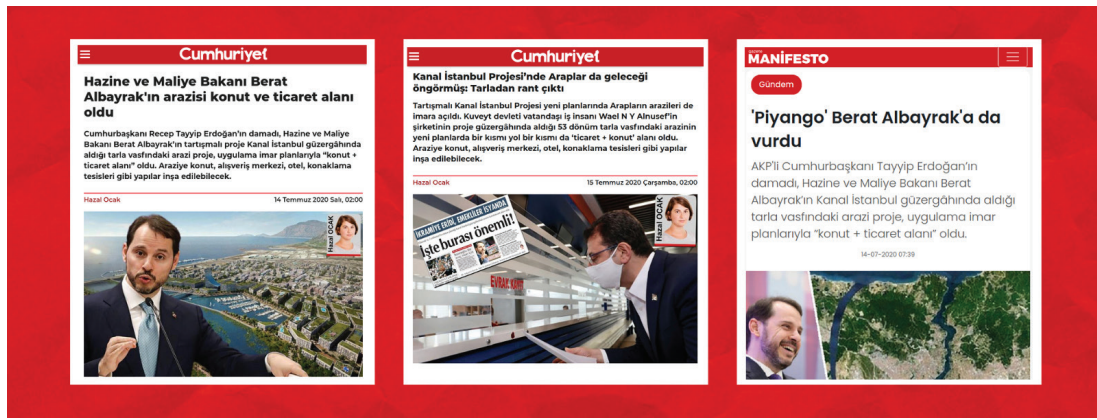
Ekran Görüntüsü 16: Erişime engellenen haberler

¹⁰³ Bilal Erdoğan'ın bu haberlerle ilgili mücadelesi 2021 yılında da devam etti ve bu konu hakkındaki detaylara EngelliWeb 2021 raporumuzda yer verilecektir.

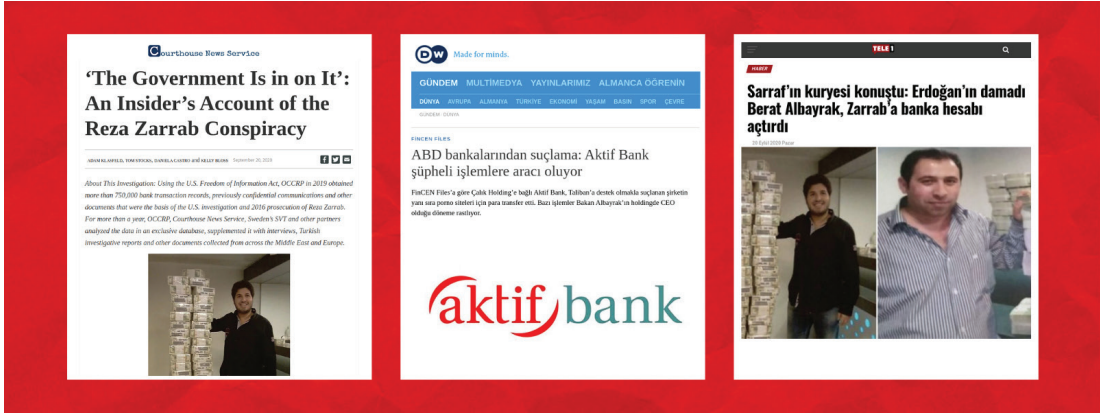
2020 yılı içinde erişim engelleme yoluna dikkat çekici bir şekilde başvuran bir siyasetçi ise eski Hazine ve Maliye Bakanı **Berat Albayrak**'tır. Berat Albayrak kişilik haklarının ihlal edildiği iddiası ile bilindiği kadarıyla yaklaşık 20 farklı talepte bulunmuş, tüm bu talepler İstanbul Anadolu adliyesinde yer alan farklı sulh ceza hakimlikleri tarafından kabul edilmiştir. Örnekler arasında Berat Albayrak'ın Hazine ve Maliye Bakanı olduğu dönemde, Kanal İstanbul bölgesinde arazi aldığı iddia edilen haberlerin, Berat Albayrak'ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 22.07.2020 tarih ve 2020/4532 sayılı karar ile erişime engellenmesi de yer almaktadır. Hakimlik tarafından "basın- İnternet yayın özgürlüğünün dışına taşıldığı, keyfilik bulunduğu, kişilere saldırı niteliğinde, şeref ve onurlarını rencide edici ve kişilik haklarını ihlal edici yayın olduğundan" erişimin engellenmesi talebinin kabulüne karar verilmiştir.

Ekran Görüntüsü 17: Erişime engellenen haberler

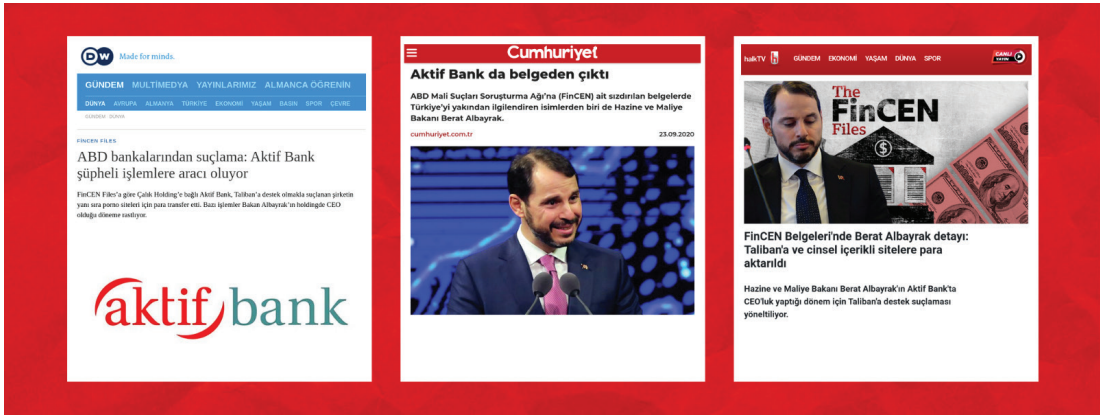

ABD Hazinesi'ne bağlı Mali Suçları Araştırma Ağına ("FinCEN") sunulan Şüpheli Eylem Bildirimi ("SAR") raporlarında Reza Zarrab, Çalık Holding bünyesindeki Aktif Bank ve ilgili dönemde Çalık Holding CEO'su olan Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak hakkında çıkan haberler, Berat Albayrak'ın kişilik hakları ihlali gerekçesiyle, üç farklı kararla Eylül-Ekim aylarında erişime engellendi.¹⁰⁴

Ekran Görüntüsü 18: Erişime engellenen haberler

Ekran Görüntüsü 19: Erişime engellenen haberler

¹⁰⁴ İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin 23.09.2020 tarih ve 2020/6329 sayılı kararı; İstanbul Anadolu 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.09.2020 tarih ve 2020/6052 sayılı kararı ve İstanbul Anadolu 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 02.10.2020 tarih ve 2020/6052 sayılı kararı.

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın Meclis soru önergelerine cevap verme oranı ile ilgili çıkan haberler, **Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın** kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin 24.07.2020 tarih ve 2020/5188 sayılı kararı ile erişime engellendi. Bakanlık, "gerçeğe aykırı ve mesnetsiz yayınlar yapılarak müvekkil kurumun kişilik haklarının" ihlal edildiğini iddia ederken, Hakimlik, talep eden Bakanlığın "adının kullanılarak kişilik haklarının ihlal edildiği sonucuna" varıldığını belirtmiştir.

Ekran Görüntüsü 20: Erişime engellenen haberler

Benzer şekilde, Hazine'nin 1,5 yıldır Sosyal Güvenlik Kurumu'na ödemesi gereken katkı paylarını ödemediği ile ilgili çıkan haberler, Hazine ve Maliye Bakanlığının kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin 14.07.2020 tarih ve 2020/4764 sayılı kararı ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 21: Erişime engellenen haberler

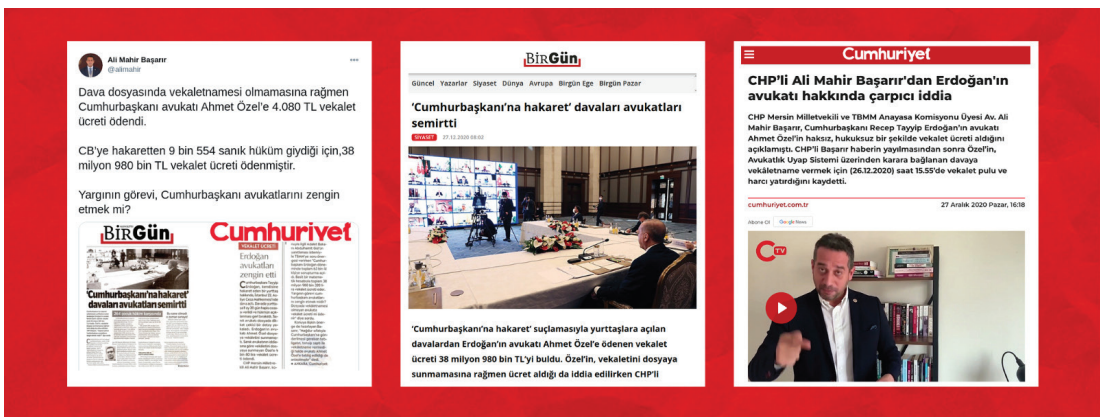
Gerek Cumhurbaşkanı Erdoğan, gerekse Emine ve Bilal Erdoğan'ın ve 2020 sonuna kadar Berat Albayrak'ın da avukatlığını yapan **Ahmet Özel** tarafından da 2020 yılı içinde sulh ceza hakimliklerine başvurularak erişimin engellenmesi kararları aldırılmıştır. FETÖ sanığı iş insanı Ufuk Cömertoğlu'nun, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın avukatı Ahmet Özel'in kendisini tehdit ettiği iddiasıyla ilgili haberler, Ahmet Özel'in kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul 5. Sulh Ceza Hakimliği'nin 13.10.2020 tarih ve 2020/4613 sayılı kararı ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 22: Erişime engellenen haberler

Benzer şekilde CHP Mersin Milletvekili ve TBMM Anayasa Komisyonu Üyesi Av. Ali Mahir Başarır'ın, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın avukatı Ahmet Özel'in aldığı vekalet ücretleriyle ilgili paylaştığı bilgilerle alakalı atılan 125 tweet ve 119 haber adresine, Ahmet Özel'in kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Hakimliği'nin 30.12.2020 tarih ve 2020/8190 sayılı kararı ile erişim engellendi.

Ekran Görüntüsü 23: Erişime engellenen haberler

2020 içinde erişime engellenen haberler arasında Ağrı'da cinsel saldırıya maruz bırakılan ve şikayetçi olduktan sonra eşi tarafından öldürülen **Fatma Altınmakas ile ilgili haberler, Muş Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün** kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Malazgirt Sulh Ceza Hakimliği'nin 24.07.2020 tarih ve 2020/218 ve 2020/220 sayılı kararları ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 24: Erişime engellenen haberler

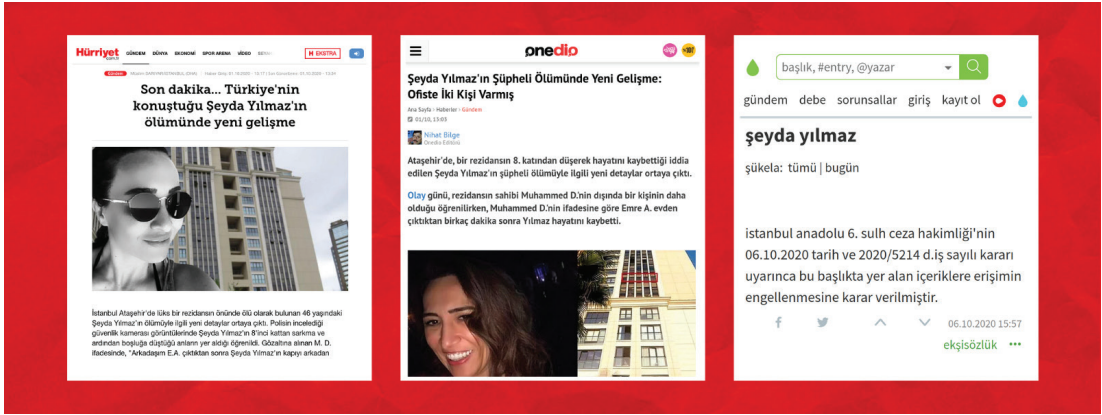
Gaziantep'te 17 yaşındaki **Duygu Delen**'in şüpheli ölümüyle ilgili soruşturmada tutuklanan Mehmet K. ile ilgili haberler, Gaziantep'te bulunan ve Mehmet K.'nın ailesinin sahibi olduğu **Atlantik İplik ve Halı Sanayi Ticaret Anonim Şirketinin** kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Gaziantep 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 02.09.2020 tarih ve 2020/4883 sayılı karar ile erişime engellendi. Kararda "iddiaya konu olaylarla ilgili olarak yapılan haberlerde başvuran şirketin adının kullanılmasında kamusal bir yararın olmadığı aksine başvuran şirketin kişilik haklarını zedeleyici mahiyette olduğu vicdani kanaatine" varıldığı belirtilmiştir.

Ekran Görüntüsü 25: Erişime engellenen haberler

Şeyda Yılmaz'ın ölümü ile ilgili gözaltına alınan Muhammed D. ve Emre A. ile ilgili haberler ve "Şeyda Yılmaz" Ekşi Sözlük başlığı, kişilik hakları ihlali gerekçesiyle, İstanbul Anadolu 6. Sulh Ceza Hakimliği'nin 06.10.2020 tarih ve 2020/5214 sayılı karar ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 26: Erişime engellenen haberler

Cinsel saldırı suçundan cezaevinde bulunan milli güreşçi **Recep Çakır** ile ilgili haberler, Recep Çakır'ın **unutulma hakkı** ve kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Korkuteli Sulh Ceza Hakimliği'nin 13.08.2020 tarih ve 2020/344 sayılı kararı ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 27: Erişime engellenen haberler

Bu karara karşı **Google** itiraz etmiş, itirazında Google'a ait üç farklı **Blogspot** içeriğinin ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, içeriklerde talepte bulunan bakımından "hakaret veya iftira içermediği, itibarının zedelenmesine yol açabilecek bir kişilik hakkı ihlaline sebep olabilecek herhangi bir unsur barındırmadığı" ve kararda belirtilen içeriklerin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyeceği belirtilmiştir. Korkuteli Sulh Ceza Hakimliği, 19.08.2020 tarihli ve 2020/357 sayılı kararı ile Google'ın itirazını kabul etmiş ve erişimin engellenmesi uygulamasını kararında yer alan tüm İnternet adresleri bakımından kaldırmıştır. Hakimlik gerekçesinde Anayasa Mahkemesi'nin unutulma hakkı ile ilgili N.B.B. Başvurusu kararının incelendiği,¹⁰⁵ haberlere konu eylemin "kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olması, toplumun genelini ilgilendirmesi, eylemin suç teşkil etmesi nedeniyle itirazın kabulüne" karar vermek gerektiği belirtilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı **Fahrettin Altun**'un evinin fotoğraflarının çekilmesine ilişkin CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu hakkındaki takipsizlik kararının kaldırılmasıyla ilgili haberler, İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği **Turgay Nas**'ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 24.12.2020 tarih ve 2020/7727 sayılı kararı ile erişime engellendi. Engellemeden önce İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği Canan Kaftancıoğlu hakkındaki takipsizlik kararını kaldırmış ve sonrasında Kaftancıoğlu bu hakimi Hakimler ve Savcılar Kurulu'na ("HSK") şikâyet etmişti.¹⁰⁶

Ekran Görüntüsü 28: Erişime engellenen haberler

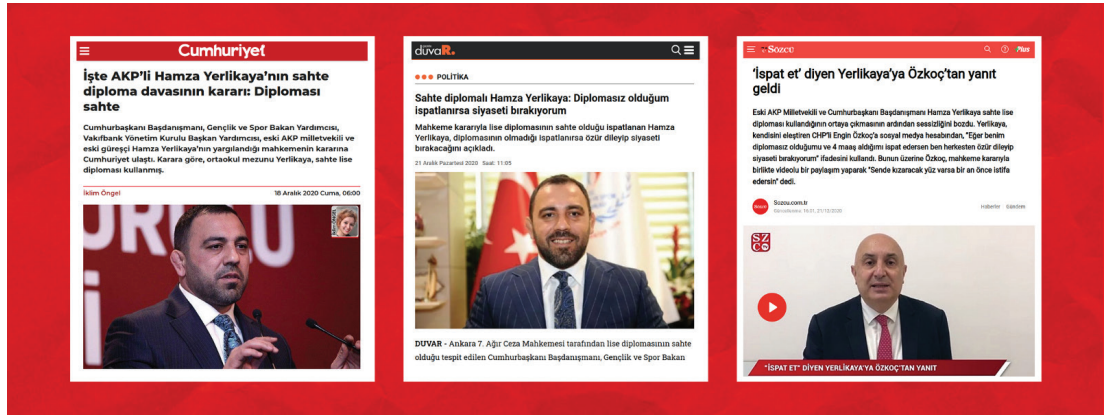

¹⁰⁵ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

¹⁰⁶ Bianet, "Kaftancıoğlu, takipsizlik kararını kaldıran hâkimi HSK'ye şikâyet etti," 17.12.2020, <https://m.bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/236165-kaftancioglu-takipsizlik-kararini-kaldiran-hakimi-hsk-ye-sikayet-etti>

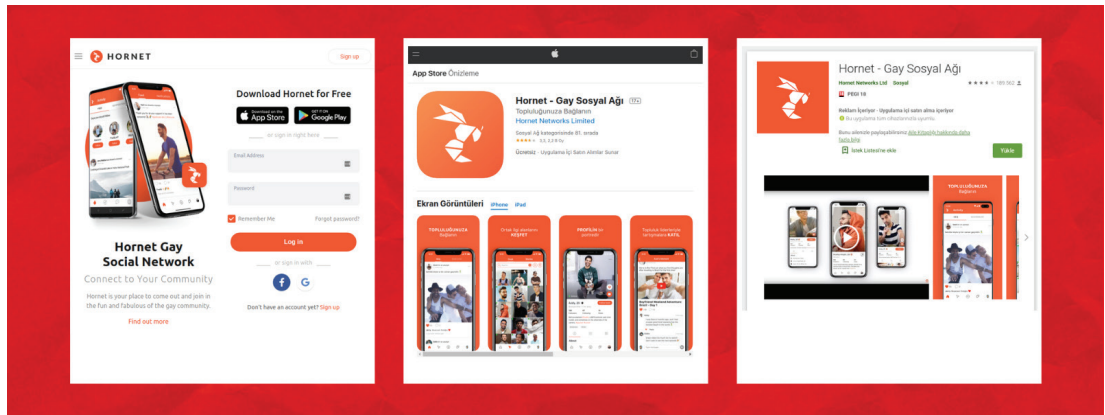
Cumhurbaşkanı Başdanışmanı, Gençlik ve Spor Bakan Yardımcısı, Vakıfbank Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı, eski AKP milletvekili ve eski güreşçi **Hamza Yerlikaya**'nın lise diplomasının sahte olduğu ile ilgili haberler, tweetler ve YouTube videolarının aralarında bulunduğu toplam 125 URL adresi, Hamza Yerlikaya'nın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 28.12.2020 tarih ve 2020/6242 sayılı kararı ile erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 29: Erişime engellenen haberler

Hornet – Gay Sosyal Ağının web sitesi hornet.com, Apple App Store ve Google Play'deki uygulamaları, **Ankara İl Jandarma Komutanlığı**'nın başvurusu ile, Komutanlığın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin 06.08.2020 tarih ve 2020/5617 sayılı kararı ile erişime engellendi. Kararda Hornet ile hiçbir bağlantısı olmayan talep eden Ankara Jandarma İl Komutanlığının kişilik haklarının ne şekilde etkilendiği açıklanmamıştır. İlgili başvuru dosyasından da hangi kişilik haklarının ne şekilde ihlal edildiği anlaşılmamaktadır.

Ekran Görüntüsü 30: Erişime Engellenen Platform ve Uygulamalar

/Ankara İl J.K.İği SSM Şube Müdürlüğü

Ek-2
Ağustos 2020

TUTANAKTIR

1. Ankara İl J.K.İği SSM Şube Müdürlüğüne, HORNET GAY internet sitesinin söz konusu paylaşımları yaptığı görülmüştür. Konu ile ilgili olarak HORNET GAY internet sitesinde yayınlanan içerik ile ilgili Araştırma Raporu tanzim edilmiştir. Suç teşkil edildiği düşünülen paylaşımlar incelenmiş olup HORNET GAY platformunun genel olarak ekran görüntüsü alınıp suç teşkil edildiği düşünülen konsept de yürütüldüğü değerlendirilmiştir. HORNEY GAY adlı internet platformunun ilgili uygulama ve internet sitesi aşağıda sunulmuştur.

<https://hornet.com/>

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.hornet.android>

<https://apps.apple.com/us/app/hornet-gay-social-network/id462678375>

Konu: Erişimin engellenmesi.

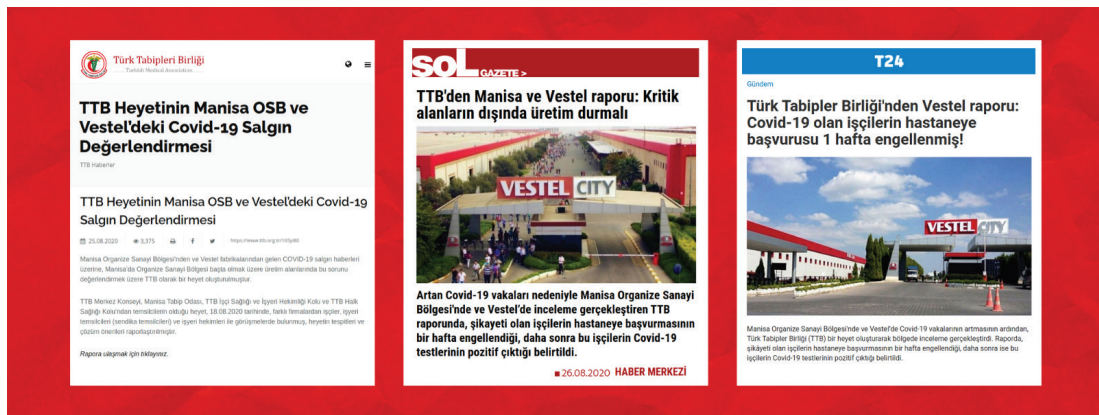
1. Ankara İl J.K.İği 03.08.2020 tarihinde 990560 kayıt numarası ile internet üzerinden gelen ihbarda, HORNET GAY sosyal ağı hakkında inceleme talep edilmiş, "18 yaş altı bireylerin cinsel istismarı" olduğu iddia edilmiş ve site konum platformu hakkında inceleme talep edilmiştir.

2. Ankara İl J.K.İği Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından söz konusu HORNET GAY uygulaması ve internet sitesi incelenmiş olup, "https://hornet.com/" URL adresinde niyetlilik ve 18 yaş altı bireylerin cinsel istismarı yapılmış, Türkiye'den de bu içeriklere ulaşılabildiği değerlendirilmiştir. Söz konusu URL adresleri ve ekran görüntüleri sunulmuştur.

Türk Tabipleri Birliğinin ("TTB") Manisa Organize Sanayi Bölgesi ve Vestel fabrikalarında görülen COVID-19 salgını ile ilgili hazırladığı **rapor** ve bu raporla ilgili yapılan haberler, **Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.**'nin kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Manisa 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 28.08.2020 tarih ve 2020/2257 sayılı kararı ile erişime engellendi. Hakimlik kararında, yapılan haberlerin "içerikleri incelendiğinde, söz konusu linklerin somut her hangi bir delille desteklenmeden haber yapıldığı, bu haliyle kamunun haber alma haklarından ve basın özgürlüğünden bahsedilmeyeceği anlaşılmış" denilmiş fakat haberlerin dayanağı olan TTB raporu hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadan TTB'nin raporunun olduğu URL adresi¹⁰⁷ ve 41 diğer haber erişime engellenmiştir.

Ekran Görüntüsü 33: Erişime engellenen haberler

¹⁰⁷ Bkz. https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=277577d0-e6c5-11ea-a71f-a359d317f791

FETÖ ve DHKP/C üyesi olduğu iddiasıyla bir süre tutuklu kalan ve görevinden uzaklaştırılan Bakırköy Cezaevi hekiminin yerine, hakkında soruşturma yürüten Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı Vekili **Ömer Faruk Aydın**'in doktor olan eşi Nermin Aydın'ın getirilmesi ile ilgili haberler, Ömer Faruk Aydın'ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Bakırköy 6. Sulh Ceza Hakimliği'nin 25.09.2020 tarih ve 2020/3781 sayılı kararı ile erişime engellendi.¹⁰⁸

Ekran Görüntüsü 34: Erişime engellenen haberler

Kendisini hakim, savcı, MİT mensubu olarak tanıtıp, milyonlarca liralık dolandırıcılık olaylarına karıştığı iddia edilen **D. Ç.**'in İzmir Adliyesi'nde bir savcının odasından çıkarken yakalanması ile ilgili haberler, kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Erişim Sağlayıcıları Birliği'nin 13.10.2020 tarih ve 2020/180 sayılı kararı ile erişime engellendi.

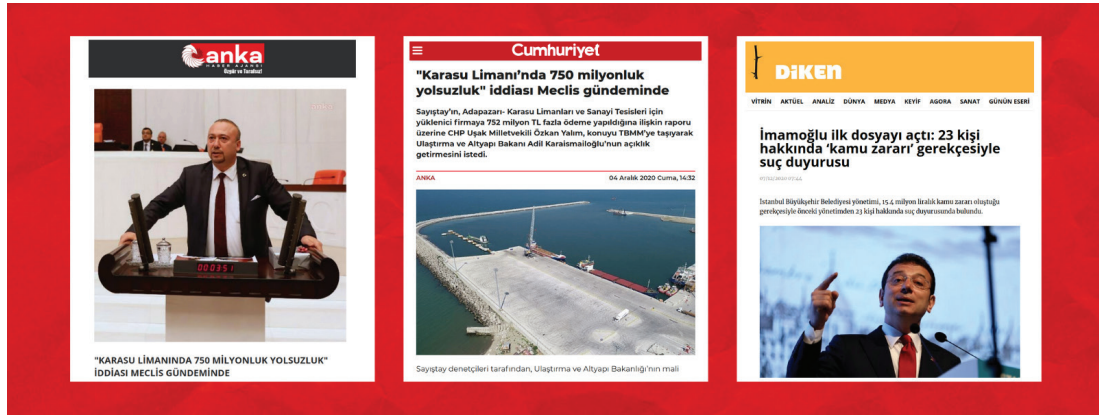
Ekran Görüntüsü 35: Erişime engellenen haberler

¹⁰⁸ Detaylı bilgi için bkz. İfade Özgürlüğü Derneği, **EngelliWeb Analiz Raporu I**: “Diken’in “Görevden alınan’ doktorun yerine, ‘görevden aldırın’ savcının eşi atandı” Başlıklı Haberinin Erişime Engellenmesi, Yayından Çıkartılması ve Arama Motorları ile İlişkinin Kesilmesi Süreci,” Aralık 2020, https://ifade.org.tr/reports/IFOD_EngelliWeb_Analiz_Raporu_I.pdf

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin (“İBB”) AKP dönemine ilişkin belediyede gerçekleşen yolsuzluk ve usulsüzlüklere ilişkin; AKP döneminde İBB Genel Sekreter Yardımcısı olan, mevcut Ulaştırma ve Altyapı Bakanı **Adil Karaismailoğlu**’nun da aralarında bulunduğu 8 İBB görevlisi, eski Medya A.Ş genel müdürü Abdurrahman Tığ’ın da bulunduğu 6 şirket görevlisi ile alt yüklenici şirketin 9 yetkilisi hakkında yaptığı suç duyurusu ile ilgili haberler, Adil Karaismailoğlu’nun kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul 4. Sulh Ceza Hakimliği’nin 10.12.2020 tarih ve 2020/5526 sayılı kararı ile erişime engellendi. Hakimlik kararında talep edilen “Ulaştırma ve Altyapı Bakanı” olduğu, “talebe konu haber içeriklerinde talepte bulunanın itibarını ve saygınlığını zedeleyecek şekilde yanlış anlamlar çıkartılabilecek söylemlerin” ve “talep edilen saygınlığına yönelik saldırı niteliğinde içeriklerin” bulunduğu belirtilmiştir.

Ekran Görüntüsü 36: Erişime engellenen haberler

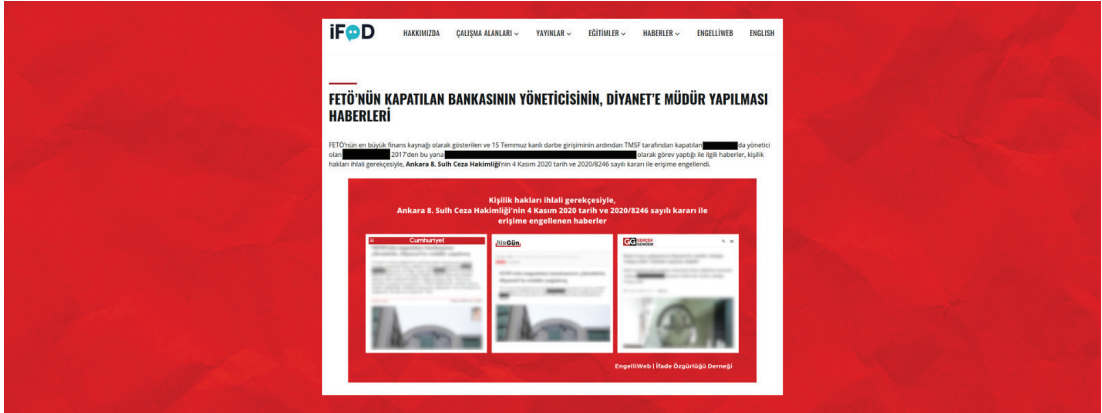
Sağlık Bakanı Fahrettin Koca’nın kurucusu olduğu Medipol Hastanesi ile ilgili haberler, Fahrettin Koca’nın kurucu başkanı olduğu **Türkiye Eğitim Sağlık ve Araştırma Vakfı’nın** (“TESA”) kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, İstanbul 5. Sulh Ceza Hakimliği’nin 20.08.2020 tarih ve 2020/3433 sayılı kararı ile 27 farklı haber ve içerik erişime engellendi.

Ekran Görüntüsü 37: Erişime engellenen haberler

Son olarak, **İfade Özgürlüğü Derneği**'nin web sitesinde yayınlanan ve EngelliWeb Twitter hesabımızdan duyurulan “Kapatılan Bank Asya’da yönetici olarak çalışan Oğuz Köktaş’ın Diyanet Vakfında müdür olarak görevlendirildiğine” dair haberlerin Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenmesi ile ilgili duyuru, Oğuz Köktaş’ın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği’nin 10.12.2020 tarih ve 2020/9347 sayılı kararı ile erişime engellendi ve silindi.

Ekran Görüntüsü 38: İFÖD’ün Bir Duyurusu Erişime Engellendi

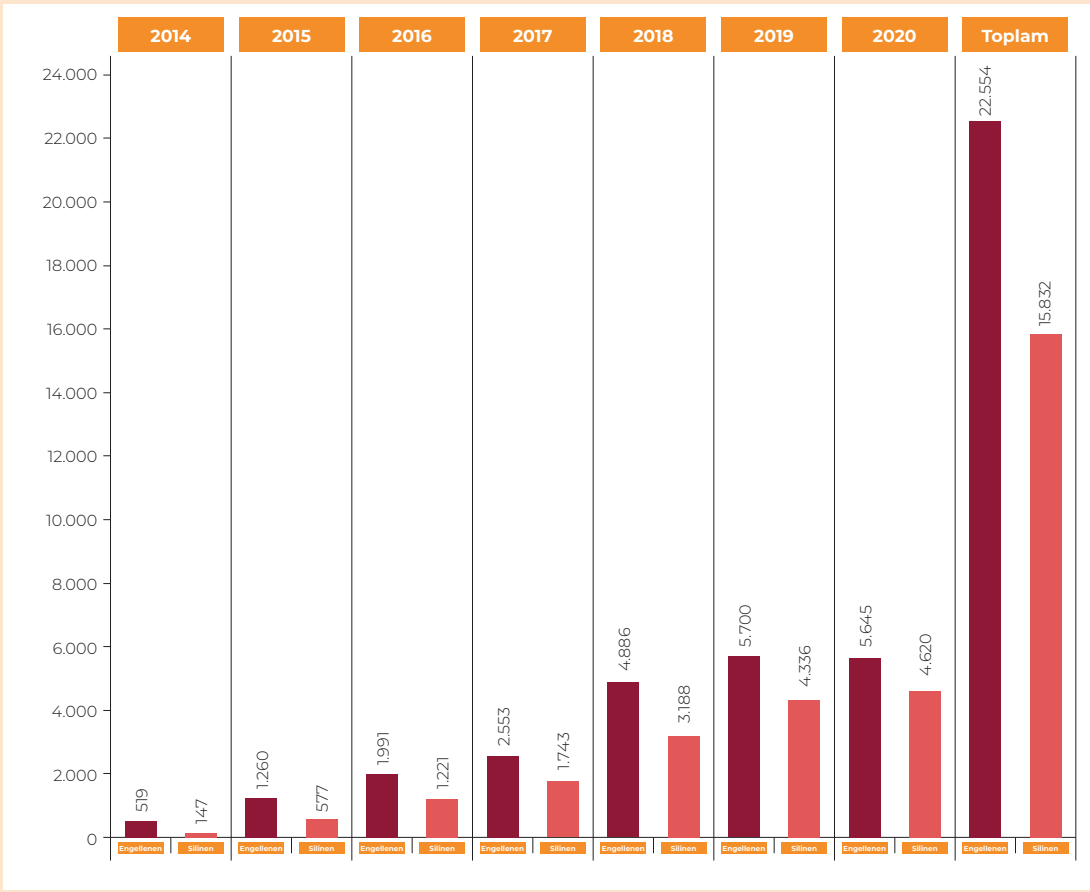

Örnekler çoğaltılabilir, fakat çok sayıda örnekte görüldüğü üzere kamuoyunu yakından ilgilendiren birçok habere erişim sulh ceza hakimlikleri tarafından engellenirken aşağıda da daha detaylı değerlendirileceği üzere genellikle ifade ve basın özgürlüğüne ilişkin Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatları göz ardı edilmeye devam edilmektedir. Taleplerin siyasi niteliği dikkat çekerken, Cumhurbaşkanı Erdoğan’dan bir çok siyasetçiye, çok sayıda bakan ve bakanlıktan, hükümete yakın kurum ve kuruluşların 2020 yılı içinde sıklıkla erişim engelleme yaptırımına başvurduğu gözlemlenmiştir. Hakimliklerin ise ağırlıklı olarak şablon kararlarla ve ifade ve basın özgürlüğüne dikkate almadan karar verdikleri gözlemlenmiştir.

ENGELLENEN VE SİLİNER HABER (URL) İSTATİSTİKLERİ – GENEL TOPLAM (2014-2020)

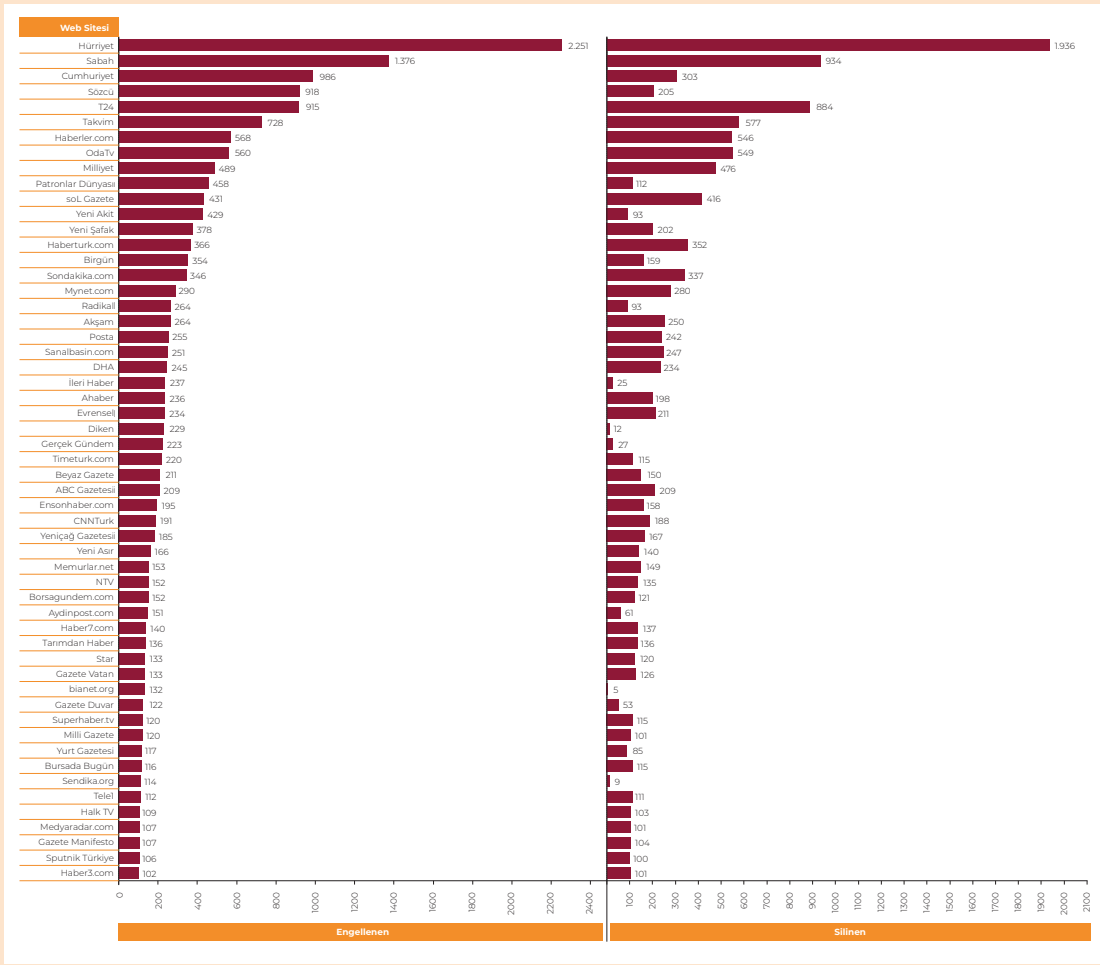
5651 sayılı Kanun’un 9. maddesine kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle URL bazlı erişim engelleme yaptırımını Şubat 2014 içinde yürürlüğe girmesinden sonraki süreçte ve 31.12.2020 tarihi itibarı ile erişime engellenen toplam **22.554** haber adresi (**URL**) ve içerik ve haber siteleri tarafından silinen veya kaldırılan **15.832** haber adresi (**URL**) tespit edilmiştir. Bu haberler **468** farklı **sulh ceza hakimliği** tarafından verilen **5.136** farklı **kararla** erişime engellenmiştir. Yıllık bazda **5.700** erişime engellenen toplam haberle 2019 birinci sırada yer alırken, 2020 **4.620** toplam haberle en çok haber silinen veya çıkartılan yıl olmuştur. Genel toplamda erişime engellenen haber adreslerinin **%70**i yayından çıkartılmıştır.

Şekil 16: Yıllık Bazda 9. Madde Kapsamında Erişime Engellendikten Sonra Silinen Toplam Haber Adresleri (URL)

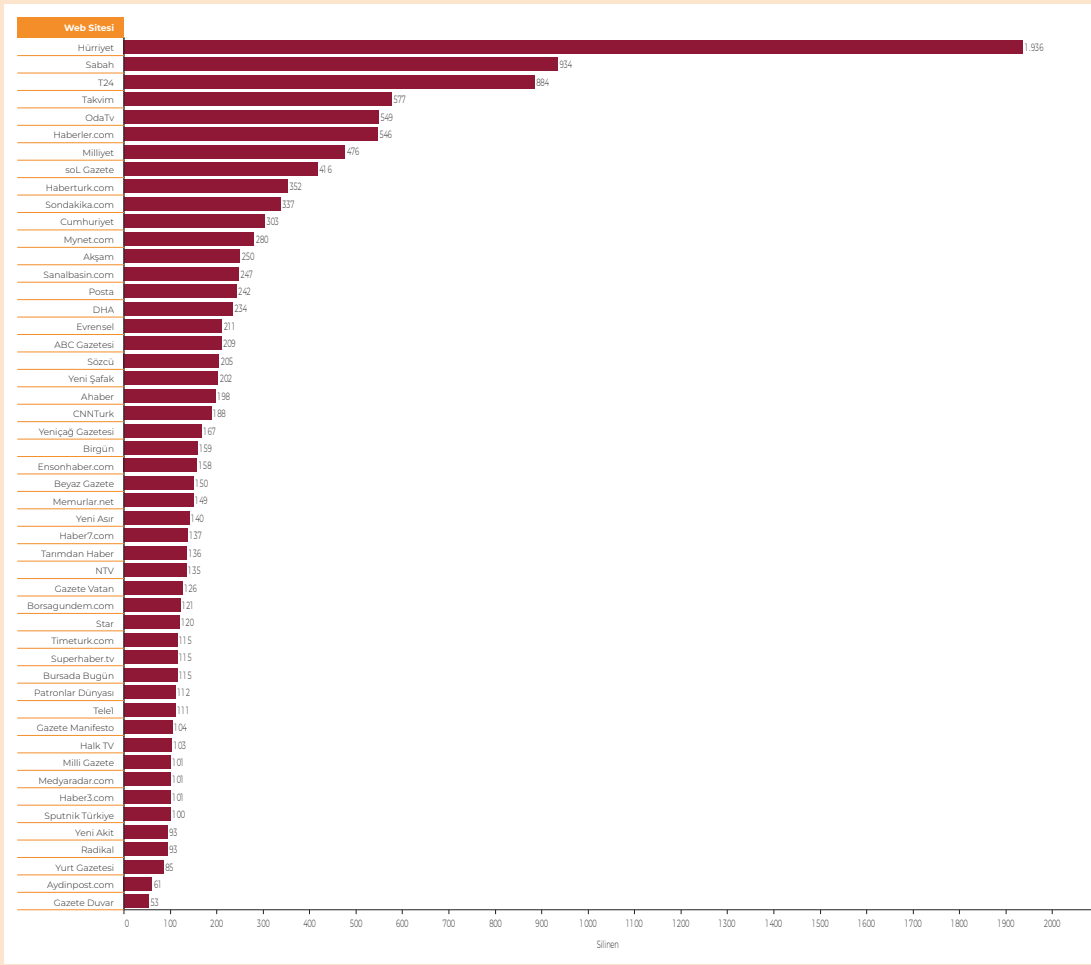
2020 sonu itibarı ile genel toplamda “**en çok erişime engellenen, haberi kaldıran haber sitesi**” kategorisinde de şekil 17’de görüleceği üzere **2.251 haberi** engellenen **Hürriyet** birinci sırada, **1.376 haberi** engellenen **Sabah** ikinci sırada, **986 haberi** erişime engellenen **Cumhuriyet** üçüncü sırada, **918 haberi** erişime engellenen **Sözcü** dördüncü sırada ve **915 haberi** erişime engellenen **T24** beşinci sırada yer almaktadır. 100’den fazla haberi erişime engellenen haber sitelerinin detaylarına şekil 17’de yer verilmiştir.

Şekil 17: Engellenen ve Silinen Toplam Haber (URL) Sayıları (2014-2020)

2020 sonu itibarı ile genel toplamda “**en çok erişime engellenen haberi kaldıran haber sitesi**” kategorisinde de şekil 18’de görüleceği üzere erişime engellenen 2.251 haberden **1.936** haberi (**%86**) kaldıran **Hürriyet** birinci sırada, erişime engellenen 1.376 haberden **934** haberi (**%68**) kaldıran **Sabah** ikinci sırada, erişime engellenen 915 haberden **884** haberi (**%97**) kaldıran **T24** üçüncü sırada, erişime engellenen 728 ha-

Şekil 18: Engellenen ve Silinen Toplam Haber (URL) Sayıları (2014-2020)

berden **577** haberi (**%79**) kaldıran **Takvim** dördüncü sırada ve erişime engellenen 560 haberden **549** haberi (**%98**) kaldıran **OdaTv** haber sitesi beşinci sırada yer almıştır. 2019 sonuna kadar ilk beşte yer alan **Haberler.com** erişime engellenen 568 haberden **546** tanesini (**%96**) kaldırarak altıncı sırada yer almıştır.

Tablo 2’de de görüleceği üzere 2020 sonu itibarı ile ilk 25’e giren haber siteleri, bu sitelerin kaçar tane haberinin erişime engellendiği, bu haber sitelerinin erişime engellenmesine karar verilen haberlerden kaç tanesini sildiği veya web sitesinden çıkarttığı ve engellenen URL sayısı ile silinen/çıkarılan URL sayısı oranı gösterilmektedir.

Tablo 2: Haber Erişim Engellemeleri Lig Tablosu (2014-2020)

Sıra	Haber Sitesi	Engellenen URL Sayısı	Silinen URL Sayısı	Silme Oranı
1	Hürriyet	2251	1936	%86
2	Sabah	1376	934	%68
3	Cumhuriyet	986	303	%31
4	Sözcü	918	205	%22
5	T24	915	884	%97
6	Takvim	728	577	%79
7	Haberler.com	568	546	%96
8	OdaTv	560	549	%98
9	Milliyet	489	476	%97
10	Patronlar Dünyası	458	112	%24
11	soL Gazete	431	416	%97
12	Yeni Akit	429	93	%22
13	Yeni Şafak	378	202	%53
14	Haberturk.com	366	352	%96
15	Birgün	354	159	%45
16	Sondakika.com	346	337	%97
17	Mynet.com	290	280	%97
18	Akşam	264	250	%95
19	Radikal	264	93	%35
20	Posta	255	242	%95
21	Sanalbasin.com	251	247	%98
22	DHA	245	234	%96
23	İleri Haber	237	25	%11
24	Ahaber	236	198	%84
25	Evrensel	234	211	%90

5651 sayılı Kanun’un 9(3) maddesine göre 29.07.2020 tarihinde yapılan değişikliklere kadar hakimlikler sadece “erişimin engellenmesine” karar verebilirken, bu tarihten sonra haber ve içeriklerin de yayından çıkartılmasına karar verebilirler. 2019 raporumuzda da belirtildiği üzere 29.07.2020 değişikliklerine kadar olan süreçte ve hatta 29.07.2020 tarihinden sonra da çok sayıda haber sitesinin hakimlikler tarafından verilen “erişimin engellenmesi” kararlarına istinaden haber ve içerikleri web sitelerinden çıkarttıkları gözlemlenmiştir. Fakat, hakimlikler:

- 29.07.2020 öncesinde sadece erişimin engellenmesine
- 29.07.2020 tarihinden sonra erişimin engellenmesine ve/veya içeriğin çıkartılmasına

karar verebilir. Bu yaptırımlardan erişimin engellenmesi İnternet servis sağlayıcılarının uygulayabileceği bir yaptırım olmakla birlikte, içeriğin çıkartılması yaptırımı içerik ve yer sağlayıcılarının uygulaması gereken bir yaptırımdır. 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında sulh ceza hakimliklerinin **sadece** "erişimin engellenmesi" yaptırımı içeren kararlarına istinaden çok sayıda haber sitesi sıklıkla ve giderek artan şekilde erişime engellenen haber ve içeriklerini web sitelerinden kaldırmakta ve çıkartmaktadır. Aksine, hakimliklerin içerik veya haberin çıkartılmasına karar vermediği durumlarda, içerik ve haberlerin kaldırılmasını gerektirecek yasal bir dayanak yoktur. Bu uygulama kısmen Erişim Sağlayıcıları Birliği'nden ("ESB") içerik sağlayıcılara ve haber sitelerine aşağıdaki şekilde gönderilen matbu bildirimlerden kaynaklanmaktadır. ESB içerik sağlayıcılara gönderdiği bildirimlerde hakimlik kararlarının içeriğinde yer alan yaptırım şeklinden bağımsız bir şekilde kararlarda **"yer alan içeriklerin yayından çıkarılması halinde"** ESB'ye bilgi verilmesini talep etmektedir. İçerik çıkartma yaptırımı içeren kararlar bakımından bu bildirim zorunlu olmakla birlikte, sadece erişimin engellenmesine karar verilen durumlarda, içerik çıkartma konusunda herhangi bir yaptırım veya bildirimin yapılması hukuken zorunlu değildir.

Sayın ifade.org.tr Yetkilisi,

5651 sayılı kanunun 6/A maddesi ile Erişim Sağlayıcıları Birliği kurulmuştur.

5651 sayılı kanunun 3.maddesi uyarınca; Bu Kanun kapsamındaki faaliyetleri yurt içinden ya da yurt dışından yürütenlere, internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirim yapılabilir.

5651 kanunun 9. maddesi "...Hakimin bu madde kapsamında verdiği içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararları doğrudan Birliğe gönderilir...Erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda hâkim kararı kendiliğinden hükümsüz kalır...Birlik tarafından ilgili içerik ve yer sağlayıcılar ile erişim sağlayıcıya gönderilen **içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği derhâl, en geç dört saat içinde ilgili içerik ve yer sağlayıcılar ile erişim sağlayıcı tarafından yerine getirilir...** Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır" şeklinde düzenlenmektedir.

Bu kapsamda ekte tarafınıza gönderilen İSTANBUL 4. SULH CEZA HAKİMLİĞİ'nin 12.03.2021 Tarih ve 2021/1331 D. İş sayılı kararında **yer alan içeriklerin yayından çıkarılması halinde** Birliğimize bilgi verilmesini rica ederiz.

Saygılarımızla.

Erişim Sağlayıcıları Birliği

Bu uygulamanın bir sonucu olarak içerik sahipleri tarafından "kendi kendine kaldırılan içeriklerle" **oto-sansür artmakta** ve 5651 sayılı Kanun'un 9(7) maddesi gereğince "erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda" sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen kararlar "kendiliğinden hükümsüz" kalmaktadır. Bir başka deyişle, içerik sahipleri haberleri web sitelerinden çıkartma kararı olmadan ve kendi kendilerine kaldırıncı sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen kararlar da ortadan kalkmış olur. Dolayısıyla, yok hükmündeki bir yargı kararına karşı herhangi bir hukuk yoluna da başvurulması mümkün olmaz.

İNTERNET ADRESLERİNİN ARAMA MOTORLARI İLE İLİŞKİLENDİRİLMEMESİ

29.07.2020 tarihli ve 7253 sayılı Kanunla 5651 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikler kapsamında bu Kanun'un kişilik haklarının ihlali ile ilgili 9. maddesine arama motorları ile ilgili de yeni bir yaptırım eklenmiştir. Yukarıda da kısaca değinildiği üzere, 9. maddenin 10. paragrafına istinaden talepte bulunanların "adının bu madde kapsamındaki karara konu **İnternet adresleri ile ilişkilendirilmemesine**" karar verilebilir. Sulh ceza hakimlikleri bu tip talepleri değerlendirirken hangi **arama motorlarına bildiririm** yapılacağını belirtmek zorundadır. Hakimliklerin belirlediği arama motorlarına bildirim ise ESB tarafından yapılacaktır.

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen arama motorları ile ilgili bu yeni yaptırım 29.07.2020 tarihinden itibaren uygulanmaya başlandı ve hakimlikler 2020 sonuna kadar **22 farklı kararda** bu yaptırıma hükmetti. 2020 içinde verilen 22 karar **14 farklı hakimlik** tarafından verildi. **20** hakimlik kararında **Google**, **19** kararda **Yandex**, **13** kararda **Bing**, **12** kararda **Yahoo**, **birer** kararda **DuckDuckGo** ve **Yaani** arama motorları ile talep edenlerin isimlerinin ilgili kararlarda bahsi geçen haber ve içeriklerle ilişkilendirilmemesine karar verilmiştir. Hakimlikler, arama motoru olmamasına rağmen **4** kararda **Twitter**, **ikişer** kararda **YouTube**, ve **Wikipedia** platformlarıyla **ikişer** kararda da **Chrome** ve **Mozilla** web tarayıcılarıyla birlikte bir kararda da **Ask** web sitesi ile talep edenlerin isimlerinin ilgili kararlarda bahsi geçen haber ve içeriklerle ilişkilendirilmemesine karar vermiştir.

Ekran Görüntüsü 39: Sosyal Medya Bildirimi

C- 5651 sayılı yasanın 9/10 maddesi uyarınca Erişim Sağlayıcıları Birliğine yazılacak müzekkerede başvuranın adının karara konu internet adresleri ile ilişkilendirilmemesi amacıyla Google, Yandex, Bing, Ask, Facebook, Wikipedia, Youtube ve Twitter isimli arama motorları ve sosyal medya organlarına bildirimde bulunulmasının İSTENİLMESİNE,

Twitter ve **YouTube** 5651 sayılı Kanun kapsamında "**sosyal ağ sağlayıcısı**" olarak değerlendirilirken, **Chrome** ve **Mozilla**'nın popüler web tarayıcıları olduğu herkes tarafından bilinmektedir. **Wikipedia**, çevrimiçi bir ansiklopedi olmakla birlikte **Ask** sitesi de yaklaşık 10 senedir arama motoru fonksiyonu içermemektedir. Dolayısıyla, sulh ceza hakimlikleri tarafından Twitter, YouTube, Chrome, Mozilla, Wikipedia ve Ask'a yönelik alınmış kararlar, bu platform ve tarayıcılar arama motoru olmadığı için sulh ceza hakimlikleri dilinde bu kararlar "**usul ve yasaya aykındır.**"

ANAYASA MAHKEMESİNİN ALİ KIDIK KARARI VE İLK BAKIŞTA İHLAL UYGULAMASI

Anayasa Mahkemesi Ekim 2017 içinde vermiş olduğu Ali Kılık Başvurusu ile ilgili kararında¹⁰⁹ 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verilen erişim engelleme kararlarının **cezai ve idari bir yaptırım değil, koruma tedbiri niteliğinde olduğunu belirtmiş**¹¹⁰ ve 9. maddede öngörülen erişime engelleme usulünün her türlü haber ve yazı hakkında başvurulabilecek bir hukuki yol olmadığını, **istisnai olması gerektiğini** vurgulamıştır. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi, 5651 Sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verilecek olan erişimin engellenmesi kararlarının sulh ceza hakimlikleri tarafından ancak daha ileri bir inceleme yapmaya gerek olmaksızın, **ilk bakışta** kişilik haklarının ihlal edildiği¹¹¹ durumlarda uygulanabileceğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi ilk bakışta ihlal denetiminin uygulanması zorunluluğunu kişilik haklarının hızlı bir şekilde korunması ihtiyacıyla ifade ve basın hürriyeti arasında adil bir dengenin korunmasının bir ön koşulu olarak kabul etmiştir.¹¹² Anayasa Mahkemesi Ali Kılık kararını ve ilk bakışta ihlal doktrinini bugüne kadar 16 farklı başvuru ile ilgili kararında uygulamıştır.¹¹³

Anayasa Mahkemesi'nin Ekim 2017 içinde vermiş olduğu Ali Kılık kararı sulh ceza hakimlikleri açısından bağlayıcıdır ve 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında yapılan talepler değerlendirilirken ve erişimin engellenmesi ve/veya içeriklerin çıkartılması ile ilgili talepler karara bağlanırken ilk bakışta ihlal değerlendirmesi yapılması zorunludur.

SULH CEZA HAKİMLİKLERİNİN 2019 YILI İLK BAKIŞTA İHLAL DEĞERLENDİRMESİ

EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında 2019 yılı içinde Türkiye genelinde yaklaşık 690 sulh ceza hakimliği tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verilen yaklaşık 6.200 erişimin engellenmesi kararı tespit edilmiş ve incelenmiştir. İncelenen erişimin engellenmesi kararlarından sadece 17 farklı Hakimlik ve 19 farklı

¹⁰⁹ Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

¹¹⁰ A.A. Başvurusu, B. No: 2014/7244, 12.09.2018, para. 20.

¹¹¹ Kemal Gözler, "Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usûlü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9'uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi", Rona Aybay'a Armağan (Legal Hukuk Dergisi, Özel Sayı, Aralık 2014), İstanbul, Legal, 2014, Cilt I, s.1059-1120: <http://www.anayasa.gen.tr/5651.pdf>.

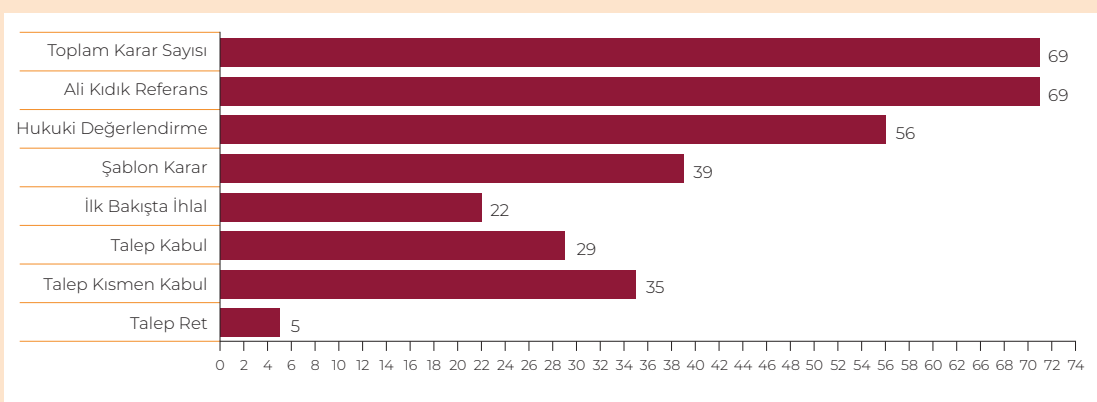
¹¹² Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, para. 63.

¹¹³ Kemal Gözler Başvurusu, (B. No: 2014/5232, 19.04.2018); Miyase İlknur ve Diğerleri Başvurusu (B. No: 2015/15242, 18.07.2018); A.A. Başvurusu, (B. No: 2014/7244, 12.09.2018); Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. Başvurusu, (B. No: 2015/6313, 13.09.2018); IPS İletişim Vakfı Başvurusu (B. No: 2015/14758, 30.10.2018); Özgen Acar Başvurusu, (B. No: 2015/15241, 31.10.2018); IPS İletişim Vakfı Başvurusu (2) (B. No: 2015/15873, 07.03.2019); Barış Yarkadaş Başvurusu (B. No: 2015/4821, 17.04.2019); Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. (3) Başvurusu (B. No: 2015/16499, 03.07.2019); Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-SEN) Başvurusu (B. No: 2015/11131, 04.07.2019); Kemalettin Bulamacı Başvurusu (B. No: 2016/14830, 04.07.2019); Kerem Altıparmak ve Yaman Akdeniz Başvurusu (3) (B. No: 2015/17387, 20.11.2019); Kerem Altıparmak Başvurusu (B. No: 2015/8193, 27.11.2019); Kemal Gözler Başvurusu (2) (B. No: 2015/5612, 10.12.2019); Aykut Küçükaya Başvurusu (B. No: 2014/15916, 09.01.2020); Medeni Özer Başvurusu (B. No: 2017/15421, 30.09.2020).

hâkim tarafından verilen **69 kararda (%0.011)** Ali Kılık kararına atıf yapıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, 6.000’den fazla kararda Anayasa Mahkemesi’nin Ali Kılık kararına atıf yapıldığına rastlanmamış, binlerce kararda “**ilk bakışta ihlal**” değerlendirmesinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

2019 yılı içinde Ali Kılık kararına atıf yapan 69 kararın detaylı değerlendirmesi yapıldığında, 56 kararda hukuki değerlendirme yapıldığı fakat 39 kararın kopyala yapıştır şeklinde tekrar eden şablon karar olarak birbirinin aynısı olduğu ve sadece 22 kararda “ilk bakışta ihlal” değerlendirmesi yapıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, 69 karardan, 29 kararda taleplerin kabul edildiği, 35 kararda taleplerin kısmen kabul edildiği ve sadece 5 talebin reddedildiği gözlemlenmiştir. Geriye kalan 47 kararda ise sadece Ali Kılık kararının başvuru numarasına atıf yapılmakla yetinilmiş ancak hukuki olarak taleplere ilişkin Anayasa Mahkemesi’nin yapılmasını talep ettiği ilk bakışta ihlal doktrini değerlendirmesi yapılmamıştır. Ali Kılık kararına atıf olmasına rağmen ilk bakışta ihlal doktrini değerlendirmesi olmayan 39 kararın 13’ünde ise hiçbir hukuki değerlendirme de yapılmamıştır.

Şekil 19: Sulh Ceza Hakimlerinin AYM Ali Kılık Kararı 2019 Uygulama Performansı

SULH CEZA HAKİMLİKLERİNİN 2020 YILI İLK BAKIŞTA İHLAL DEĞERLENDİRMESİ

EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında 2019 için yapılan ilk bakışta ihlal değerlendirmesi sulh ceza hakimlikleri tarafından 2020 yılı içinde verilen kararları açısından da yapılmıştır. 2020 içinde 9. madde kapsamında en çok karar veren hakimlikler aşağıdaki şekildedir:

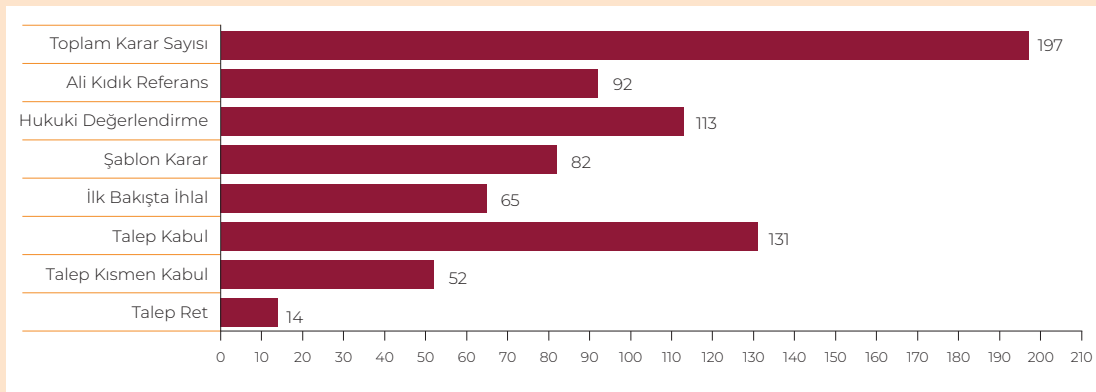
1. **140** kararla Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği
2. **113** kararla Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği
3. **100** kararla Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği
4. **85** kararla Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği
5. **63** kararla İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği

6. **59** kararla İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği
7. **49** kararla Beykoz Sulh Ceza Hakimliği
8. **48** kararla İstanbul 4. Sulh Ceza Hakimliği
9. **45** kararla İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği
10. **42** kararla İstanbul 9. Sulh Ceza Hakimliği

Yukarıda görüldüğü gibi 2020 içinde en çok erişimin engellenmesi ve/veya içerik çıkartma kararı veren sulh ceza hakimlikleri listesinde ilk dört sırayı Ankara'daki sulh ceza hakimlikleri almıştır. İlk onda yer alan diğer hakimlikler ise İstanbul'da bulunan çeşitli hakimliklerdir.

EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında 2020 yılı içinde Türkiye genelinde yaklaşık **369** sulh ceza hakimliği tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verilen yaklaşık **3.173** erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkartılması kararı tespit edilmiş ve incelenmiştir. İncelenen erişimin engellenmesi kararlarından **60** farklı Hakimlik ve **67** farklı hâkim tarafından verilen **92 kararda** doğrudan Ali Kızık kararına atıf yapıldığı ve **105 kararda** da Ali Kızık kararına atıf yapılmadan "ilk bakışta ihlal" ilkesine atıf yapıldığı ve **toplamda 197 kararda (%0.062)** bu ilkeye yer verildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, **2.976** kararda Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kızık kararına atıf yapıldığına rastlanmamış, binlerce kararda "**ilk bakışta ihlal**" değerlendirmesinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 20: Sulh Ceza Hakimlerinin AYM Ali Kızık Kararı 2020 Uygulama Performansı

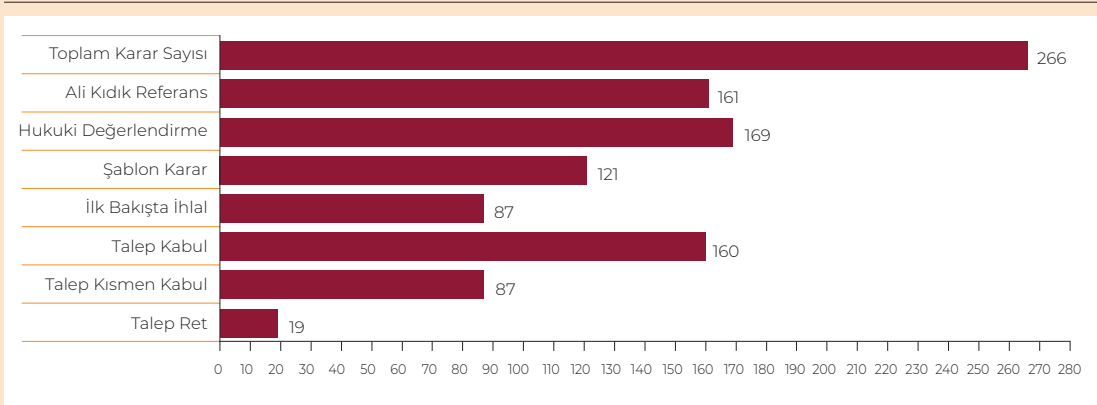
2020 yılı içinde Ali Kızık kararına doğrudan veya dolaylı atıf yapan **197** kararın detaylı değerlendirmesi yapıldığında, **113 kararda** hukuki değerlendirme yapıldığı fakat 82 kararın kopyala yapıştır şeklinde tekrar eden şablon karar olarak birbirinin aynısı olduğu ve sadece **65 kararda** "ilk bakışta ihlal" değerlendirmesi yapıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, ilk bakışta ihlal değerlendirmesine atıf yapan 197 karardan, 131 tanesinde taleplerin kabul edildiği, 52 kararda taleplerin kısmen kabul edildiği ve sadece 14 talebin reddedildiği gözlemlenmiştir. **132 kararda** ise sadece Ali Kızık kararının başvuru numarasına veya ilk bakışta ihlal ilkesine atıf yapılmakla yetinilmiş ancak hukuki olarak taleplere ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin yapılmasını talep ettiği ilk ba-

kışta ihlal doktrini değerlendirmesi yapılmamıştır. Ali Kılık kararına atıf olmasına rağmen ilk bakışta ihlal doktrini değerlendirmesi olmayan **132 kararın 83'ünde ise hiçbir hukuki değerlendirme** yapılmamıştır.

SULH CEZA HAKİMLİKLERİNİN 2019-2020 YILLARI İLK BAKIŞTA İHLAL DEĞERLENDİRMESİ KARŞILAŞTIRMASI

Anayasa Mahkemesinin Ali Kılık kararında benimsenen “ilk bakışta ihlal” değerlendirmesinin uygulanması zorunluluk iken **2019** yılında **binde 11** oranında ve çok az sayıda erişimin engellenmesi kararında bu karara atıf yapıldığı tespit edilmiştir. **2020** yılında ise bu oran **binde 62**'e yükselmiştir.

Şekil 21: Sulh Ceza Hakimlerinin AYM Ali Kılık Kararı 2019-2020 Uygulama Performansı

2019 yılında Ali Kılık kararına atıf yapılan 69 karardan sadece 22 tanesinde, bir başka deyişle binde 3 tanesinde ilk bakışta ihlal değerlendirmesi yapıldığı görülürken **2020** yılı içinde Ali Kılık kararına atıf yapılan 197 karardan sadece 65 tanesinde, bir başka deyişle, binde 20 tanesinde ilk bakışta ihlal değerlendirmesi yapıldığı görülmüştür. Her ne kadar Ali Kılık kararına ve ilk bakışta ihlal ilkesine sulh ceza hakimlikleri tarafından yapılan atıf sayısında 2019'a oranla 2020'de artış gözlemlense dahi bu artış nominaldir.

Bu durumun **tesadüfi olmadığı** ve sulh ceza hakimliklerinin Anayasa Mahkemesi tarafından Ekim 2017 içinde verilen Ali Kılık ve sonrasındaki 16 benzer kararını **tamamen göz ardı ettikleri** ortadadır. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kılık kararı 9. madde uygulaması ile ilgili sorunları çözmekle birlikte, Anayasa Mahkemesi de 9. madde ile ilgili yapısal sorunları göz ardı etmeye 2020 yılı içinde de devam etmiştir. İlk bakışta ihlal yaklaşımı ise, Ali Kılık kararının yayınlanmasından sonraki yaklaşık 4 yılda sorunları çözmekten ziyade, yapısal sorunun parçası haline gelmiştir.¹¹⁴ İlk bakışta ihlal olup olmadığını inceleme yükümlülüğünü öngörmeyen 5651 sa-

¹¹⁴ Ayrıca bkz. Uluslararası Hukukçular Komisyonu, *Türk Sulh Ceza Hakimlikleri ve Uluslararası Hukuk Raporu*, 2018, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2019/02/Turkey-Judgeship-Advocacy-Analysis-brief-2018-TUR.pdf>; Venedik Komisyonu, *Sulh Ceza Hakimliklerinin Görev, Yetki ve İşleyişleri Hakkında Görüş*, No. 852/2016, 13.03.2017, <https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL->

yılı Kanun'un 9. maddesinin, kanunun; maddi anlamda kanun niteliğini taşımadığı, Anayasanın 13. maddesinde **şart koşulan kalitede olmadığı açıktır**. Bu hali ile de kural bir yasada bulunması gereken belirlilik, öngörülebilirlik ve keyfi müdahalelere karşı güvence teşkil etme niteliklerine sahip değildir. Ayrıca, bu yapısal sorunlar devam ederken, Temmuz 2020 içinde 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine değişiklikler yapılırken, bu konu tamamen göz ardı edilmiştir.

5651 SAYILI KANUN'UN 9/A MADDESİ KAPSAMINDA ERİŞİME ENGELLENEN URL, HABER VE İÇERİKLER

5651 sayılı Kanun'un 9/A maddesi kapsamında, İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, BTK'ya doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir. Erişimin engellenmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi BTK Başkanı tarafından uygulanır.

Bu uygulama üzerine erişimin engellenmesini talep eden kişiler yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hâkim, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Kuruma gönderir; aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar. Ayrıca, özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde doğrudan Başkanın emri üzerine erişimin engellenmesi Kurum tarafından yapılır.

Uygulamada madde 9/A'nın pek kullanılmadığı, hak ihlali iddiasında bulunan kişilerin 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Bir diğer etken de BTK'nın bu maddenin kullanılması ile ilgili hazırladığı prosedürün gereğinden fazla karmaşık olmasından kaynaklanmaktadır.¹¹⁵ Özel hayatın gizliliği ihlalleri ile ilgili olarak "**çok hızlı**" hareket edilmesi gerektiği için 9/A maddesi Kanun koyucu tarafından öngörülmüşken BTK **ilgili ihlal formunun kuruma elden veya posta yoluyla** teslim edilmesini talep etmektedir. Bu uygulamanın sonucunda da 2015 yılı içinde 112, 2016 yılı içinde 93, 2017 yılı içinde ise sadece 9 tane 9/A kararı olmak üzere toplamda **214 karar** sulh ceza hakimlikleri tarafından vatandaşların talebi üzerine verilmiştir.¹¹⁶

RTÜK VE ERİŞİM ENGELLEMESİ UYGULAMALARI

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'a 7103 sayılı Kanun'un 82. maddesi ile 21.03.2018 tarihinde "yayın hizmetlerinin İnternet ortamından sunumu" başlıklı 29/A maddesi eklenmiştir. Bu maddeyle ilgili Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yö-

AD(2017)004-tur; Venedik Komisyonu, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Hakkında Görüş, No. 805/2015, 15.06.2016, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2016\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)011-e).

¹¹⁵ Bkz. <https://www.ihbarweb.org.tr/ohg/>

¹¹⁶ EngelliWeb raporlama çalışmaları kapsamında 9/A maddesi ile ilgili 2018-2020 karar istatistiklerine ulaşılamamıştır.

netmelik, 01.08.2019 tarihli ve 30849 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu maddenin uygulamasından Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (“RTÜK”) yetkilendirilmiş ve RTÜK, 29/A(2) ve (3) hükümlerine istinaden geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunmayan ya da bu hak ve/veya lisansı iptal edilen gerçek ve tüzel kişilerin yayın hizmetlerinin erişime engellenmesini talep edebilir.

(2) Üst Kuruldan geçici yayın hakkı ve/veya yayın lisansı bulunmayan ya da bu hak ve/veya lisansı iptal edilen gerçek ve tüzel kişilerin yayın hizmetlerinin internet ortamından iletiliğinin Üst Kurulca tespiti halinde Üst Kurulun talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından internet ortamındaki söz konusu yayınlı ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu karar, gereği yapılmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna gönderilir. Sulh ceza hâkimi, Üst Kurulun talebini en geç yirmi dört saat içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Bu karara karşı 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. Bu madde uyarınca verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı hakkında 5651 sayılı Kanunun 8/A maddesinin üçüncü ve beşinci fıkraları uygulanır.

(3) İçerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu Üst Kurulun görev alanına ilişkin uluslararası andlaşmalar ve bu Kanun hükümlerine aykırı yayın yaptığı Üst Kurulca tespit edilen bir başka ülkenin yargı yetkisi altındaki medya hizmet sağlayıcılarının veya platform işletmecilerinin yayın hizmetlerinin internet ortamından iletimi ile internet ortamından Türkçe olarak Türkiye’ye yönelik yayın yapan veya yayın dili Türkçe olmamakla birlikte Türkiye’ye yönelik ticari iletişim yayınlarına yer veren yayın kuruluşlarının yayın hizmetleri hakkında da ikinci fıkra hükümleri uygulanır. Bu kuruluşların internet ortamındaki yayınlarına devam edebilmeleri için Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yargı yetkisi altındaki diğer kuruluşlar gibi Üst Kuruldan yayın lisansı, bu kapsamdaki platform işletmecilerinin de yayın iletim yetkisi alması zorunludur.

Kanun hükmü ve ilgili yönetmelik yürürlüğe girdikten sonra, 31.03.2020 tarihinde RTÜK, aralarında **Amazon Prime** video paylaşım platformunun da olduğu **5** farklı web sitesi ve platformu,¹¹⁷ 20.04.2020 tarihinde **8** farklı web sitesi ve platformu,¹¹⁸ 22.06.2020 tarihinde **5** farklı web sitesi ve platformu,¹¹⁹ 28.09.2020 tarihinde **2** farklı radyo sitesi,¹²⁰ 09.11.2020 tarihinde aralarında dünyaca meşhur **Tidal** ve **Deezer** müzik platformlarının da yer aldığı **6** farklı web sitesi ve platformu¹²¹ ve 23.12.2020 tarihinde **4** farklı radyo sitesi,¹²² toplamda da 30 farklı web sitesi veya platformu 29/A maddesine aykırı hareket ederlerse web sitesi ve/veya platformların erişime engellenmesi hususunda uyarmıştır. Bu uyarıya uymayan **Tidal** platformu **24.11.2020** tari-

¹¹⁷ <https://biattv.com/canli-tv-izle>, <https://canlitv.com/biattv>, <https://slowkaradeniztv.com>, www.primevideo.com, www.dsmartgo.com.tr

¹¹⁸ <https://canlitv.com>, <https://canlitv.com/berk-tv>, <http://www.berktv.com>, <http://www.fuartzv.net/>, <https://canlitv.com/fuar-tv>, <http://www.guneydogutv.com>, <https://canlitv.com/guneydogu-tv>, <https://broadcasttr.com/gtv>

¹¹⁹ <https://cine5tv.com>, <http://sinopyildiz.tv/>, <http://www.arastv.net/v1/>, <http://www.kanal58.com.tr>, <https://mubi.com/tr>

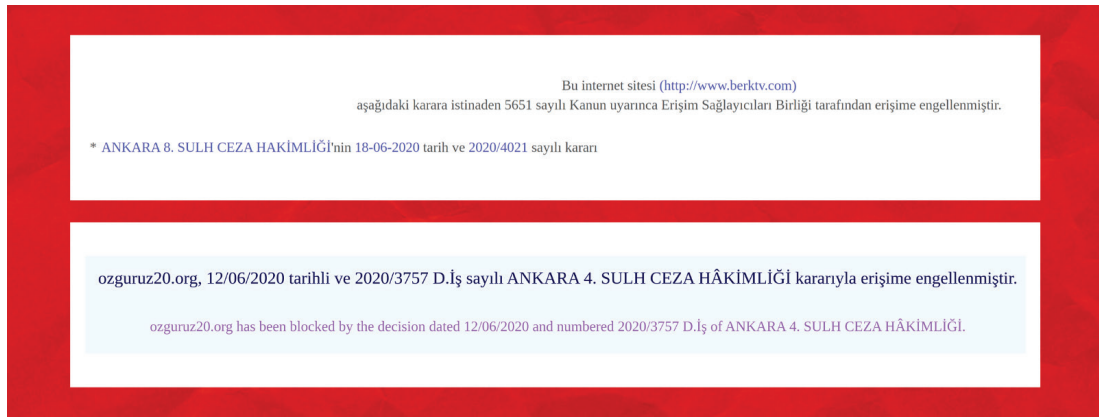
¹²⁰ www.radyosfer.com ve www.radyogram.com

¹²¹ <https://serikajanstv.com/>, www.enbursa.com/, <https://www.kent19.tv/>, <https://www.tidal.com>, <https://www.deezer.com> ve www.radiokent.net

¹²² <https://canliradyodinle.gen.tr>, <https://www.canli-radyo.biz>, <https://onlineradiobox.com/tr> ve <https://canli-radyodinle.fm>

hinde RTÜK'ün talebi ile Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenmiştir.¹²³ Hakimlik kararında sadece “6112 sayılı kanunun 29/A maddesine aykırı olarak izinsiz yayın yapıldığı anlaşılmakla, talebin kabulüne” karar verildiği belirtilmiştir. Tidal'ın RTÜK'e lisans başvurusu yapacağını bildirmesi ve üç aya tekabül eden yayın lisans ücretini ödediğini beyan etmesi üzerine RTÜK Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği kararına itiraz etmiş, talep Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği tarafından kabul edilmiştir.¹²⁴ Bu süreçte Tidal platformu **19.12.2020** tarihine kadar erişime engelli kalmıştır. **BerkTV** (<http://www.berktv.com>) ise RTÜK'ün talebi ile Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği tarafından **18.06.2020** tarihinde¹²⁵ erişime engellenmiştir. 29/A kararları usulen “gereği yapılmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna” gönderilmesi gerekirken BerkTV engellemesi usule aykırı bir şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından yerine getirilmiştir.

Ekran Görüntüsü 40: [berktv.com](http://www.berktv.com) ve ozguruz20.org Erişime Engellenme Kararları

Ayrıca RTÜK'ün talebi ile **FilBox** (www.filbox.com.tr) İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği tarafından **26.06.2020** tarihinde erişime engellenmiştir.¹²⁶ FilBox ve RTÜK tarafından yapılan itirazlar ise İstanbul 11. Sulh Ceza Hakimliği tarafından **27.08.2020** tarihinde kabul edilmiştir.¹²⁷ Son olarak **ozguruz20.org** web sitesi de RTÜK'ün talebi ile Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği tarafından **12.06.2020** tarihinde erişime engellenmiştir.¹²⁸

¹²³ Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, 24.11.2020 tarih ve 2020/8108 D. İş.

¹²⁴ Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği, 18.12.2020 tarih ve 2020/9654 D. İş.

¹²⁵ Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği, 18.06.2020 tarih ve 2020/4021 D. İş.

¹²⁶ İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği, 26.06.2020 tarih ve 2020/2567 D. İş.

¹²⁷ İstanbul 11. Sulh Ceza Hakimliği, 27.08.2020 tarih ve 2020/3558 D. İş.

¹²⁸ Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği, 12.06.2020 tarih ve 2020/3757 D. İş.

5651 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SOSYAL AĞ SAĞLAYICILARININ HUKUKİ SORUMLULUĞU VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

5651 sayılı Kanun’a 29.07.2020 tarihli ve 7253 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle ve eklemelerle **sosyal ağ sağlayıcıları** ile ilgili yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu değişiklikler 31.07.2020 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.¹²⁹ Öncelikle 7253 sayılı Kanunun birinci maddesi ile 5651 sayılı Kanun’un tanımlar maddesine “sosyal ağ sağlayıcı” tanımı eklenmiştir. Buna göre **sosyal ağ sağlayıcı**, “sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların İnternet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine veya paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişileri” kapsamaktadır.¹³⁰

7253 sayılı Kanunun altıncı maddesi ile 5651 sayılı Kanuna ek dördüncü madde eklenmiş, bu madde ile sosyal ağ sağlayıcılarının sorumlulukları ve yükümlülükleri belirlenmiştir. Bu kapsamda, tüm sosyal ağ sağlayıcıları değil, “**Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan** yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı; Kurum,¹³¹ Birlik,¹³² adli veya idari makamlarca gönderilecek tebligat, bildirim veya taleplerin gereğinin yerine getirilmesi ve kişiler tarafından bu Kanun kapsamında yapılacak başvuruların cevaplandırılması ve bu Kanun kapsamındaki diğer yükümlülüklerin yerine getirilmesini temin için yetkili en az bir kişiyi Türkiye’de temsilci olarak”¹³³ belirlemek zorundadır. Temsilcinin gerçek kişi olması hâlinde Türk vatandaşı olması ve bu kişinin iletişim bilgilerine kolayca görülebilecek ve doğrudan erişilebilecek şekilde İnternet sitesinde yer verilmesi şartı da ayrıca belirtilmiştir. Resmi Gazete’de 02.10.2020 tarihinde yayınlanan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu kararı¹³⁴ ile **Sosyal Ağ Sağlayıcısı Hakkında Usul ve Esaslar** da belirlenmiş, bu kapsamda açıkça sosyal ağ sağlayıcılarının temsilcilerinin “gerçek veya tüzel kişi” olabileceği belirtilmiştir.¹³⁵ Kurulacak tüzel kişiliklerin ise ancak “Türkiye’de kurulmuş ve Türk mevzuatına göre tüzel kişiliğini kazanmış olması” şartı getirilmiştir.¹³⁶ Temsilciliklerin belirlenmesi için 5651 sayılı Kanun’un geçici beşinci maddesi ile sosyal ağ sağlayıcılarının yükümlülüklerini yerine getirmek üzere bu maddenin yürürlük tarihi olan 31.07.2020 tarihinden itibaren **üç ay içinde** gerekli çalışmaları tamamlaması gerektiği belirtilmiştir.¹³⁷ Bu süre 01.10.2020 tarihinde sona ermiştir.

01.10.2020 tarihine kadar temsilci belirleme ve bildirme yükümlülüğünü yerine getirmeyen sosyal ağ sağlayıcıya, öncelikle BTK tarafından uyarı niteliğinde bir bildirimde bulunulacağı belirtilmiştir.¹³⁸ Bu bildirimle rağmen sosyal ağ sağlayıcıları Türkiye’de temsilci belirlemezler veya oluşturmazlar ise ilgili ek maddede çeşitli yaptırımlar ve cezalar öngörülmüştür. Buna göre¹³⁹

¹²⁹ Resmi Gazete, 31.07.2020, Sayı 31202.

¹³⁰ 5651 Sayılı Kanun, madde 2 (s).

¹³¹ Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu.

¹³² Erişim Sağlayıcıları Birliği.

¹³³ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(1).

¹³⁴ Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 2020/DK-İD/274, 29.09.2020.

¹³⁵ BTK, Sosyal Ağ Sağlayıcısı Hakkında Usul ve Esaslar, madde 6(1).

¹³⁶ BTK, Sosyal Ağ Sağlayıcısı Hakkında Usul ve Esaslar, madde 6(2).

¹³⁷ 5651 Sayılı Kanun, geçici madde 5(1)(a).

¹³⁸ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(2).

¹³⁹ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(2).

- Bildirimden itibaren **otuz gün içinde** bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi hâlinde sosyal ağ sağlayıcıya Başkan tarafından **on milyon Türk lirası idari para cezası** verilir (**Kasım 2020**).
- Verilen idari para cezasının tebliğinden itibaren otuz gün içinde bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi hâlinde **otuz milyon Türk lirası daha idari para cezası** verilir (**Aralık 2020**).
- İkinci kez verilen idari para cezasının tebliğinden itibaren otuz gün içinde bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi hâlinde Başkan tarafından Türkiye’de mukim vergi mükellefi olan gerçek ve tüzel kişilerin ilgili **sosyal ağ sağlayıcısına yeni reklam vermesi yasaklanır**, bu kapsamda yeni sözleşme kurulamaz ve buna ilişkin para transferi yapılamaz (**Ocak 2021**).
- Reklam yasağı kararının verildiği tarihten itibaren üç ay içinde bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi hâlinde Başkan, sosyal ağ sağlayıcının **İnternet trafiği bant genişliğinin yüzde elli oranında daraltılması için** sulh ceza hâkimliğine başvurabilir (**Nisan 2021**).
- Başvurunun kabulüne ilişkin hâkim kararının uygulanmasından itibaren otuz gün içinde söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi hâlinde Başkan, **sosyal ağ sağlayıcının internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranına kadar daraltılması** için sulh ceza hâkimliğine başvurabilir. Hâkim ikinci başvuru üzerine vereceği kararında, yüzde elliden düşük olmamak kaydıyla, sunulan hizmetin niteliğini de dikkate alarak daha düşük bir oran belirleyebilir (**Mayıs 2021**).

Bu süreç boyunca temsilci belirleme ve bildirme yükümlülüğünün yerine getirilmesi hâlinde; verilen idari para cezalarının dörtte biri tahsil edilir, reklam yasağı kaldırılır ve hâkim kararları kendiliğinden hükümsüz kalır. Kasım 2020 başında ilk yasal temsilci bildirimini Vkontakte platformu tarafından yapılırken, **04.11.2020** tarihinde BTK tarafından Facebook, YouTube, Instagram, Twitter, LinkedIn, TikTok, Dailymotion, Periscope ve Pinterest platformlarına 10 milyon TL idari para cezası verildiği, **11.12.2020** tarihinde aynı platformlara 30 milyon TL daha idari para cezası verildiği bildirildi. 16.12.2020 tarihinde YouTube, 08.01.2021 tarihinde TikTok, 09.01.2021 tarihinde Daily Motion, 16.01.2021 tarihinde LinkedIn, 18.01.2021 tarihinde ise Facebook ve Instagram platformları Türkiye’de yasal temsilcilik oluşturacaklarını BTK’a bildirdiler.¹⁴⁰ 19.01.2021 tarihinde ise Türkiye’de yasal temsilcilik oluşturmayan Twitter, Periscope ve Pinterest platformlarına reklam verilmesinin yasaklanmasına karar verildi.¹⁴¹ Reklam yasağı uygulamasına başladıktan sonra Twitter 19.03.2021, Pinterest ise 09.04.2021 tarihlerinde Türkiye’de yasal temsilci bulunduracaklarını açıkladılar. Bu açıklamalardan sonra 11.04.2021 tarihinde Pinterest,¹⁴² 24.04.2021 tarihinde ise Twitter¹⁴³ ile ilgili reklam yasağı kaldırıldı. Google 12.01.2021 tarihinde, TikTok 29.02.2021 tarihinde,¹⁴⁴ Twitter ise 22.04.2021 tarihinde Türk mevzuatına uygun tüzel

¹⁴⁰ Bkz. <https://twitter.com/ofatihsayan/status/1380454617146925059>

¹⁴¹ BTK Karar No. 4202, 19.01.2021 (Pinterest); BTK Karar No. 3768, 15.01.2021 (Twitter); BTK Karar No. 3769, 15.01.2021 (Periscope), Resmi Gazete, 19.01.2021, Sayı 31369.

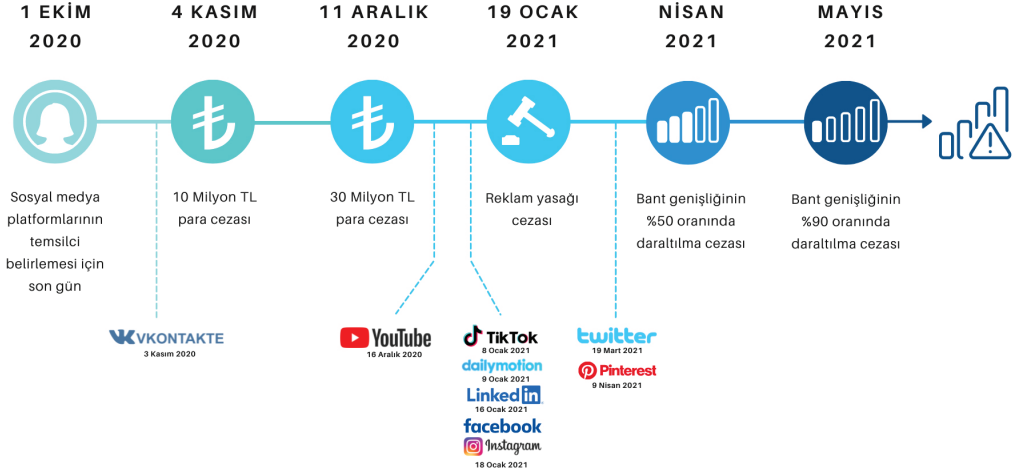
¹⁴² BTK Karar No. 25159, 09.04.2021 (Pinterest), Resmi Gazete, 11.04.2021, Sayı 31451.

¹⁴³ BTK Karar No. 28123, 22.04.2021 (Twitter), Resmi Gazete, 24.04.2021, Sayı 31464.

¹⁴⁴ Bkz. <https://www.tiktok.com/legal/turkey-social-media-law-5651?lang=tr>.

kişilikler oluşturmıştır.¹⁴⁵ Benzer şekilde Facebook ve LinkedIn platformları da 2021'in ilk yarısında Türkiye'deki temsilciliklerini oluşturmışlardır.¹⁴⁶

Ekran Görüntüsü 41: Sosyal Ağ Sağlayıcıları İle İlgili Hukuki Süreç

Dolayısıyla, Mayıs 2021 itibarı ile bant genişliğinin daraltılması cezası hiçbir sosyal ağ sağlayıcısına uygulanmamıştır. Bu yeni düzenlemenin iptali için Anayasa Mahkemesine ana muhalefet partisi tarafından yapılan itiraz ise Mayıs 2021 itibarı ile değerlendirmeye alınmamıştır.

TALEPLERE CEVAP VE GEREKÇE VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Türkiye'de yasal temsilci bulunduran sosyal ağ sağlayıcılarının sorumluluklarına gelince, 5651 sayılı Kanun'un kişilik hakları ile ilgili 9. maddesi ve özel hayatın gizliliği ile ilgili 9/A maddesi "kapsamındaki içeriklere yönelik olarak kişiler tarafından yapılacak başvurulara, başvurudan itibaren **en geç kırk sekiz saat içinde** olumlu ya da olumsuz cevap vermekle yükümlüdür".¹⁴⁷ Benzer şekilde olumsuz cevapların başvuru yapılan kişilere gerekçeli olarak verilmesi gerektiği de zorunlu kılınmıştır. Sosyal ağ sağlayıcıları, kişiler tarafından yapılacak başvuruların kolaylıkla alınabilmesi ile başvurunun Türkçe dil seçeneği kullanılarak yapılabilmesini ve Türkçe yapılan başvuruların Türkçe cevaplanmasını sağlamakla da zorunludur.¹⁴⁸ Haziran 2021 itibarı ile Türkiye'de yasal temsilci bulunduracağını açıklayan veya yasal temsilciliklerini

¹⁴⁵ Rapor hazırlanış tarihi itibarı ile diğer sosyal ağ sağlayıcıları tüzel kişiliklerini oluşturmamıştır.

¹⁴⁶ Facebook için bkz. <https://www.facebook.com/help/118930960130870/?helpref=related> ve LinkedIn için bkz. <https://www.linkedin.com/help/linkedin/answer/129169>.

¹⁴⁷ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(3).

¹⁴⁸ BTK, Sosyal Ağ Sağlayıcısı Hakkında Usul ve Esaslar, madde 10(2-3).

oluşturan sosyal ağ sağlayıcılarından Facebook, LinkedIn ve TikTok’a 5651 sayılı Kanun’un gereklerine uygun şekilde şikayet yapılması için farklı formlar 2021’in ilk yarısında oluşturulmuştur.¹⁴⁹ Bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen sosyal ağ sağlayıcılarına beş milyon Türk lirası idari para cezasının BTK başkanı tarafından verileceği ise hüküm altına alınmıştır.¹⁵⁰

ERİŞİM ENGELLEME VE İÇERİK ÇIKARTMA KARARLARININ İCRASI

Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılarına 5651 sayılı Kanun’un 8. ve 8/A maddeleri kapsamında verilen erişimin engellenmesi ve/veya içeriklerin çıkartılması kararlarını uygulama zorunluluğu getirilmiş, uygulamadıkları durumlarda kendilerine bir milyon Türk lirası idari para cezası uygulanacağı ve idari para cezasını gerektiren ihlallerin bir yıl içinde her bir tekrarı da cezaların bir kat artırılarak uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.¹⁵¹ Benzer şekilde 5651 sayılı Kanun’un 8. ve 9. maddeleri kapsamında verilen erişimin engellenmesi ve/veya içeriklerin çıkartılması kararlarının uygulanmaması durumunda elli bin gün adli para cezası verilebileceği hüküm altına alınmıştır.¹⁵²

Ayrıca, hukuka aykırılığı hâkim veya mahkeme kararı ile tespit edilen içeriğin sosyal ağ sağlayıcıya bildirilmesi durumunda, bildirimle rağmen yirmi dört saat içinde içeriği çıkarmayan veya erişimi engellemeyen sosyal ağ sağlayıcı, **doğan zararların tazmin edilmesinden** sorumludur.¹⁵³ Bu kapsamda, bu hukuki sorumluluğun işletilmesi için, ilgili hüküm kapsamında, içerik sağlayıcının sorumluluğuna gidilmesi veya içerik sağlayıcıya dava açılması şartı aranmaz. Son olarak, sosyal ağ sağlayıcılarının bu yükümlülükleri, içerik veya yer sağlayıcısı olmalarından doğan sorumluluk ve yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz.¹⁵⁴ İşbu raporun yayınlanma tarihi itibarı ile sosyal ağ sağlayıcılarına herhangi bir ceza uygulanmamıştır.

KULLANICI VERİLERİNİN TÜRKİYE’DE TUTULMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Yeni düzenleme kapsamında Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt içi veya yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılarının, Türkiye’deki kullanıcıların verilerini Türkiye’de barındırma yönünde gerekli tedbirleri alması zorunlu kılınmıştır.¹⁵⁵ Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu kararı¹⁵⁶ ile oluşturulan **Sosyal Ağ Sağlayıcısı Hakkında Usul ve Esasların** 12. maddesinde “bu maddenin uygulanmasında temel kullanıcı bilgileri ile Kurum tarafından bildirilebilecek hususlara ilişkin verilerin Türkiye’de barındırılması yönünde gerekli tedbirlerin alınmasına öncelik verilir”

¹⁴⁹ Facebook için bkz. <https://www.facebook.com/help/contact/435015304579692> (25 Mart, 2021 tarihinde oluşturulmuş); LinkedIn için bkz. <https://www.linkedin.com/help/linkedin/ask/TURKISH-LAW?lang=tr> ve TikTok için bkz. <https://www.tiktok.com/legal/report/contentremoval?lang=tr>.

¹⁵⁰ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(6). Ayrıca bkz. BTK, Sosyal Ağ Sağlayıcısı Hakkında Usul ve Esaslar, madde 19.

¹⁵¹ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(7).

¹⁵² 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(7).

¹⁵³ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(8).

¹⁵⁴ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(9).

¹⁵⁵ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(5).

¹⁵⁶ Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 2020/DK-İD/274, 29.09.2020.

denilmiş,¹⁵⁷ aynı madde kapsamında “bu madde kapsamında alınan tedbirlere ilişkin olarak her raporlama döneminde Kurum tarafından bildirilen hususları da kapsayacak şekilde Kuruma bilgi” verileceği belirtilmiştir. Fakat, gerek ilgili Kanun maddesinden, gerekse ilgili usul ve esaslardan, sosyal ağ sağlayıcılarının Türkiye’de bulunan kullanıcıların hangi bilgilerini, hangi şartlarda ve ne şekilde Türkiye’de tutacağı ve bu bilgileri toplu olarak BTK ve/veya başka kurumlarla paylaşıp, paylaşmayacağı anlaşılmamaktadır. Bu konu hakkında da sosyal ağ sağlayıcıları veya BTK tarafından herhangi bir açıklama işbu raporun yayınlanma tarihi itibarı ile yapılmamıştır.

RAPORLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Türkiye’de günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt içi veya yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılarının ayrıca, kendilerine bildirilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasına ve üçüncü fıkra kapsamındaki başvurulara ilişkin istatistiksel ve kategorik bilgileri içeren Türkçe hazırlanmış raporları altı aylık dönemlerle BTK’a bildirmekle de yükümlü kılınmıştır.¹⁵⁸ Bu kapsamda, kişiler tarafından doğrudan sosyal ağ sağlayıcılarına yapılan başvurulara¹⁵⁹ ilişkin raporun, kişisel verilerden arındırılmak suretiyle sosyal ağ sağlayıcılarının kendi İnternet sitesinde de yayınlanması zorunluluğu getirilmiştir. 5651 sayılı Kanun’un geçici beşinci maddesi ile sosyal ağ sağlayıcılarının hazırlayacakları ilk raporlarını, 2021 yılı Haziran ayında BTK’a bildirmeleri ve kendi İnternet sitelerinde yayınlamaları zorunlu kılınmıştır.¹⁶⁰ Raporlama yükümlülüğünü yerine getirmeyen sosyal ağ sağlayıcıya on milyon Türk lirası idari para cezasının BTK başkanı tarafından verileceği hüküm altına alınmıştır.¹⁶¹

¹⁵⁷ BTK, Sosyal Ağ Sağlayıcısı Hakkında Usul ve Esaslar, madde 12(2).

¹⁵⁸ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(4).

¹⁵⁹ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(3).

¹⁶⁰ 5651 Sayılı Kanun, geçici madde 5(1)(b).

¹⁶¹ 5651 Sayılı Kanun, ek madde 4(6).

2020 İÇİNDE ERİŞİME ENGELLENEN SOSYAL MEDYA HESAPLARI VE İÇERİKLER

TWİTTER ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE’NİN DURUMU

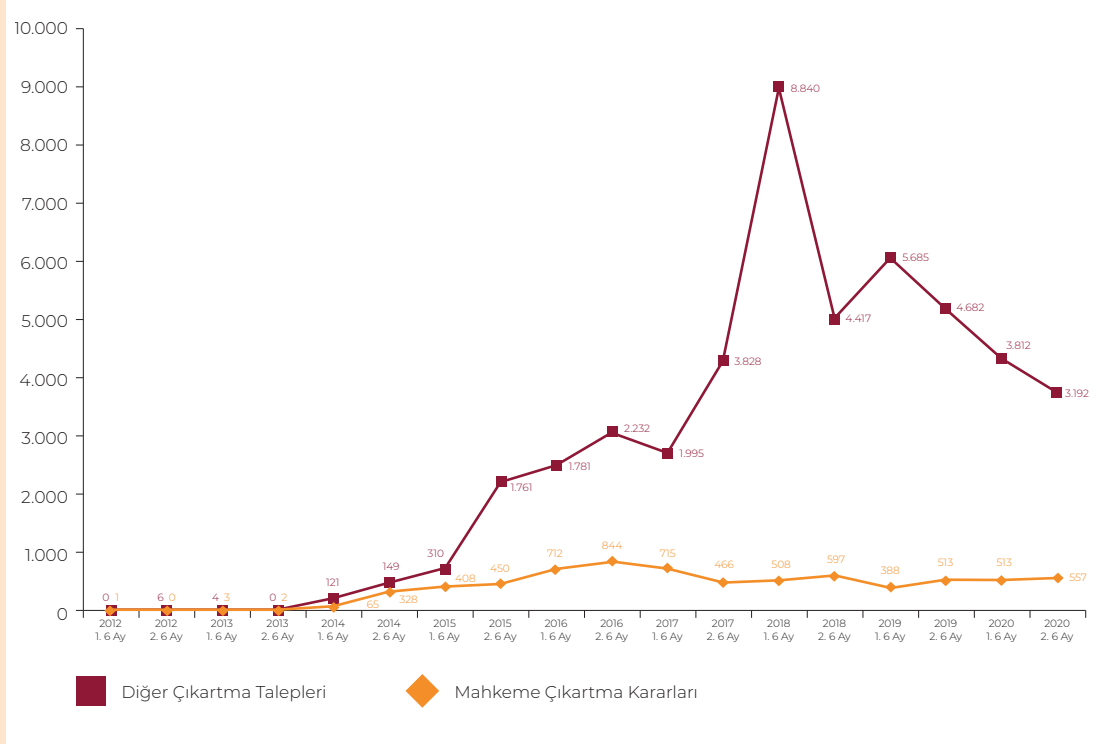
Twitter 2012 yılının başından itibaren her yıl iki defa Şeffaflık Raporu yayınlamaktadır. Twitter, tüm bu raporlarda, yerel mahkemeler tarafından kendisine gönderilen çıkartma/kaldırma karar sayılarını, mahkemeler dışında, hükümet organları veya diğer gerçek veya tüzel kişiler tarafından kendisine gönderilen çıkartma/kaldırma taleplerini, çıkartma yüzdelerini, kapatılması talep edilen hesap ve kapatılan/çıkartılan hesap sayılarını, Türkiye dahil ülke bazında Twitter platformundan çıkartılan veya ülke bazlı görünümü engellenen tweet sayılarını açıklamaktadır.

Tablo 3: Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye: Tüm İstatistikler

Rapor Dönemi	Mahkeme Çıkartma Kararları	Diğer Çıkartma Talepleri	Çıkartma Yüzdeleri	Hesap Sayıları	Çıkartılan Hesaplar	Türkiye - Çıkartılan Tweetler	Global Çıkartılan Tweetler	Diğer Ülkeler - Çıkartılan Tweetler
2012: 1. 6 Ay	1	0	%0	7	0	0	0	0
2012: 2. 6 Ay	0	6	%0	9	0	0	44	44
2013: 1. 6 Ay	3	4	%0	30	0	0	73	73
2013: 2. 6 Ay	2	0	%0	2	0	0	191	191
2014: 1. 6 Ay	65	121	%30	304	17	183	251	68
2014: 2. 6 Ay	328	149	%50	2.642	62	1.820	1.982	162
2015: 1. 6 Ay	408	310	%34	1.978	125	1.667	2.534	867
2015: 2. 6 Ay	450	1.761	%23	8.092	414	3.003	3.353	350
2016: 1. 6 Ay	712	1.781	-	14.953	222	1.571	2.599	1.028
2016: 2. 6 Ay	844	2.232	%19	8.417	290	489	1.113	624
2017: 1. 6 Ay	715	1.995	%11	9.289	204	497	1.463	966
2017: 2. 6 Ay	466	3.828	%3	6.544	148	322	1.122	800
2018: 1. 6 Ay	508	3.480	%18	13.843	425	1.464	2.656	1.192
2018: 2. 6 Ay	597	4.417	%0	9.155	72	355	2.471	2.116
2019: 1. 6 Ay	388	5.685	-	8.993	264	230	2.103	1.873
2019: 2. 6 Ay	513	4.682	%0.31	9.059	215	386	3.518	3.132
2020: 1. 6 Ay	513	3.812	%0.33	6.523	43	148	3.069	2.921
2020: 2. 6 Ay	557	3.192	%0.25	7.381	26	182	2.571	2.389
Toplam	7.070	42.455		107.221	2.527	12.317	31.113	18.796

2020 yılı içinde Türkiye’den Twitter’a **1.070** mahkeme kararı ve **7.004** diğer çıkartma talebi gönderildiği ve bu taleplerle **13.904** Twitter hesabının kapatılmasının talep edildiği görülmektedir. Twitter ise 2020 içinde sadece **69** hesabı ve **330** tweeti Türkiye’den görünmez kıldığını açıklamıştır.

Şekil 22: Twitter’a Türkiye’den Gönderilen Talepler

TWITTER'A TÜRKİYE'DEN GÖNDERİLEN TALEPLER

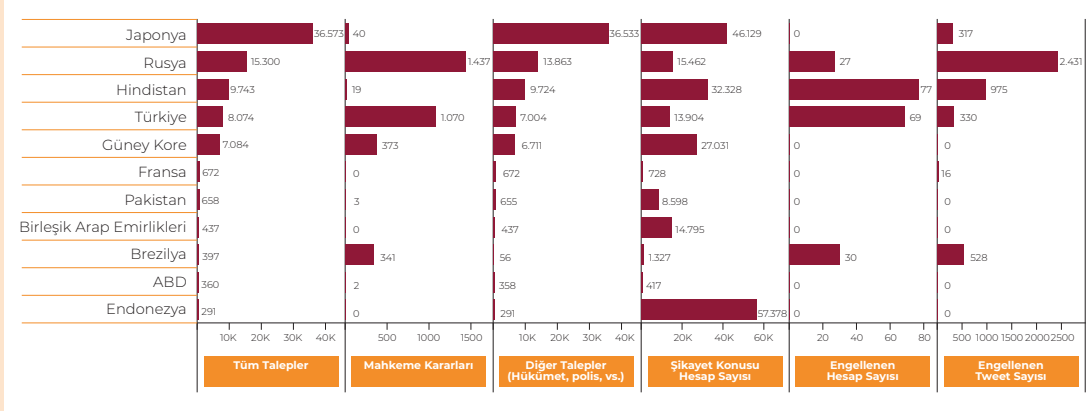
Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında **2020 yılında** Twitter'a gönderilen toplam **3.434** mahkeme kararından **1.437** tanesi **Rusya**'dan gönderilmiş, **Türkiye** ise **1.070** kararla ikinci sırada ve **373** kararla **Güney Kore** üçüncü sırada yer almıştır. Diğer kaldırma/çıkartma taleplerinde ise Twitter'a toplam **77.310** talep gönderilmiş, bu kategoride **Japonya** **36.533** taleple ilk sırada yer almış, Japonya'yı **13.863** taleple **Rusya** ikinci sırada ve **9.724** taleple **Hindistan** üçüncü sırada izlemiştir. **Türkiye** ise **7.004** taleple dördüncü sırada yer almıştır.

2020 yılı içinde Twitter'dan toplam **217.290** hesabın kapatılması talep edilirken bu taleplerden en fazlası **57.378** taleple Endonezya'dan gelmiş, **42.129** taleple **Japonya** ikinci sırada, **32.328** taleple **Hindistan** üçüncü sırada, **27.031** taleple **Güney Kore** dördüncü sırada yer almıştır. **Türkiye** ise **13.904** taleple yedinci sırada yer almıştır.

Twitter ise 2020 yılında dünya genelinde toplam sadece **205** hesabı bu taleplere istinaden kapatmış veya ülke bazında görünmez kılmıştır. **2020 yılında** Twitter'ın en

çok hesap kapattığı veya ülke bazında hesapları görünmez kıldığı ülke **77** hesapla **Hindistan** olurken, **Türkiye** **69** hesapla ikinci sırada, **30** hesapla **Brezilya** üçüncü sırada yer almıştır. Son olarak, 2020 yılında, en çok çıkartılan tweet sıralamasında, **2.431** tweetle **Rusya** ilk sırada yer almış, **975** tweetle **Hindistan** ikinci sırada ve **854** tweetle **İngiltere** üçüncü sırada yer almıştır. **Türkiye** ise **330** tweetle beşinci sırada yer almıştır.

Şekil 23: Twitter Şeffaflık Raporu (2020)

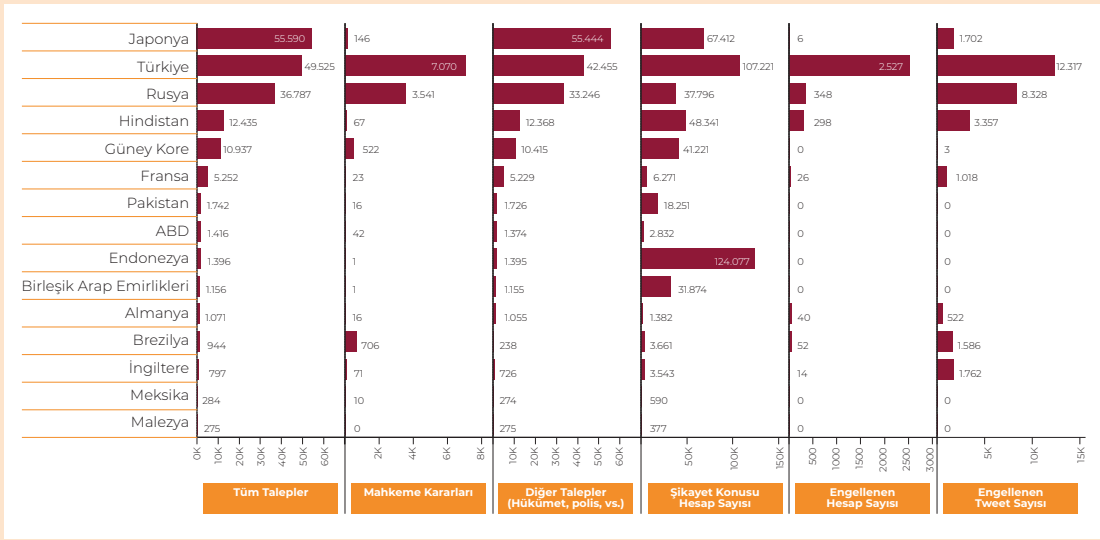

TWITTER ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA DÜNYA GENELİNDE TÜRKİYE’NİN DURUMU

Türkiye’nin dünya genelindeki durumu 2012-2020 Twitter Şeffaflık raporlarında değerlendirildiğinde ve aşağıdaki tablolarda da görüleceği üzere Türkiye açısından vahim bir tablo ortaya çıkmaktadır. 2012 başı ve 2020 yıl sonu itibarı ile Twitter’a dünya genelinde gönderilen **12.499 mahkeme kararından** toplam **7.070 (%57)** mahkeme kararı **Türkiye’den** gönderilirken ve Türkiye bu kategoride açık ara birinci sırada yer alırken, **3.541** karar ile **Rusya** ikinci sırada, **706** karar ile **Brezilya** üçüncü sırada yer almıştır. Dünya genelinde **diğer çıkartma taleplerine** bakıldığında Twitter’a toplam **169.190** talep gönderildiği ve bu taleplerden en fazlasının, **55.444 (%33)** taleple **Japonya’dan** gönderildiği, **42.455** taleple **Türkiye’nin** (%25) ikinci sırada yer aldığı ve **33.246** taleple **Rusya’nın** üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Benzer şekilde tüm talep sayılarına bakıldığında, Twitter’a toplam **181.689** talep gönderildiği ve bu taleplerden en fazlasının **55.590 (%31)** taleple **Japonya’dan** gönderildiği, **49.525** taleple **Türkiye’nin** ikinci sırada ve **36.787** taleple **Rusya’nın** üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

Dünya genelinde, genel toplamda Twitter’dan toplam **500.325** hesabın kapatılması veya ülke bazında görünmez kılınması talep edilirken, Twitter toplamda sadece **3.387** hesabı kapatmış veya görünmez kılmıştır. Şikâyet konusu hesap sıralamasında **124.077** hesapla **Endonezya (%25)** hesapla ilk sırada yer alırken **Türkiye**, **107.221 (%21)** hesapla ikinci sırada, **67.412** hesapla **Japonya** üçüncü sırada, **48.341** hesapla **Hindistan** dördüncü sırada ve **41.221** hesapla **Güney Kore** beşinci sırada yer almıştır. Kapatılan veya görünmez kılınan hesaplar sıralamasında da **Türkiye 2.527 (%75)** he-

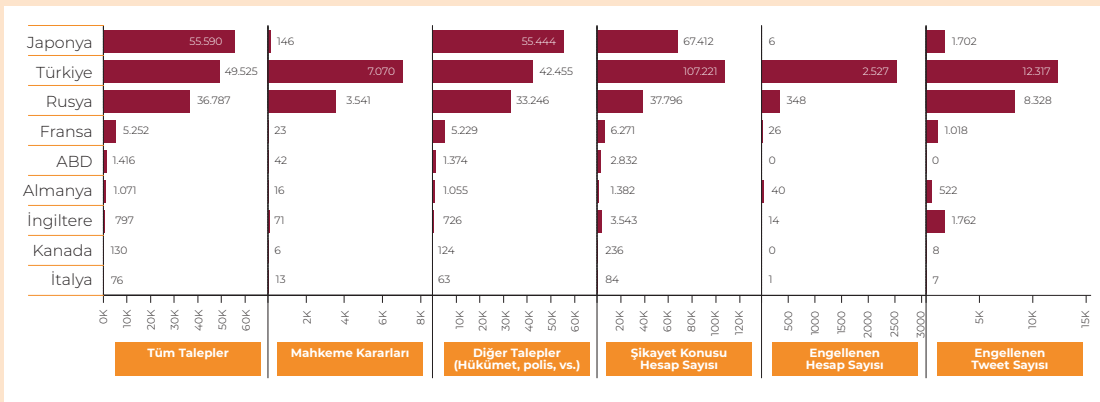
Şekil 24: Twitter Şeffaflık Raporu (2012-2020)

sapla ilk sırada yer alırken, **348** hesapla **Rusya** ikinci sırada ve **298** hesapla **Hindistan** üçüncü sırada yer almıştır.

Twitter tarafından kaldırılan veya görünmez kılınan tweetlere bakıldığında, genel toplamda Twitter'ın kaç tane tweetin kaldırılmasının veya görünmez kılınmasının talep edildiğini açıklamadığı fakat sadece kaldırdığı veya görünmez kıldığı tweet sayısını açıkladığı görülmektedir. Dünya genelinde Twitter 2020 yıl sonu itibarıyla **30.941** tweeti kaldırmış veya görünmez kılmıştır. Kaldırılan veya görünmez kılınan tweetler sıralamasında da **Türkiye 12.317 (%40)** tweetle ilk sırada yer alırken, **8.328** tweetle **Rusya** ikinci sırada ve **3.357** tweetle **Hindistan** üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 25: Twitter Şeffaflık Raporlarında Türkiye ve G8 Ülkeleri Karşılaştırması

Şekil 25'de karşılaştırmalı olarak **G8 ülkeleri** ile Türkiye'nin Twitter şeffaflık raporlarındaki durumu karşılaştırılmış ve Türkiye'nin Twitter şeffaflık raporlarındaki vahim durumu bu tabloda da açık ve net bir şekilde görülmektedir. Türkiye'nin gerek gönderilen mahkeme kararları, kapatılması talep edilen Twitter hesapları, kapatılan veya görünmez kılınan hesap ve tweet kategorilerinde hep açık ara önde olduğu görülmektedir. G8 ülkeleri arasında sadece Japonya'nın diğer çıkartma talepleri kategorisinde ve dolayısıyla toplam tüm talepler kategorisinde 2020 yılında artan taleplerle Türkiye'nin önüne geçtiği gözlemlenmektedir. Japonya'dan Twitter'a gönderilen taleplerin ağırlıklı olarak uyuşturucu, müstehcenlik ve borç para verme ile ilgili yasalar kapsamında yapılan talepler olduğu gözlemlenmektedir.

FACEBOOK ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'NİN DURUMU

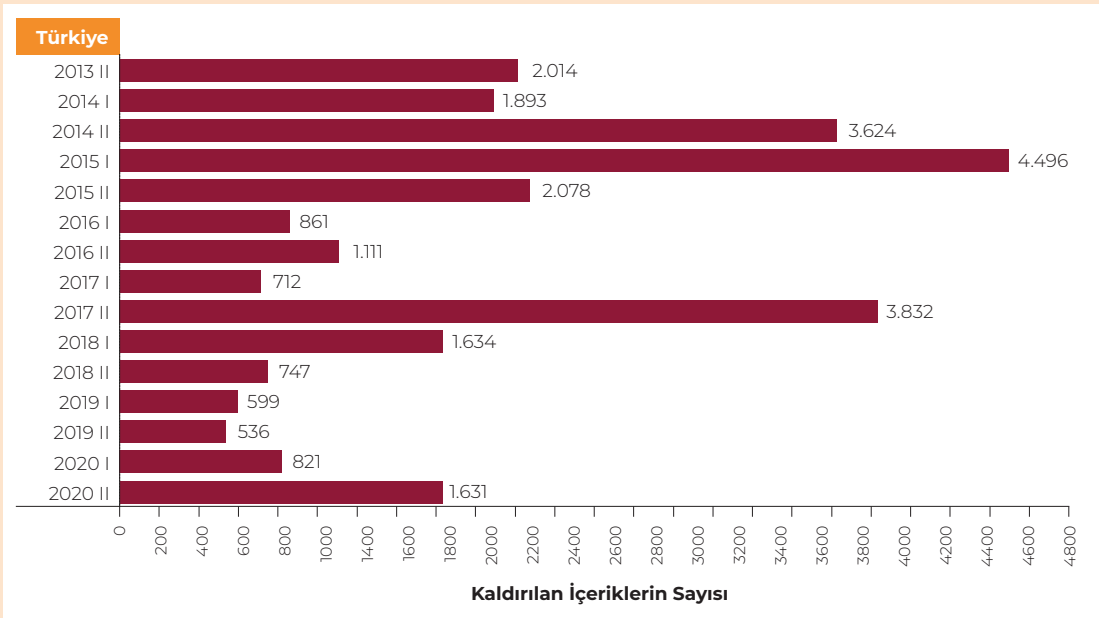
Facebook 2013'ün ikinci yarısından itibaren şeffaflık raporları yayınlamaya başlamış ve en son Şeffaflık Raporunu da 2020'nin ikinci yarısı için yayınlamıştır.¹⁶² 2013'ün ikinci yarısından 2019 sonuna kadar Facebook Türkiye'den toplam 24.137 içeriği çıkartırken, 2020 içinde toplam 2.452 içeriği çıkartmıştır. Böylece toplamda 26.589 içeriği Türkiye'den gelen taleplere istinaden kaldırmıştır. Bir önceki yıl olan 2019'da çıkarılan içerik sayısı 1.135 iken, 2020'de toplam 2.452 içerikle 2019'a göre %46 artış gözlemlenmiştir. Artışın nedeni Facebook Şeffaflık raporlarında açıklanmazken, Facebook'a Türkiye'den gönderilen taleplerde artış olduğu düşünülmektedir.

Şekil 26: Facebook Çıkartılan İçerikler: Türkiye

¹⁶² Bkz. <https://transparency.facebook.com/content-restrictions>

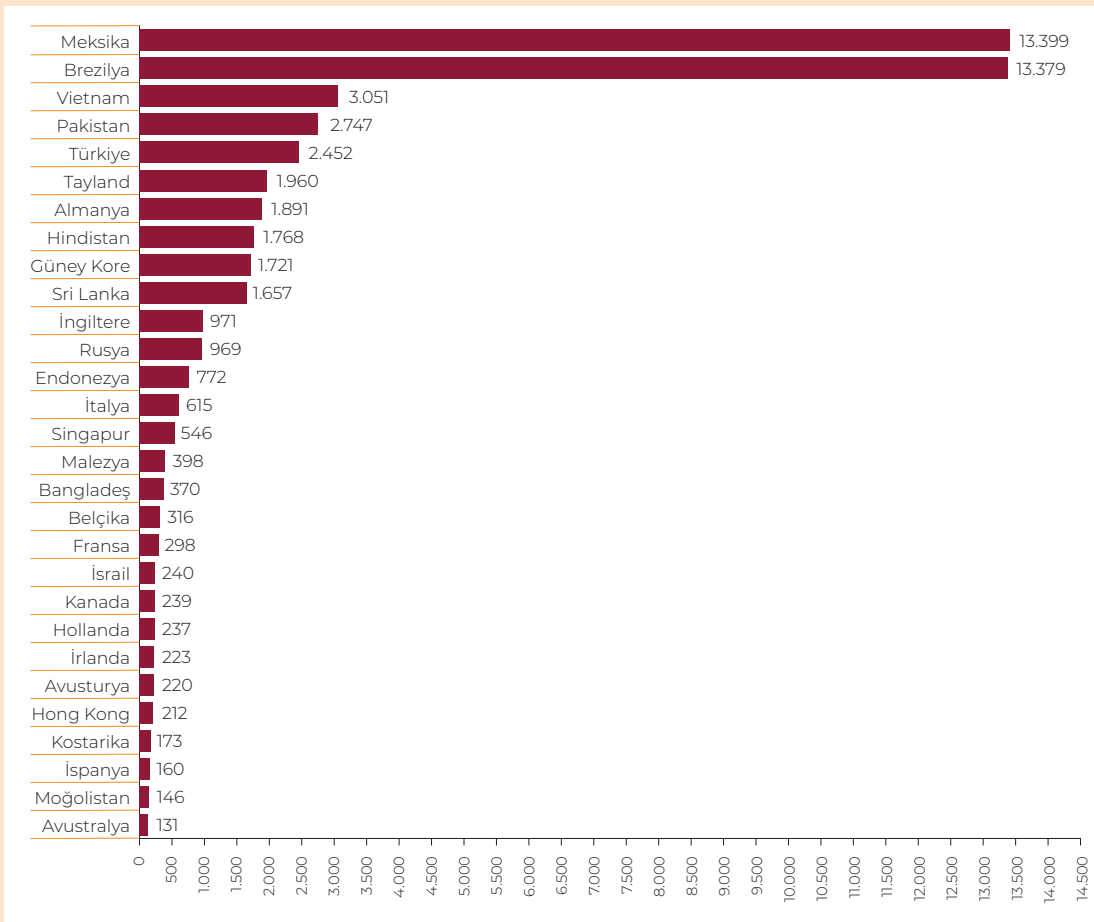
Şekil 27: Facebook Dönemsel Olarak Türkiye'den Kaldırılan İçeriklerin Sayısı (2013-2020)

2020 istatistiklerine göre içerik çıkartma sıralamasında **Meksika 13.399** içerikle birinci sırada, **13.379** içerikle **Brezilya** ikinci sırada, **3.051** içerikle **Vietnam** üçüncü sırada yer alırken, **Türkiye 2.452** içerikle beşinci sırada yer almıştır.

Dünya genelinde ise aşağıda şekil 29'da görüleceği üzere Facebook 2020 sonu itibarı ile toplam **300.424** içeriği platformundan çıkartırken, 2020 içinde ise **54.295** içeriği çıkartmıştır. Facebook platformundan en çok içerik çıkartılan ülkeler arasında **74.674** içerikle **Hindistan** birinci sırada, **45.217** içerikle **Meksika** ikinci sırada, **43.816** içerikle **Fransa** üçüncü sırada ve **26.589** içerikle **Türkiye** dördüncü sırada yer almıştır.

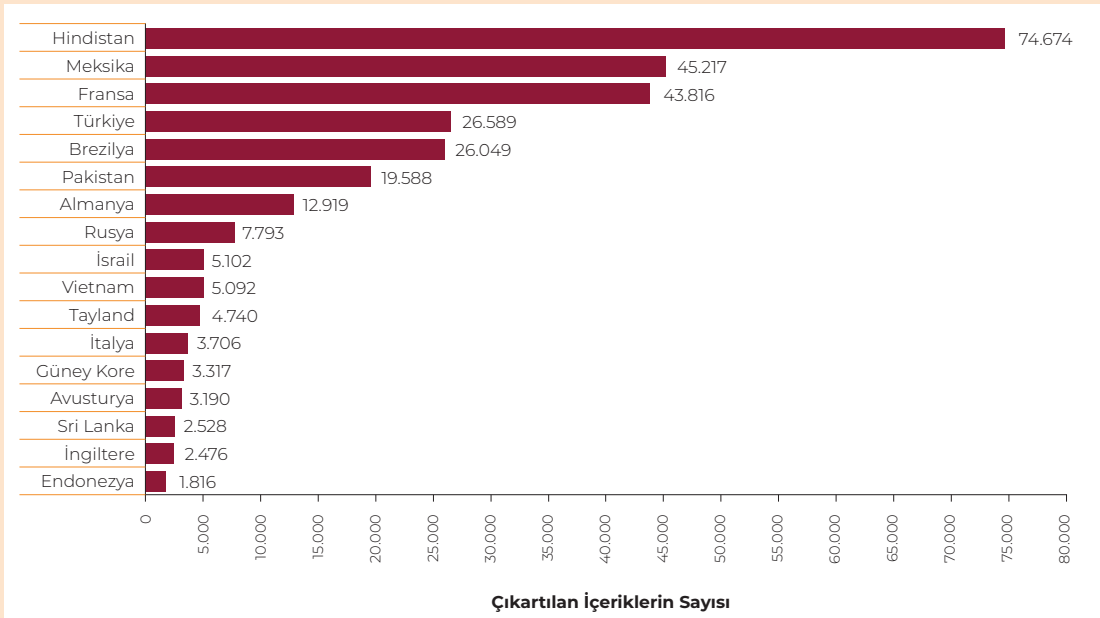
Şekil 28: Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2020 Toplamı)

Twitter'ın aksine Facebook daha detaylı bilgi vermemekte ve çıkartma taleplerinin detayları veya kimler tarafından talep edildiği açıklanmamaktadır.

Facebook tarafından Türkiye ile ilgili olarak sadece 2020 içinde kaldırılan 2.452 içerikten 408 tanesinin BTK, hakimlikler, ESB, Sağlık Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan 5651 sayılı Kanun kapsamında gönderilen taleplere istinaden kaldırıldığı belirtilmiştir. 605 içeriğin mahkemelerden gelen taleplere istinaden kaldırıldığı ayrıca belirtilmiştir. Bir kısım içeriğin de 2020'nin birinci yarısında Suriye'deki çatışmalarla ilgili olarak kaldırıldığı belirtilmiştir.

Şekil 29: Facebook Şeffaflık Raporlarında Ülke Bazında Çıkarılan İçeriklerin Toplamı (2013-2020)

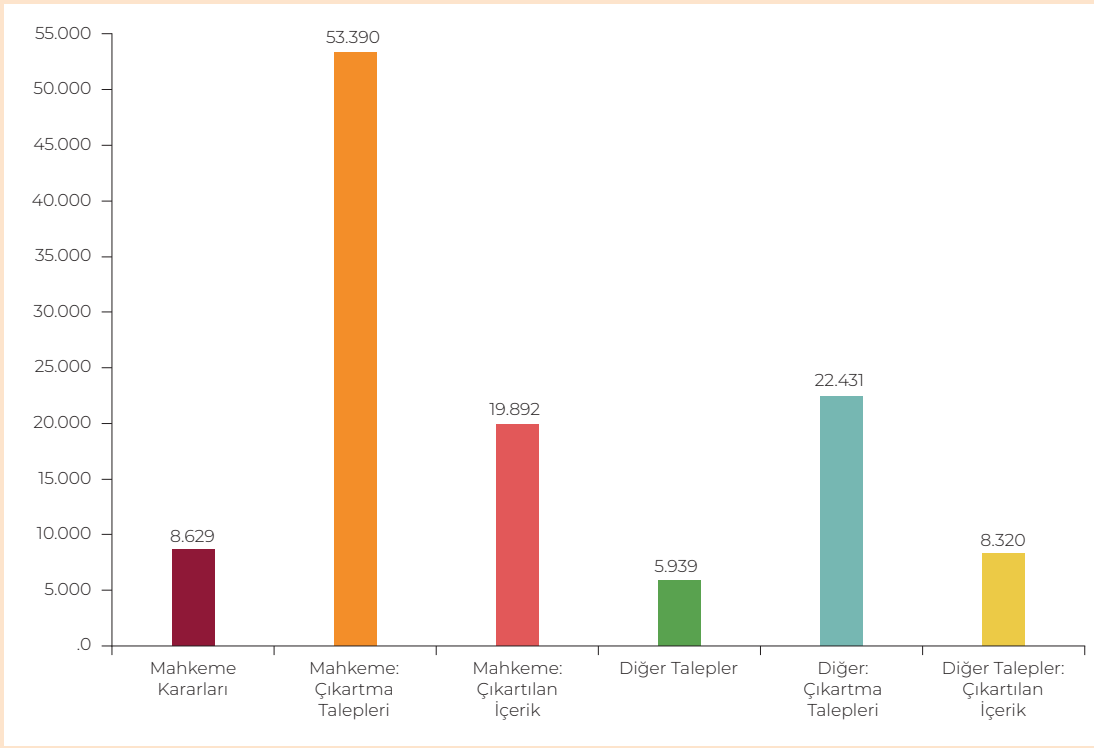

GOOGLE ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'NİN DURUMU

Google şeffaflık raporlarını 2009'un ikinci yarısı itibarı ile yayınlamaya başlamış ve bu raporlarında YouTube, Google Web Arama Motoru, Blogger, Google Photos, Google AdWords, Google Earth, Google Maps, Google Docs ve Google Groups gibi içerik kaldırılması için talep gelen servisleri ile ilgili istatistiki bilgileri kamuoyu ile paylaşmaya başlamıştır.

2020 sonu itibarı ile 2009 yılından beri Türkiye'den toplam **14.568 içerik çıkartma talebi** Google'a gönderilmiş, bu taleplerin **8.629 tanesi mahkeme kararı** olmakla birlikte **5.939 tane de diğer talep** (BTK, emniyet birimleri, devlet kurumları, gerçek ve tüzel kişilerden) yer almaktadır. **14.568** içerik çıkartma talebi ile **53.390** tanesi mahkeme kararlarına istinaden ve **22.431** tanesi de diğer taleplere istinaden olmakla birlikte toplam **75.821 içeriğin çıkartılması** talep edilmiştir.

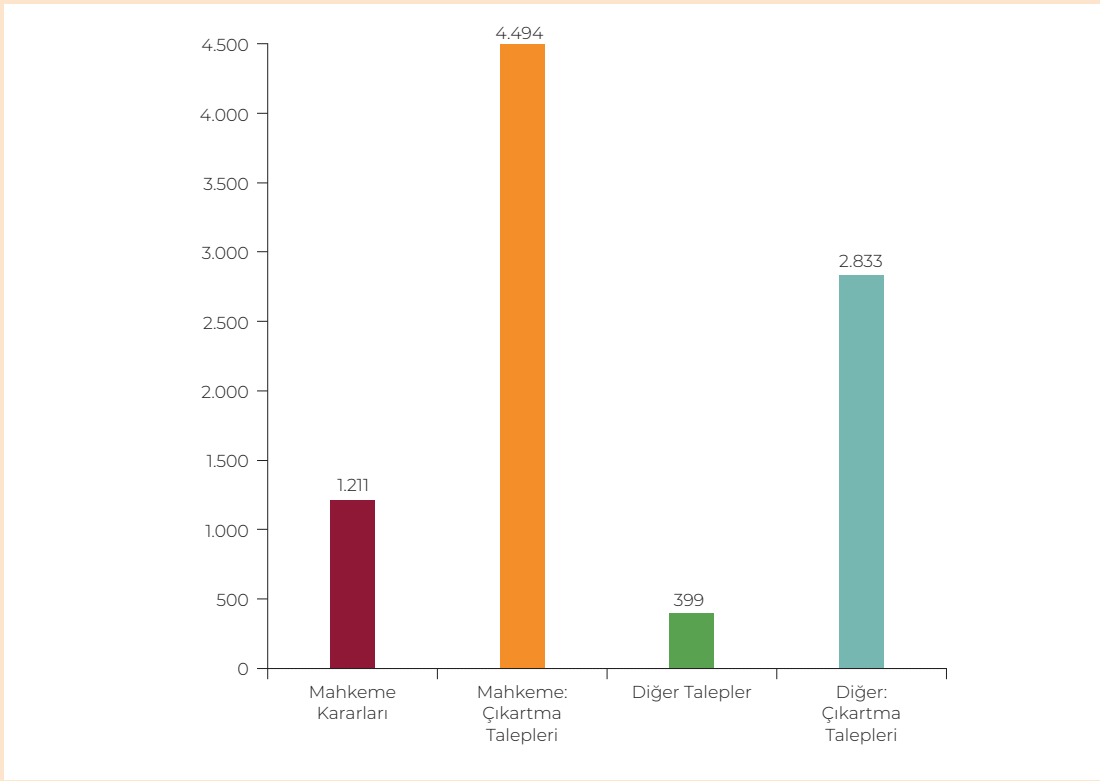
Şekil 30: Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı (2009-2020)

Mahkemeler tarafından **çıkartılması talep edilen 53.390** içeriğe istinaden **Google tarafından 19.892 içerik çıkartılmış** veya Türkiye'den görünmez kılınmıştır. Benzer şekilde mahkemeler dışında gelen **22.431 içeriğin çıkartılması** talebine istinaden, Google **8.320 içeriği çıkartmış** veya Türkiye'den görünmez kılınmıştır. Dolayısıyla, **2020 sonu itibarı ile** talep edilen **75.821** içerikten **28.212 tanesi çıkartılmış** (%37) veya Türkiye'den görünmez kılınmıştır.

Aşağıda, Şekil 31'de görüleceği üzere, **2020 yılında** Türkiye'den **1.211 mahkeme kararı** ve **399 diğer talep** olmak üzere **toplam 1.610 talep** Google'a gönderilmiştir.

Şekil 31: Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye'den Gönderilen Taleplerin Detayı (2020)

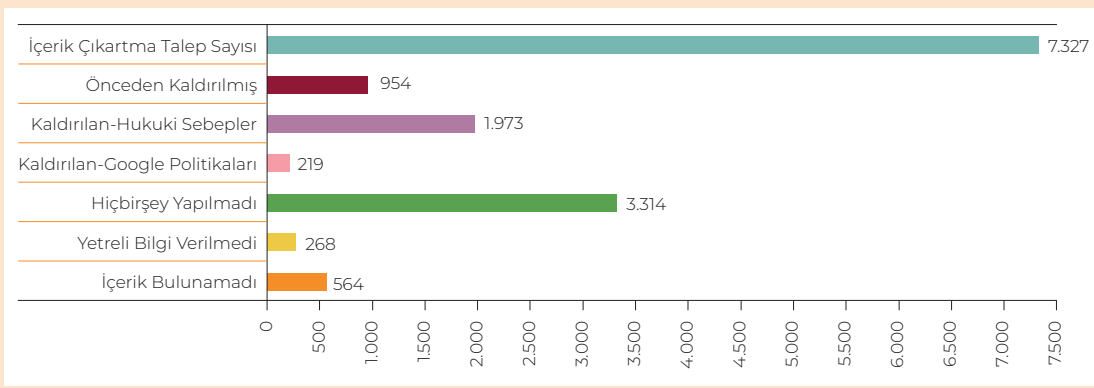

Bu taleplerle **4.494** tanesi mahkeme kararlarına istinaden ve **2.833** tanesi de diğer taleplere istinaden olmak üzere toplam **7.327 içeriğin çıkartılması** talep edilmiştir. Google 2020 şeffaflık raporlarında, mahkeme taleplerine istinaden **1.973** ve Google politikalarını ihlal ettiği gerekçesi ile **219** olmak üzere toplam **2.192 içeriği çıkarttığını** veya Türkiye'den görünmez kılındığını açıklamıştır. Google aynı zamanda **564** içeriğin bulunamadığını, **268** içerik hakkında yeterli bilgi verilmediğini, **3.314** içerik hakkında herhangi bir işlem yapmadıklarını ve **954** içeriğin ise daha önceden kaldırıldığını belirtmiştir.

Google'ın **2020 Şeffaflık raporlarında** dikkat çeken örnekler arasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan, bir Blogger blog yayınının kaldırılması yönünde bir talep alındığı, fakat söz konusu yayında, patlama görüntüleri ve Türk askeri kuvvetlerine saldırı iddiaları içeren, Rus haber ajanslarından birine ait bir video yer aldığı açıklanmış ve bu blog yayınının kaldırılmadığı belirtilmiştir.

Bir başka örnekte, ismi belirtilmeyen ünlü bir markanın talebi üzerine 8 haber içeriğinin Google arama motorundan liste dışı bırakılması yönünde bir mahkeme kararı gönderildiği, fakat haber içeriklerinin, markanın fabrikasında çalışan bir kişiye COVID-19 teşhisi koyulmasını ve çalışanın oturduğu evin bulunduğu sokağın karantina-ya alınması aktarıldığı için, haber içeriklerinin arama motorundan liste dışı bırakılmadığı ve ayrıca bu yönde yapılan itirazın da kabul edildiği belirtilmiştir. COVID-19

Şekil 32: Google Türkiye Taleplerine İstinaden Yapılan İşlemler (2020)

ile ilgili bir başka talep de Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından, 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi uyarınca, Türkiye'deki COVID-19 vaka sayısının resmi olarak açıklanan sayıdan daha yüksek olduğunu iddia eden bir videonun kaldırılması yönünde bir sulh ceza hakimliği kararı gönderilmiş, fakat Google bu videoyu kaldırmamıştır.

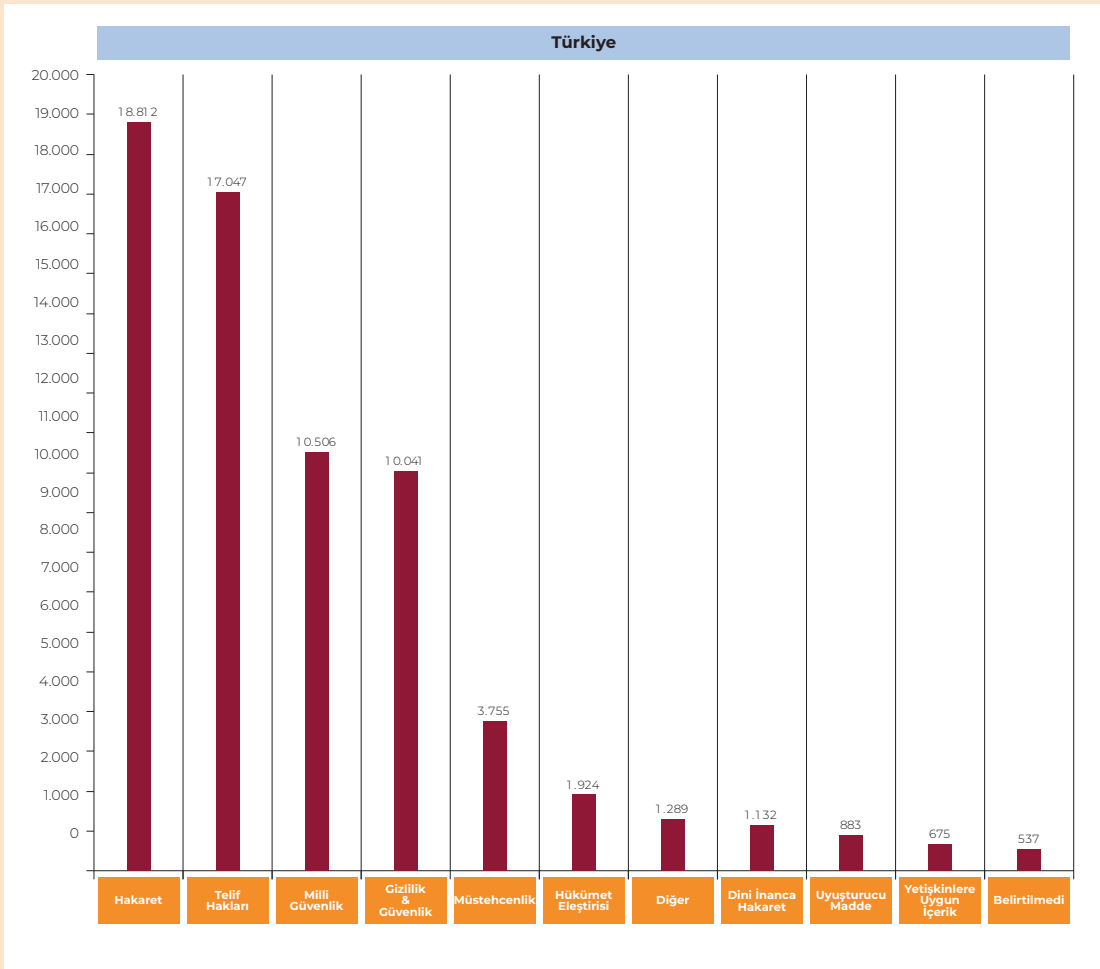
2020 talepleri arasında ayrıca hükümet yetkililerinden, Suriyeli mültecilerin Türkiye'den Yunanistan'a geçmeye çalıştığı sırada Türk-Yunan sınırında yaşanan çatışmalarla ilgili 36 YouTube videosunun kaldırılması yönünde bir talep gönderilmiş ve bu videolarda, profesyonel ve amatör haberlerin yanı sıra mültecilerin yetkililer tarafından saldırıya uğradığı anların görüntülerinin yer aldığı belirtilmiştir. Google, 33 videoyu yayından kaldırmazken, sadece bir videoyu YouTube'un topluluk kurallarını ihlal ettiği için kaldırmış, iki video ise yükleyicileri tarafından silinmiş. Benzer şekilde, BTK tarafından üst düzey devlet görevlilerini eleştiren 84 YouTube videosunun kaldırılması yönünde bir talep, sonrasında bir de bu konu ile ilgili sulh ceza hakimliği kararı gönderilmiş, Google bu videolardan 61 tanesini kaldırmamış, sadece 7 tanesine Türkiye'den erişimi kısıtlamış, 16 video ise yükleyicileri tarafından silinmiştir.

Genel olarak, aşağıdaki tablo ve şekillerden de görüleceği üzere, Türkiye'den Google'a en çok hakaret, telif hakları, milli güvenlik, gizlilik ve güvenlik, müstehcenlik, hükümet ve resmi makamlar hakkında eleştiri, dini inanç hakaret, uyuşturucu madde, yetişkinlere uygun içerik, diğer ve belirtilmedi kategorileri ile ilgili içerik kaldırma talepleri gönderilmektedir.

Google'a Türkiye'den en çok hakaretle ilgili talep gönderilmekle birlikte son 10 yılın dönemsel dağılımı aşağıdaki şekillerde de gösterilmiştir. **2020 sonu** itibarı ile toplam 4.042 mahkeme kararı ve 428 diğer taleple birlikte¹⁶³ Türkiye Google'dan **18.812** farklı hakaret içerdiği belirtilen içeriğin kaldırılmasını talep etmiştir. Google tarafından verilen örnekler arasında, üst düzey bir hükümet yetkilisinden, hükümeti eleştiren bir kitabın resmini içeren bir Google Drive dosyasının kaldırılması yönünde bir ta-

¹⁶³ Google'ın detaylı Şeffaflık raporlarında 2019'un ikinci yarısından itibaren mahkeme kararı ve diğer talep istatistikleri açıklanmamaktadır. Sadece çıkartılması talep edilen içerik sayısı açıklanmaktadır.

Şekil 33: Türkiye'den Google'a Kaldırılma Talepli Gönderilen Toplam İçerik Sayıları

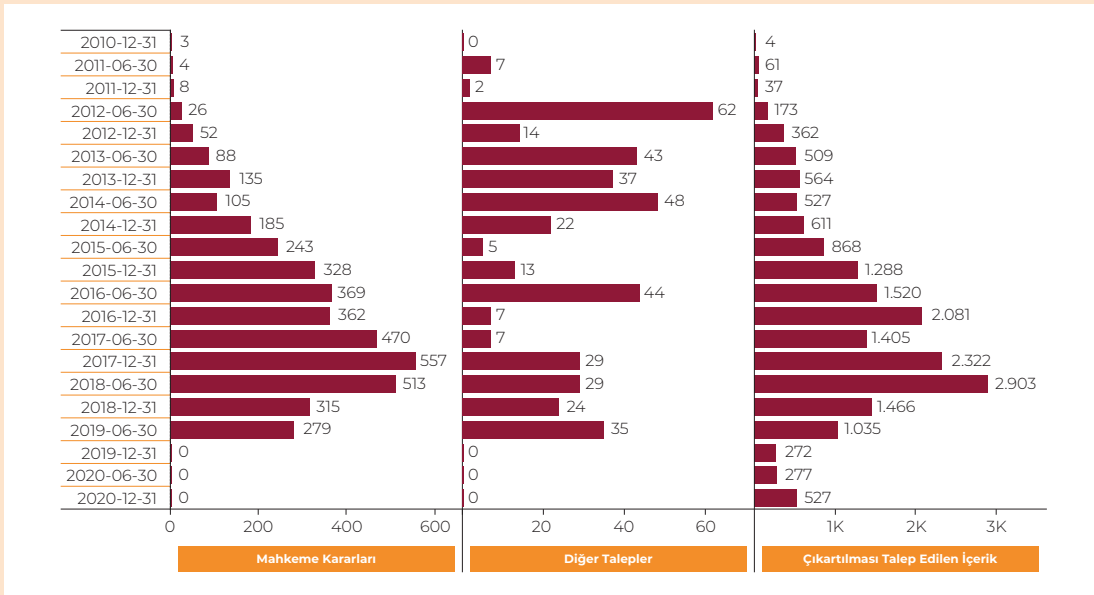
lep geldiği fakat dosyanın kaldırılmadığı,¹⁶⁴ Türkiye'deki çok üst düzey bir devlet görevlisinin siyasi karikatürlerinin yayınlandığı iki farklı Google Grupları yayını, iki Blogger yayını, bir Blogger resmi ve bütün olarak bir Blogger blogunun kaldırılmasına yönelik bir mahkeme kararına rağmen talep edilen içeriklerin hiç birinin kaldırılmadığı,¹⁶⁵ yine Türkiye'de önde gelen siyasi bir figürün eleştirildiği dört Blogger yayınının kaldırılmasına yönelik bir mahkeme kararına rağmen talep edilen yayının kaldırılmadığı¹⁶⁶ belirtilmiştir. Benzer şekilde Google, Türkiye'nin en büyük medya şirketlerinden birinin CEO'suna iftirada bulunduğu iddia edilen bir Blogger yayınının kaldırılmasına yönelik bir mahkeme kararı gönderildiğini, yayın incelendiğinde makalede, darbe hazırladıkları iddiasıyla tutuklanan gazetecilerin adlarının sızdırıldığı bir Twitter hesabıyla talep eden arasında bağlantı kurulduğunu fakat yayın hak-

¹⁶⁴ Temmuz-Aralık 2018 dönemi.

¹⁶⁵ Temmuz-Aralık 2016 dönemi.

¹⁶⁶ Temmuz-Aralık 2015 dönemi.

Şekil 34: Google Şeffaflık Raporlarında Türkiye (Hakaret İle İlgili Talepler)

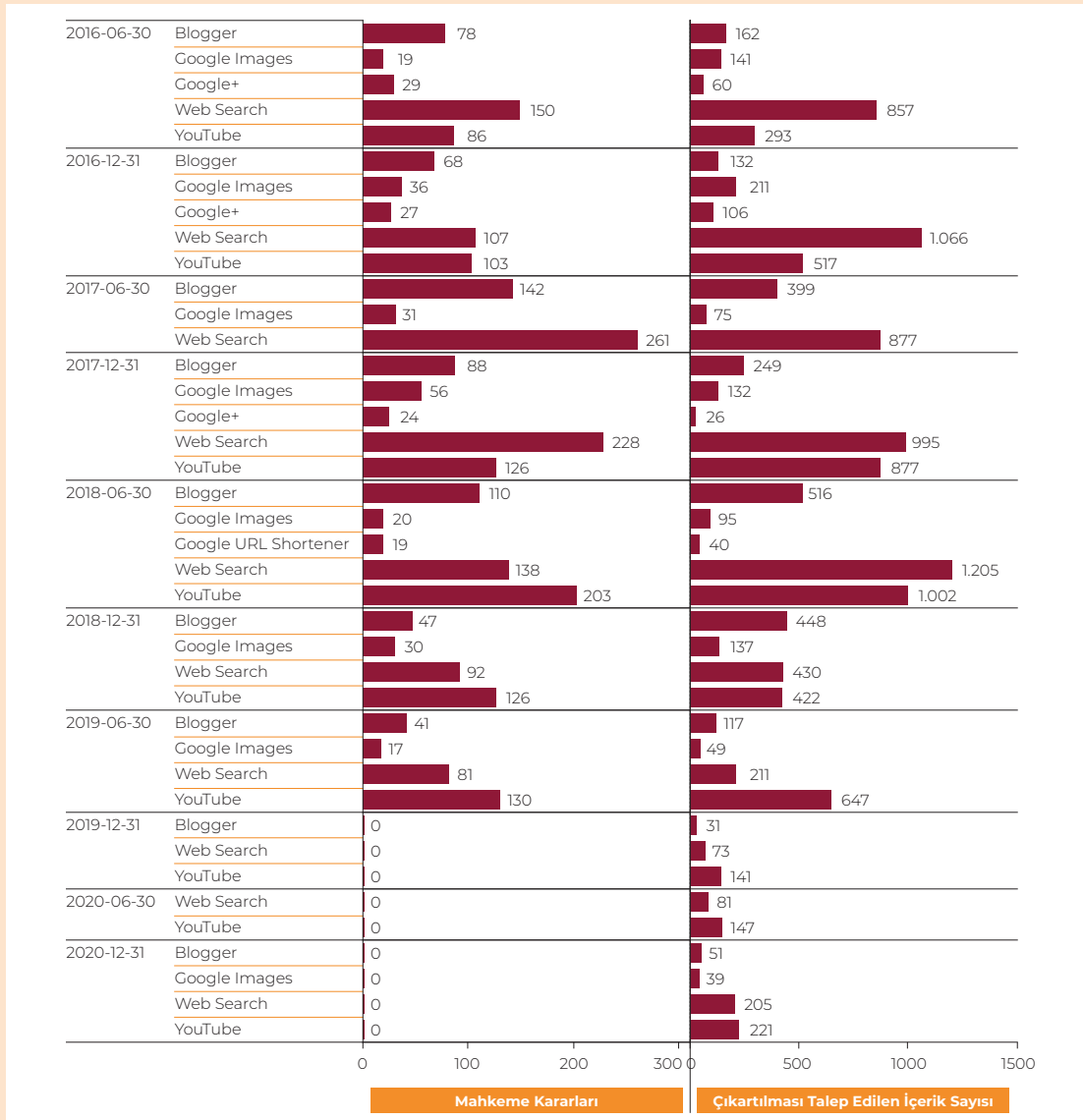

kında herhangi bir işlem yapmadıklarını belirtmiştir.¹⁶⁷ Yakın tarihte ise üst düzey bir siyasi figür tarafından, bir Blogger blog yayınının kaldırılması yönünde bir mahkeme kararı gönderilmiş, mahkeme kararının blog yayınının söz konusu siyasi figürle ilgili ispatlanmamış suçlamalar ve hakaretler, ayrıca hem kişinin kendisine hem de aile üyelerine yönelik küfürler içerdiğine hükmettiği için bu Blogger yazısını Google Türkiye'deki Blogger'dan kaldırdıklarını belirtmiştir.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Ocak-Haziran 2015 dönemi.

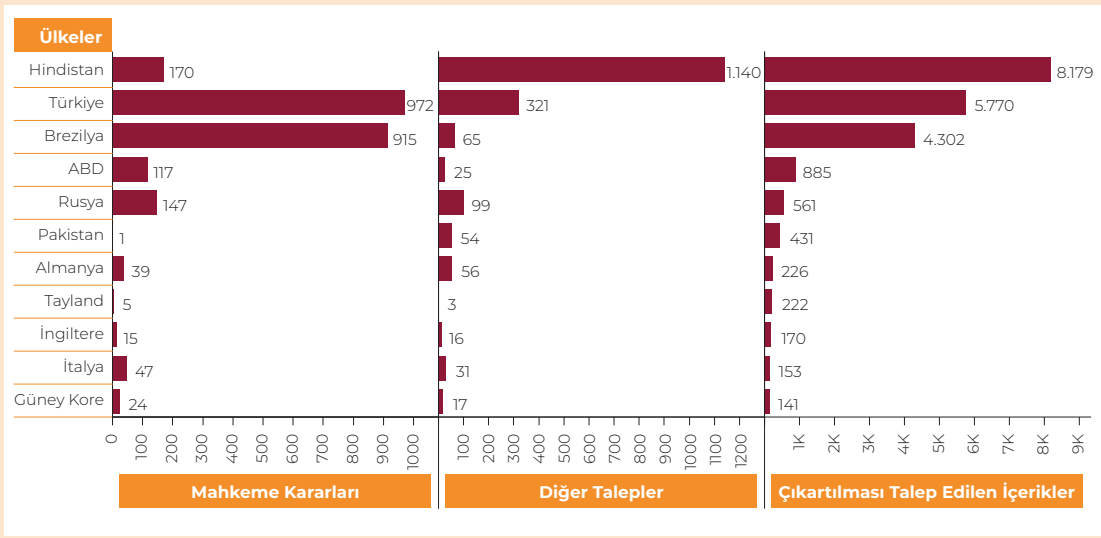
¹⁶⁸ Temmuz-Aralık 2020 dönemi.

Şekil 35: Google Şeffaflık Raporunda Türkiye (Servis Bazında Hakaret İle İlgili Talepler) (2016-2020)

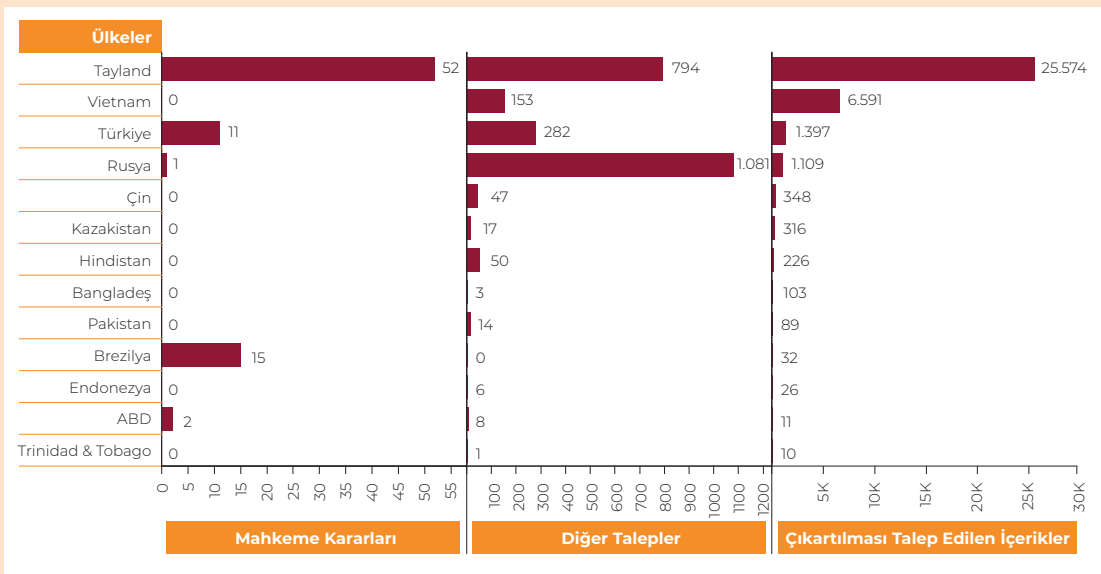
Google şeffaflık raporlarında **hakaret** konusundaki talepler **YouTube** bazında değerlendirildiğinde **2020 sonu** itibarı ile en çok talebin, **8.179** içerik kaldırma talebi ile **Hindistan**'dan gönderildiği, **Türkiye**'nin ise **5.270** taleple ikinci sırada yer aldığı fakat en çok mahkeme kararı gönderen konumunda olduğu da gözlemlenmektedir.

Şekil 36: Youtube Hakaret Talepleri

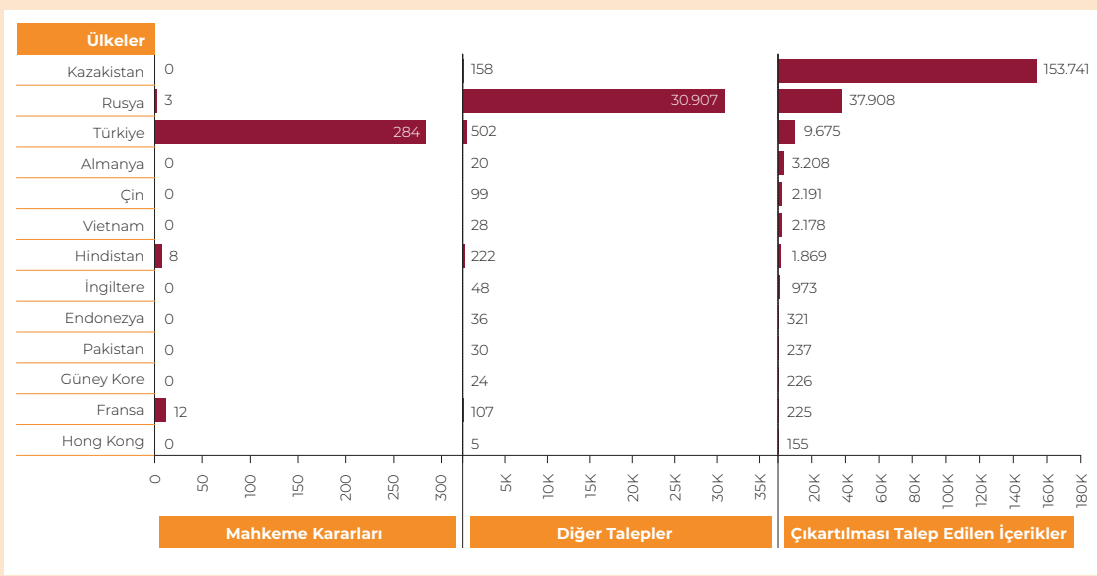
Benzer şekilde **YouTube** ile ilgili **hükümet ve resmi makamlar hakkında eleştiri** kategorisi incelendiğinde **Tayland 25.574** taleple birinci sırada, **6.591** taleple Vietnam ikinci sırada ve **1.397** taleple **Türkiye**'nin üçüncü sırada yer aldığı gözlemlenmektedir.

Şekil 37: Youtube Hükümet Eleştirisi Talepleri

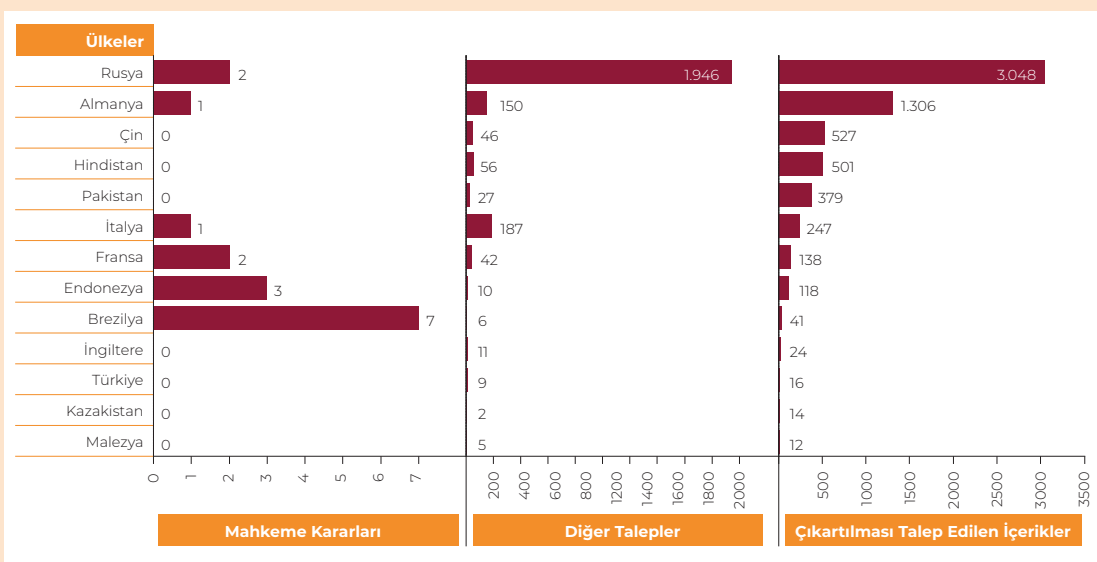
YouTube ile ilgili **milli güvenlik** kategorisinde de ülkeler değişse dahi **Türkiye** benzer bir tablo çizmekte **ve Kazakistan** (153.741 içerik) ve **Rusya**'nın (37.908 içerik) arkasından 9.675 içerik kaldırma talebiyle üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 38: Youtube Milli Güvenlik Talepleri

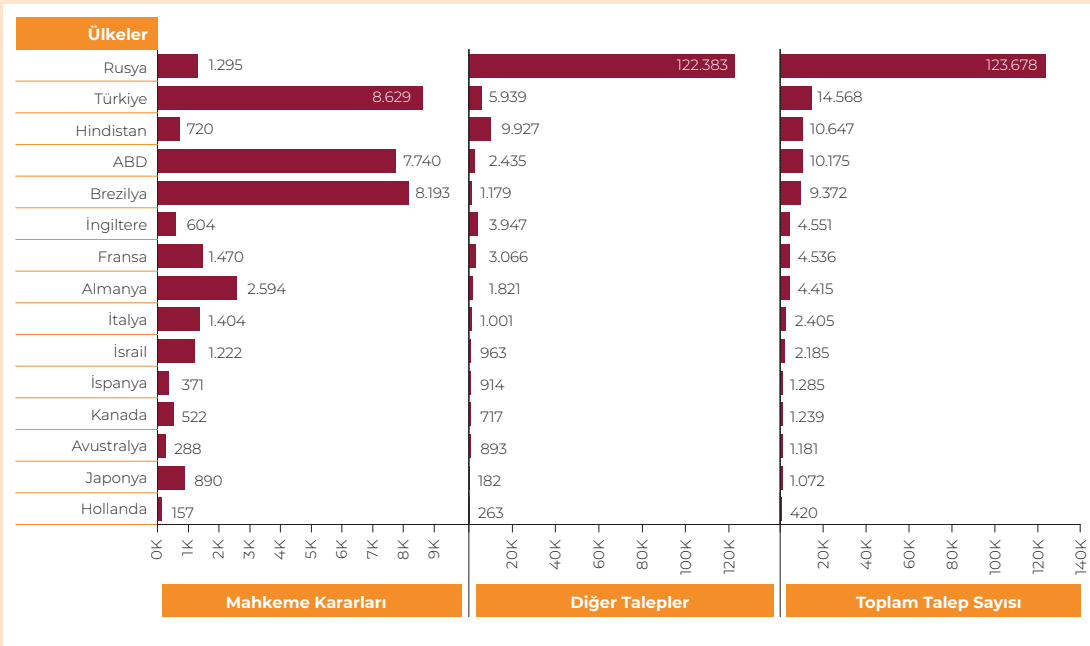
YouTube ile ilgili **nefret söylemi** kategorisi incelendiğinde de bambaşka bir tablo ortaya çıkmakta ve nefret söyleminin **Türkiye**'nin hassasiyet gösterdiği kategoriler arasında yer almadığı gözlemlenmektedir. Bu kategoride Rusya, Almanya ve Çin ilk üç sırada yer alırken sadece 16 taleple Türkiye 11. sırada yer almaktadır.

Şekil 39: Youtube Nefret Söylemi Talepleri

Dünya geneline bakıldığında, **2020 sonu** itibarı ile Google'a **41.258 mahkeme kararı** ve **171.158 diğer talep** olmak üzere toplam **212.406 talep** gönderilmiştir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere Google'a 2020 sonu itibarı ile en çok içerik çıkartma talebi **123.678 taleple Rusya**'dan gönderilmiştir. Rusya'dan gönderilen bu taleplerin büyük bir kısmı olan **122.383 talep** mahkemeler dışında gönderilen "**diğer talepler**" kategorisindedir. Rusya'dan Google'a sadece **1.295 mahkeme kararı** gönderilmiştir. **Türkiye**, genel toplamda **14.568 taleple ikinci sırada yer almakta** ve Türkiye'den toplam **8.629 mahkeme kararı** ve toplam **5.939 diğer talep** Google'a gönderilmiştir. En çok mahkeme kararı gönderen ülkeler kategorisinde Türkiye 8.629 kararla birinci sırada yer almakta, ikinci sırada ise 8.193 kararla Brezilya ve 7.740 kararla ABD üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye, diğer talepler kategorisinde ise Rusya ve Hindistan'ın arkasında üçüncü sırada yer almaktadır.

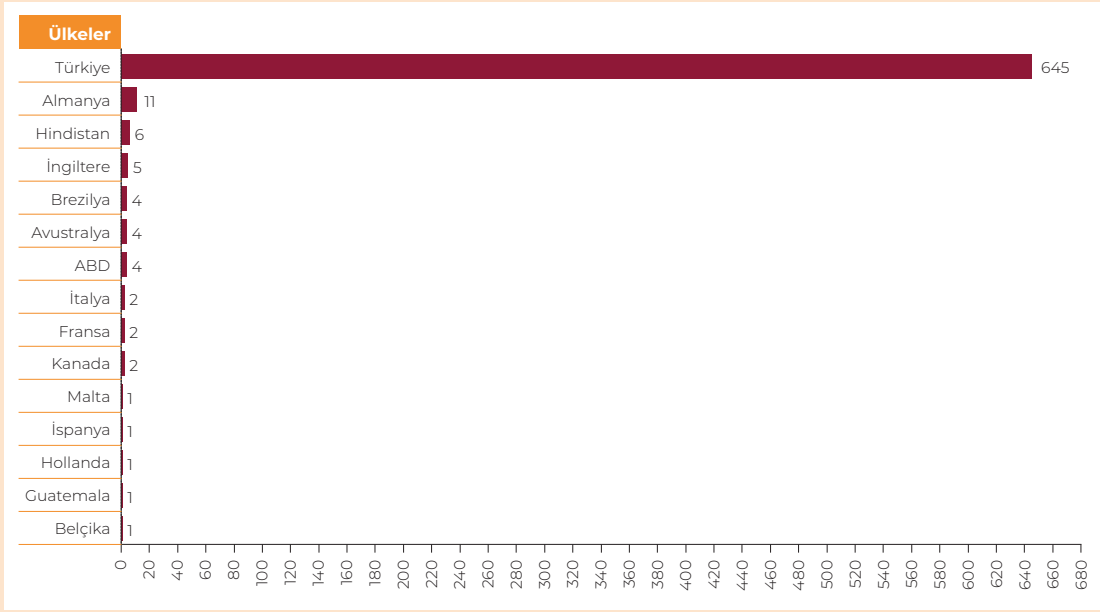
Şekil 40: Google'a Gönderilen Tüm Taleplerin Ülke Bazında Dağılımı (2009-2020)

WORDPRESS ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE'NİN DURUMU

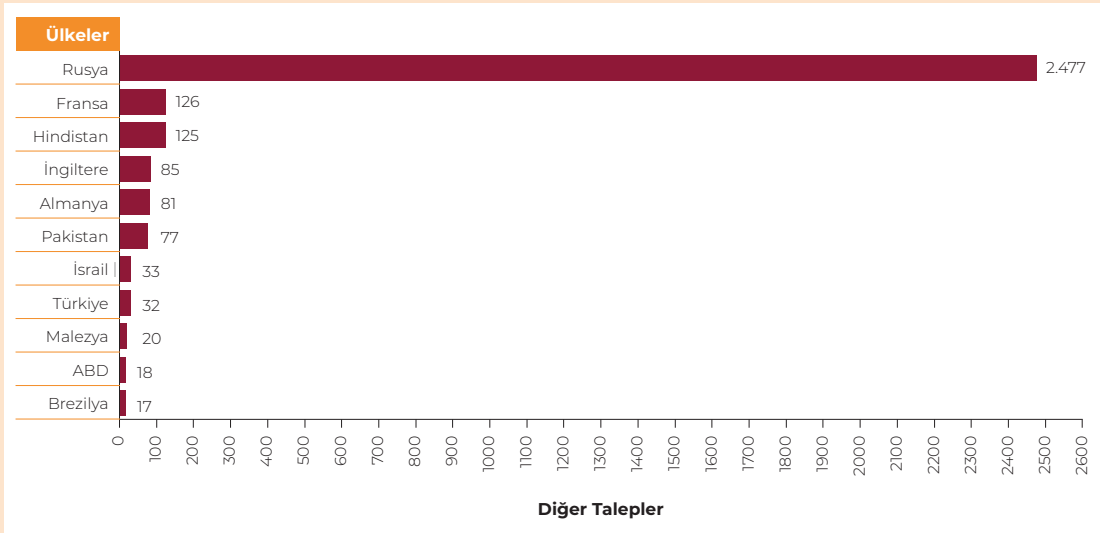
Wordpress Şeffaflık Raporlarına göre, 2014 başından 2020 sonuna kadar dünya genelinde Wordpress'e gönderilen **690 mahkeme kararından 645 tanesi Türkiye'den** gönderilmiştir. İkinci sırada 11 mahkeme kararı ile Almanya ve üçüncü sırada altı mahkeme kararı ile Hindistan yer almaktadır. 2020 içinde de dünya genelinde Wordpress'e gönderilen **38 mahkeme kararından 32 tanesi Türkiye'den** gönderilmiştir. Benzer şekilde 2019 yılında Wordpress'e gönderilen **75 mahkeme kararından 72 tanesi de Türkiye'den** gönderilmişti.

Şekil 41: Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu: Mahkeme Kararları (2013-2020)

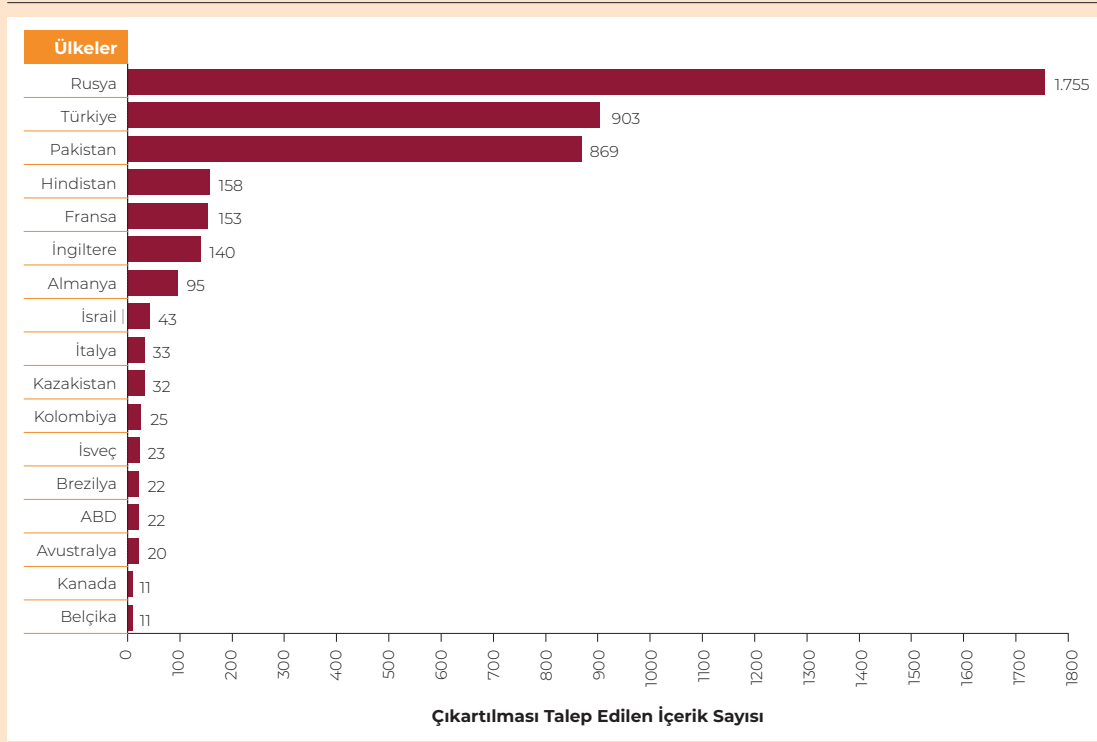
Dünya genelinde mahkeme kararları dışında en çok “**diğer talep**” gönderen ülke 2.477 taleple **Rusya** olurken, **Türkiye**’den sadece 32 tane diğer talep Wordpress’e gönderilmiştir. Bu 32 talepten 27 tanesi 2019 içinde gönderilmiş, 2020 içinde ise “diğer talep” kategorisinde **Türkiye**’den herhangi bir talep gönderilmemiştir.

Şekil 42: Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu: Diğer Talepler (2013-2020)

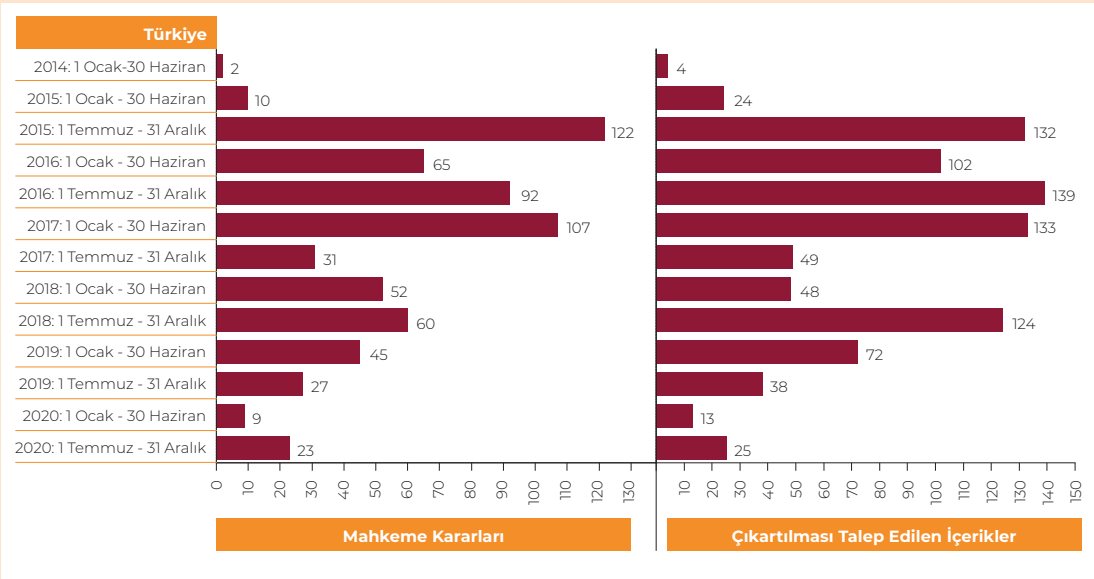
Genel toplamda 690 mahkeme kararı ve 3.245 diğer taleple Wordpress'ten toplam 4.398 içeriğin kaldırılması talep edilmişken, **Türkiye'den** 645 mahkeme kararı ve 32 diğer taleple **903 içeriğin kaldırılması talep edilmiştir**. Bu kategoride Türkiye ikinci sırada yer alırken, birinci sırada 1.755 içeriğin kaldırılmasını talep eden Rusya yer almaktadır. Wordpress verilerine göre tüm bu taleplerin %54'ü karşılanmıştır.

Şekil 43: Wordpress Şeffaflık Raporlarında Türkiye'nin Durumu: Bildirilen Sayfa Sayısı (2013-2020)

Türkiye'den dönemsel olarak gönderilen mahkeme karar sayıları ve çıkartılması talep edilen içerik ve Wordpress sayfalarının sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. En çok mahkeme kararının 2015'in ikinci yarısında gönderildiği, en çok çıkartma talebinin ise 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonraki bir yıllık dönemde yapıldığı gözlemlenmektedir. Mahkeme kararları Türkiye'de sulh ceza hakimlikleri tarafından 5651 sayılı Kanun'un 8/A ve 9. maddeleri dayanak gösterilerek alınmış ve Wordpress'e gönderilmiştir.

Şekil 44: Türkiye'den Zaman Birimlerine Göre Gönderilen Mahkeme Kararları ve İçerik Çıkartma Sayıları

2020 içinde Türkiye’den gönderilen 32 mahkeme kararı ile toplam 38 Wordpress adresinde yer alan içeriğin çıkartılması talep edilmiştir. 2020 içinde Wordpress’e Türkiye’den başka sadece Hindistan (3 karar), ABD (2 karar) ve İngiltere’den (1 karar) mahkeme kararı gönderilmiştir.

Bu taleplerle 2020 sonu itibarı ile **Wordpress’in** dünya genelinde talep edilen ülkelerden görünmez kıldığı toplam **1.237 farklı blog sayfasından 480 farklı blog sayfası (%39’u)** ve bu blogların alt sayfaları **Türkiye’den erişime engellenmiş** durumdadır.¹⁶⁹ Rusya’dan 355, Pakistan’dan da 305 blog sayfası engellenmiştir. Pratikte, Wordpress coğrafi engelleme (“geoblocking”) uygulaması ile bu içerikleri Türkiye’den ve diğer ülkelerden görünmez kılmakta ve engelli sayfalara girmeye çalışan kullanıcıların karşısına aşağıdaki uyarı mesajı çıkmaktadır.

Ekran Görüntüsü 42: Wordpress Tarafından Engellenen Sayfalarda Çıkan Uyarı Yazısı

ERROR 451: Unavailable for Legal Reasons

This site has been blocked in response to a unilateral order from a Turkish authority. You can find out about alternative ways to view this content on our guide to [bypassing Internet restrictions](#).

Bu site, yetkili bir Türk makamından gelen tek taraflı bir talebe cevaben engellenmiştir. Bu içeriği görüntülemek için alternatif yolları [internet kısıtlamalarını aşmaya ilişkin kılavuzumuzdan](#) öğrenebilirsiniz.

¹⁶⁹ Bkz. <https://transparency.automattic.com/country-block-list-february-2020/#turkey>

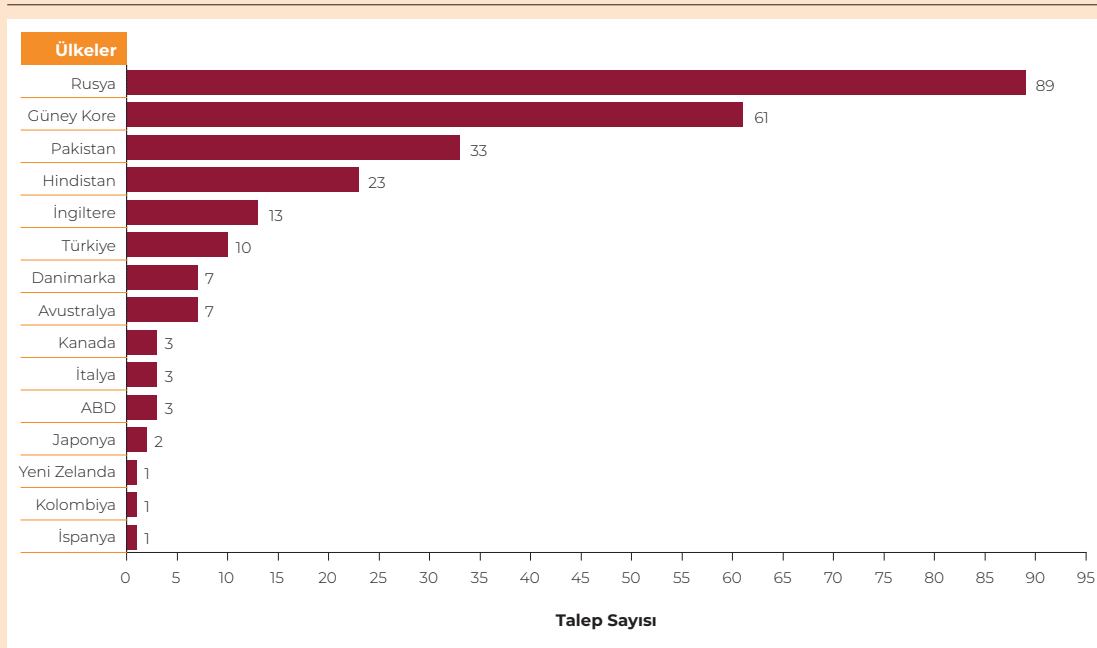
2020 yılında toplam 19 farklı Wordpress blog adresi Türkiye’den bu yöntemle ve hakimlik kararlarına istinaden görünmez kılınmıştır. 2020 içinde engellenen Wordpress sayfaları arasında Bursa Kent Konseyi (<https://bursakentkonseyi.wordpress.com>) ve Yaşayan Pontos Dayanışması (<https://yasayanpontosdayanismasi.wordpress.com/>) sayfaları da yer almıştır.

16 Temmuz, 2018 tarihinde ise İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği’nin 2018/3996 D. İş sayılı tek bir kararı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın talebi ile 116 farklı Wordpress blog adres (alan adı) ve içeriğine (URL bazlı) “talep edenin kişilik haklarına saldırı mahiyetinde” oldukları ve “basın ve ifade özgürlüğünü açacak şekilde hakaret içeren ifadeler bulunduğu, bu ifadelerin kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği” gerekçeyle erişim engellenmiş ve bu adresler Türkiye’den görünmez kılınmıştır.

REDDİT ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE’NİN DURUMU

Popüler sosyal medya platformlarından Reddit de 2020 Şeffaflık Raporu’nda daha önceki yıllarda olduğu gibi Türkiye’ye de yer vermiştir.¹⁷⁰ Hatırlanacağı üzere Kasım 2015 içinde kısa süreliğine de olsa Reddit platformuna Türkiye’den Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nın bir kararı ile erişim engellenmişti. Reddit 2015 Şeffaflık Raporu’nda kısa süreli erişim engelinin nedeninin kendilerine bildirilmediğini belirtmişti.¹⁷¹ 2020 raporunda yabancı devletlerden toplam **257** içerik çıkartma talebi gön-

Şekil 45: Reddit Şeffaflık Raporu’ndaki İçerik Kaldırma Talepleri (2020)

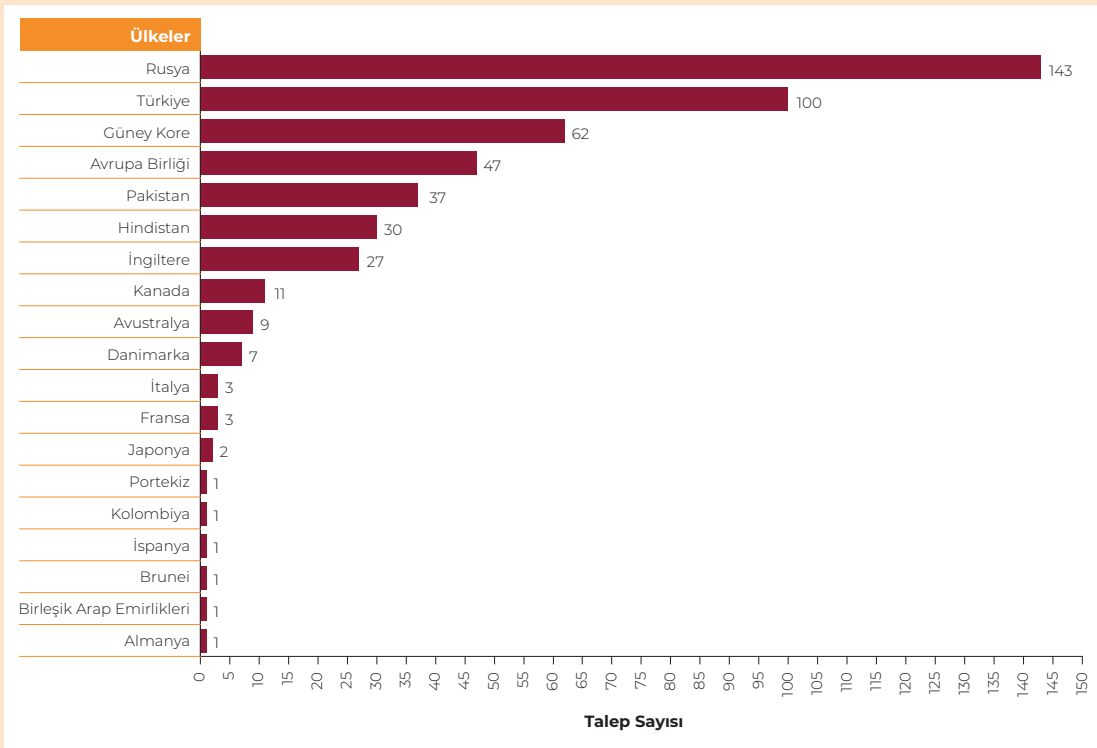
¹⁷⁰ Bkz. 2020 Reddit Şeffaflık Raporu için: <https://www.redditinc.com/policies/transparency-report-2020>. Ayrıca bkz. 2019 Reddit Şeffaflık Raporu için: <https://www.redditinc.com/policies/transparency-report-2019> ve 2018 Reddit Şeffaflık Raporu için: <https://www.redditinc.com/policies/transparency-report-2018>

¹⁷¹ Bkz. <https://www.reddit.com/wiki/transparency/2015>

derildiği belirtilmiş, bu kategoride **89** taleple **Rusya** birinci sırada yer alırken, **61** taleple **Güney Kore** ikinci sırada ve **33** taleple **Pakistan** üçüncü sırada yer alırken **Türkiye**'den sadece **10** talep gönderilmiştir. Reddit 2020 yılında ilk defa çıkartılan içeriklerin de sayısını açıklamış ve genel toplamda 257 talebin 167 tanesini karşılamış ve işlem yaptığını açıklamıştır. Bu kapsamda Türkiye'nin 10 talebinden 8 tanesini karşıladığını ve bu taleplere uyulduğunu açıklamıştır. Reddit bazı durumlarda, özellikle mahkeme kararı içeren taleplerle ilgili olarak, bazı içerikleri kaldırdığını veya talep gelen ülkeden bu içerikleri görünmez kıldığını, uluslararası hukuka uygun olmadığını düşündükleri talepleri ise yerine getirmediklerini raporunda belirtmektedir. Reddit, ayrıca gerçek ve tüzel kişilerden de 768 diğer talep geldiğini açıklarken, bu kategoride Türkiye'den sadece 3 talep gönderilmiştir.

Reddit'in ilk şeffaflık raporunu yayınladığı 2016'dan 2020 sonuna kadar toplam 491 içerik kaldırma talebi gönderilmiş, genel toplamda da **Rusya 143 taleple birinci sırada** yer alırken, **100 taleple Türkiye** ikinci sırada yer almıştır.

Şekil 46: Reddit Şeffaflık Raporu'ndaki Toplam İçerik Kaldırma Talepleri (2016-2020)

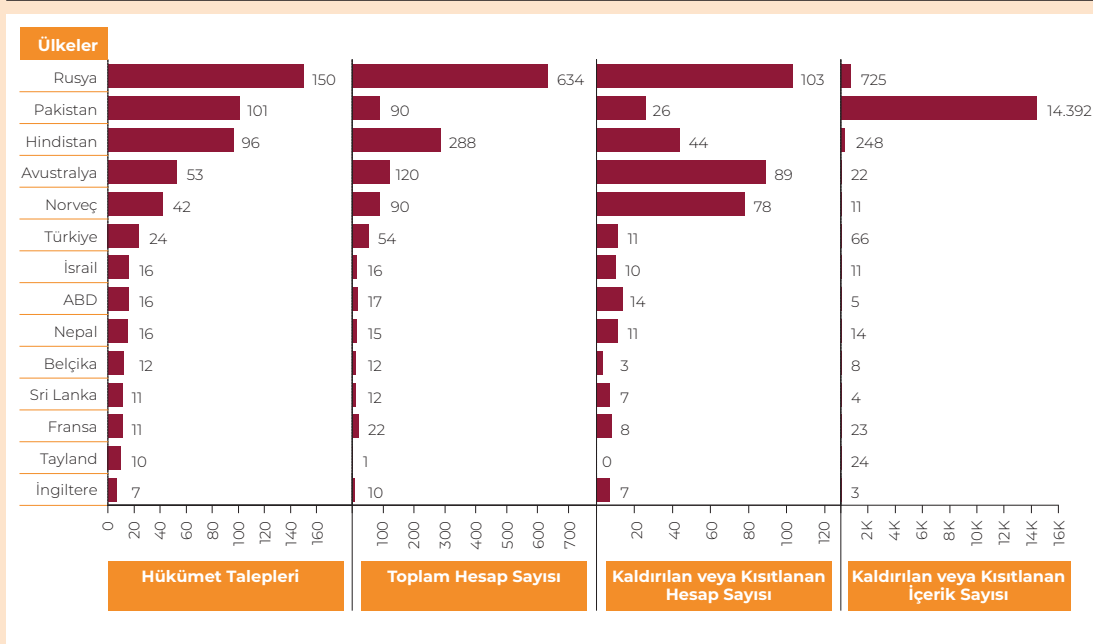

TİKTOK ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE’NİN DURUMU

TikTok video paylaşım platformu 2017’de ortaya çıkmış ve 2019’dan beri de bu raporda yer verilen diğer sosyal medya platformları gibi 6 aylık dönemlerde şeffaflık raporları yayınlamaya başlamıştır.¹⁷² 2019-2020 yıllarında hükümet talepleri adı altında TikTok’a resmi olarak toplam 620 talep gönderilmiş, bu taleplerin büyük bir kısmı (547 talep) 2020 yılı içinde TikTok’a gönderilmiştir. Bu taleplerle toplam 1.681 TikTok hesabının kapatılması talep edilmiş, yine bu taleplerin büyük bir kısmı (1.512 hesap) 2020 içinde yapılmıştır. TikTok toplamda 577 (%34) hesabın kapatıldığını veya kısıtlandığını açıklarken kapatılan veya kısıtlanan hesapların büyük kısmı (431 hesap - %74) 2020 içinde kapatılmış veya kısıtlanmıştır. TikTok çıkartılması veya kısıtlanması talep edilen içerik sayılarını şeffaflık raporlarında açıklamazken, sadece çıkartılan veya kısıtlanan içeriklerin sayısını açıklamaktadır. Bu kapsamda toplamda 15.726 içerik TikTok tarafından çıkartılmış veya kısıtlanmıştır.

Genel toplamda en çok talep 150 taleple Rusya’dan gelirken, 111 taleple Pakistan ikinci sırada, 96 taleple Hindistan üçüncü sırada yer almıştır. **Türkiye** ise 24 taleple altıncı sırada yer almıştır. En çok hesap kapatılması talebi de 634 hesapla Rusya’dan gelirken, 288 hesap kapatma talebi Hindistan’dan, 120 talep Avustralya’dan gelirken, **Türkiye**’den 54 hesabın kapatılması talebi gönderilmiştir. Bu taleplere istinaden en çok hesap 103 hesapla Rusya’dan gelen taleplere istinaden kapatılmış veya kısıtlanmış, Avustralya’dan 89 hesap, Norveç’ten 78 hesap kapatılmış veya kısıtlanmıştır. **Türkiye**’den ise 11 hesap kapatılmış veya kısıtlanmıştır. Kaldırılan veya kısıtlanan

Şekil 47: TikTok Şeffaflık Raporu (2019-2020)

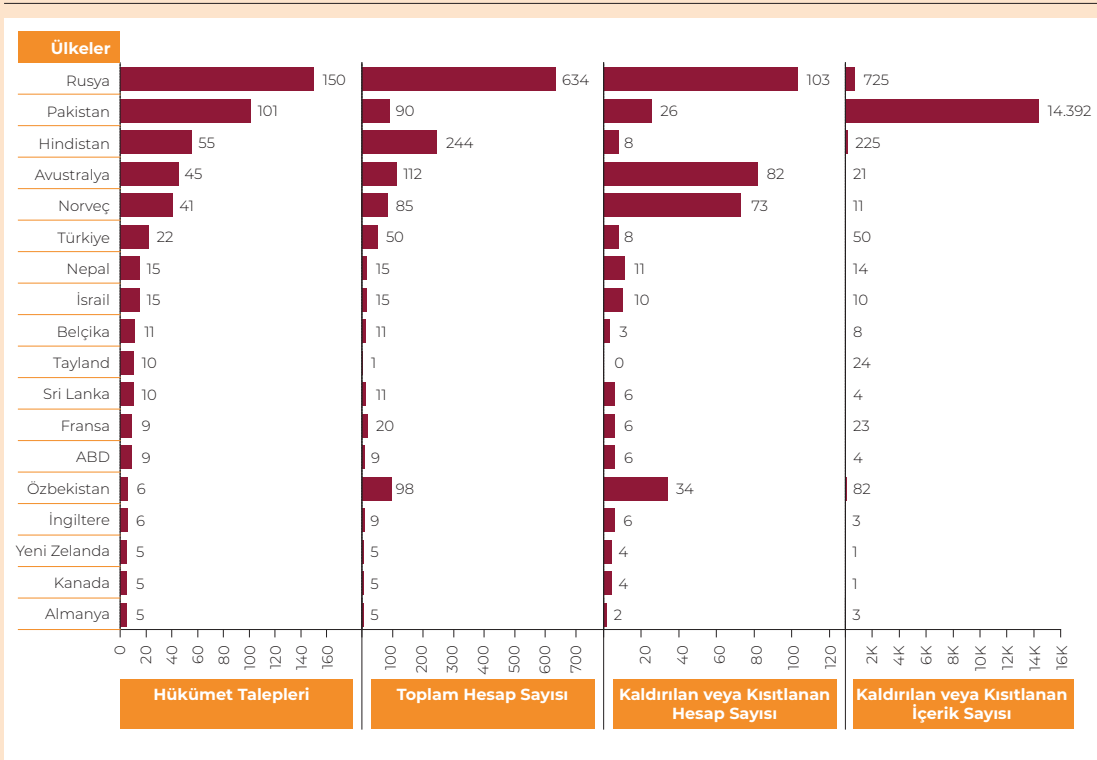

¹⁷² Bkz. <https://www.tiktok.com/transparency>

içerik sıralamasında ise 14.392 içerikle Pakistan birinci sırada, 725 içerikle Rusya ikinci sırada ve 248 içerikle Hindistan üçüncü sırada yer almıştır. **Türkiye**'den ise toplam 66 içerik kısıtlanmış veya kaldırılmıştır.

2020 yılına bakıldığında benzer bir tablo ortaya çıkmakta en çok talep 150 taleple Rusya'dan gelirken, 101 taleple Pakistan ikinci sırada, 55 taleple Hindistan üçüncü sırada yer almıştır. **Türkiye** ise 22 taleple altıncı sırada yer almıştır. En çok hesap kapatılması talebi de 634 hesapla Rusya'dan gelirken, 244 hesap kapatma talebi Hindistan'dan, 112 talep Avustralya'dan gelirken, **Türkiye**'den 50 hesabın kapatılması talebi gönderilmiştir. Bu taleplere istinaden en çok hesap 103 hesapla Rusya'dan gelen taleplere istinaden kapatılmış veya kısıtlanmış, Avustralya'dan 82 hesap, Norveç'ten 73 hesap kapatılmış veya kısıtlanmıştır. **Türkiye**'den ise 8 hesap kapatılmış veya kısıtlanmıştır. Kaldırılan veya kısıtlanan içerik sıralamasında ise 14.392 içerikle Pakistan birinci sırada, 725 içerikle Rusya ikinci sırada ve 225 içerikle Hindistan üçüncü sırada yer almıştır. **Türkiye**'den ise toplam 50 içerik kısıtlanmış veya kaldırılmıştır.

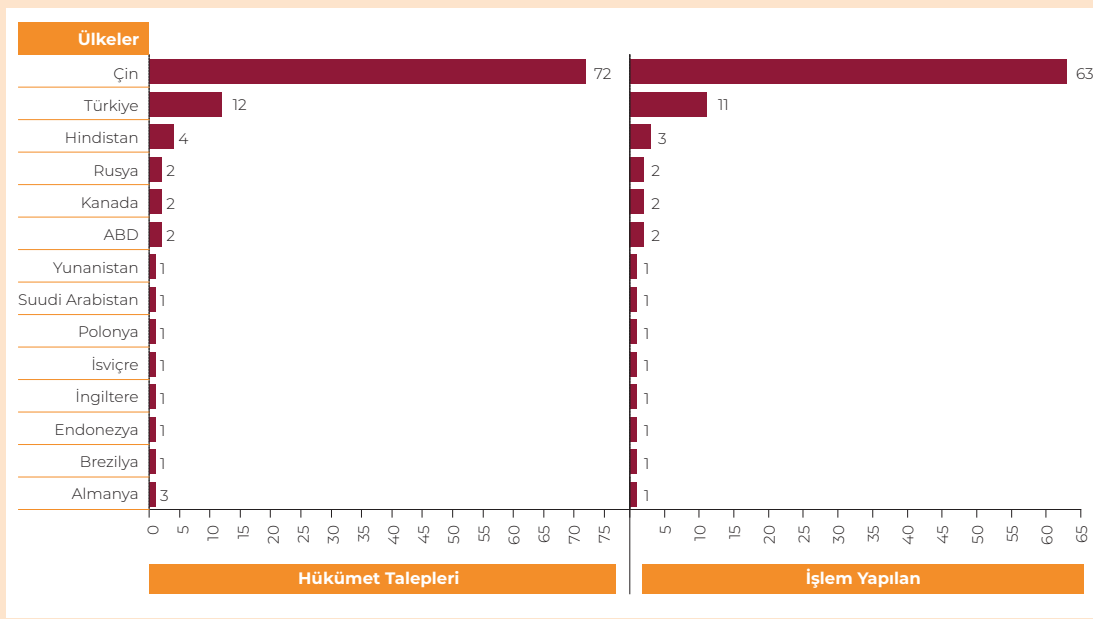
Şekil 48: TikTok Şeffaflık Raporu (2020)

LİNKEDİN ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE’NİN DURUMU

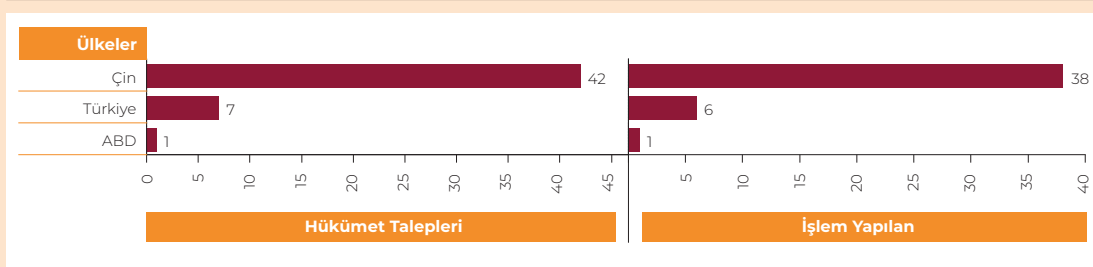
LinkedIn, 2002 sonunda kurulan, iş dünyasındaki kişilerin diğer kişilerle iletişim kurmasını ve bilgi alışverişini yapmasını amaçlayan profesyonel bir sosyal iş ağı ve sosyal paylaşım platformudur. 2011 yılından beri şeffaflık raporları yayınlayan LinkedIn platformu 2018’de hükümetlerden gönderilen hesap kapatma ve içerik çıkartma taleplerine şeffaflık raporlarında yer vermeye başlamıştır.¹⁷³ Bu raporlarda görüleceği

Şekil 49: LinkedIn Şeffaflık Raporu (2018-2020)

üzere diğer sosyal medya platformlarının yayınladığı şeffaflık raporlarına göre LinkedIn raporlarında çok daha az bilgi yer almakta ve sadece hükümetlerden gönderilen taleplerin sayıları ile işlem yapılan talep sayısı açıklanmaktadır. Bu kapsamda, 2018-

Şekil 50: LinkedIn Şeffaflık Raporu (2020)

¹⁷³ Bkz. <https://about.linkedin.com/transparency/government-requests-report>

2020 toplamında en çok talep 72 taleple Çin'den LinkedIn'e gönderilirken 12 taleple **Türkiye** ikinci sırada yer almış, 4 taleple Hindistan ise üçüncü sırada yer almıştır. Benzer şekilde, genel toplamda en çok işlem 63 talebe istinaden Çin ile ilgili, 11 talebe ilişkin **Türkiye** ile ilgili yapılmıştır.

2020 yılı özelinde ise Çin'den 42 talep, **Türkiye**'den 7 talep ve ABD'den bir talep LinkedIn'e gönderilmiştir. LinkedIn, Çin'in 38 talebine, **Türkiye**'nin 6 talebine ve ABD'nin ise tek talebine istinaden işlem yaptığını 2020 şeffaflık raporunda açıklamıştır.

2020 İÇİNDE HAKKINDA YASAL İŞLEM YAPILAN SOSYAL MEDYA HESAPLARI

İçişleri Bakanlığı tarafından 2018 yılında haftalık olarak, 2019 yılından itibaren ise aylık olarak terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içeren çok sayıda sosyal medya hesabı ile ilgili çalışmalar ve tespit edilen kişiler hakkında da yasal işlem yapıldığı düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

2018 yılı içinde haftalık olarak açıklanan verilere göre toplam **26.996 sosyal medya hesabı** incelenmiş ve **13.544 hesap** hakkında da yasal işlem yapıldığı İçişleri Bakanlığı tarafından açıklanmıştı. Fakat, İçişleri Bakanlığı tarafından 31.12.2018 tarihinde **"1 Ocak – 31 Aralık 2018 Yılı İçerisinde Yürütülen Operasyonlar"** başlıklı açıklamada bu rakamlar daha farklı açıklanmış ve "terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içeren" **42.406 sosyal medya hesabı** ile ilgili çalışma yapıldığı ve tespit edilen **18.376 kişi hakkında yasal işlem yapıldığı** belirtilmiştir.¹⁷⁴

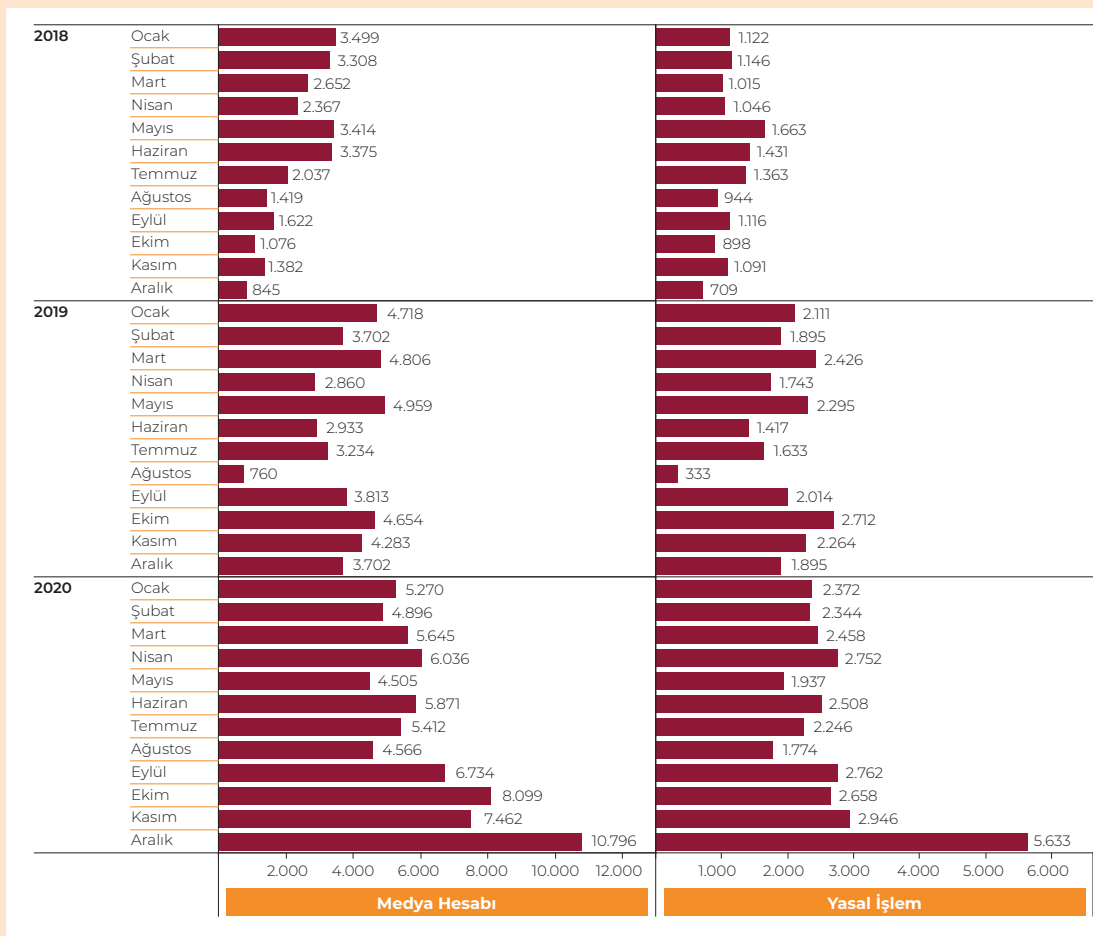
2019 içinde ise aylık olarak açıklanan verilere göre toplam **44.424 sosyal medya hesabı** incelenmiş ve **22.728 hesap** hakkında da yasal işlem yapılmıştır.¹⁷⁵ 2019 sonunda yapılan yıllık raporlama çalışmasında ise İçişleri Bakanlığı yine farklı rakamlar açıklamış ve 2019 yılı sonu itibarı ile terör örgütü propagandası yapan, bu örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast eden, nefret söylemleri içeren **53.814 sosyal medya hesabı** ile ilgili çalışma yapıldığını, tespit edilen **24.224 kişi** hakkında yasal işlem yapıldığını belirtmiştir. Ekim 2019 içinde başlatılan **Barış Pınarı Harekâtı** ile ilgili olarak sosyal medya üzerinden terör propagandası yaptığı iddia edilen 1.297 hesabın tespit edildiği ve 452 kişinin gözaltına alındığı ve 78 kişinin de tutuklandığı ayrıca açıklanmıştır.¹⁷⁶

¹⁷⁴ Bkz. İçişleri Bakanlığı, 1 Ocak – 31 Aralık 2018 Yılı İçerisinde Yürütülen Operasyonlar, <https://www.icisleri.gov.tr/1-ocak-31-aralik-2018-yili-icerisinde-yurutulen-operasyonlar>

¹⁷⁵ 2019 yılı için İçişleri Bakanlığı Şubat ve Aralık aylarını açıklamamış, bu iki ay için diğer 10 ayın ortalama rakamları bu çalışma kapsamında kullanılmıştır.

¹⁷⁶ Basın Açıklaması: "Emniyet Genel Müdürlüğümüz Sayın Mehmet Aktaş Başkanlığında Koordinasyon Toplantısı Düzenlendi," 30.10.2019, <https://www.egm.gov.tr/emniyet-genel-mudurumuz-sayin-mehmet-aktas-bas-kaliginde-koordinasyon-toplantisi>

Şekil 51: İçişleri Bakanlığı Sosyal Medya Soruşturma & Adli İşlem Verileri (2018-2020)

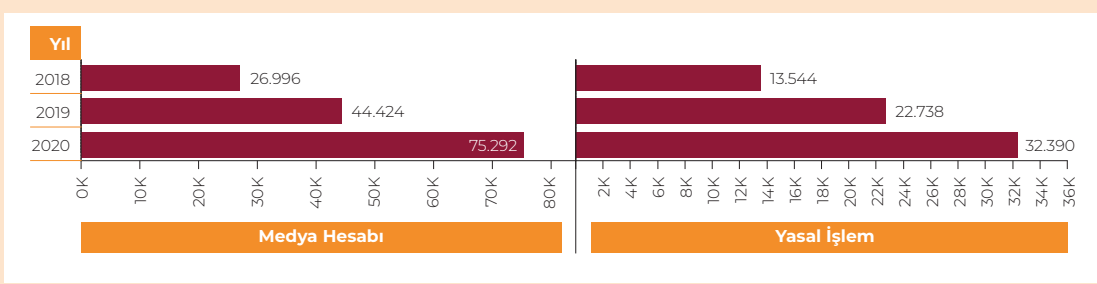
2020 içinde ise aylık olarak açıklanan verilere göre toplam **75.292 sosyal medya hesabı** incelenmiş ve **32.390 hesap** hakkında da yasal işlem yapılmıştır. Bu yasal işlemlere istinaden 2.397 kişi gözaltına alınmış, 77 kişi ise tutuklanmıştır. Ayrıca 2020 yılında 340.212 dijital materyal incelenmiş ve 15.07.2016'dan 2020 sonuna kadar toplam 2.348.230 inceleme yapılmıştır.¹⁷⁷ İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan 2020 Faaliyet Raporu'nda¹⁷⁸ da **sanal devriye** faaliyetleri kapsamında sosyal medya alanında FETÖ/PDY, DAESH, PKK, devlet büyüklerine hakaret, uyuşturucu, çocuk istismarı, ödeme sistemleri, aşırı sol örgütler ve yasadışı bahis konularıyla ilgili 2020 yılında 61.897 suç konusu paylaşım yapılan sosyal medya hesabı hakkında çalışma yapıldığı belirtilmiş, 30.091 hesap kullanıcısının tespit edildiği ve

¹⁷⁷ Anadolu Ajansı, "İçişleri Bakanlığı Sözcüsü Çataklı: Boğaziçi'ndeki eylemlerde gözaltına alınan 17 kişiden 15'i Boğaziçi öğrencisi değil," 05.01.2021, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/icisleri-bakanligi-sozcusu-catakli-bogazicindeki-eylemlerde-gozaltina-alinan-17-kisiden-15i-bogazici-ogrencisi-degil/2098548>

¹⁷⁸ Bkz. https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/strateji/Planlama/2020_IDARE_FAALİYET_RAPO-RU.pdf

işlem yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, 4.348 sosyal medya hesabı hakkında da 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında yasal işlem yapıldığı belirtilmiştir. Son olarak, İçişleri Bakanlığı'nın 05.04.2020 tarihinde yaptığı açıklamaya göre Covid-19 salgını ile ilgili olarak Türkiye genelinde toplam 7.127 sosyal medya hesabı incelenmiş, Covid-19 salgını ile ilgili sosyal medya paylaşımları gerekçesiyle 496 kişi gözaltına alınmış ve 10 kişi tutuklanmıştır.¹⁷⁹

Şekil 52: İçişleri Bakanlığı Verileri (2018-2020)

2018-2020 yıllarının toplamında ise 146.712 sosyal medya hesabı incelenmiş, 68.672 hesap hakkında yasal işlem yapılmıştır. Bu yasal işlemlerin sonucunda ortaya çıkan gözaltı ve tutuklama kararları veya yargılamalar hakkında ise herhangi bir veri kamuoyu ile paylaşılmamaktadır.

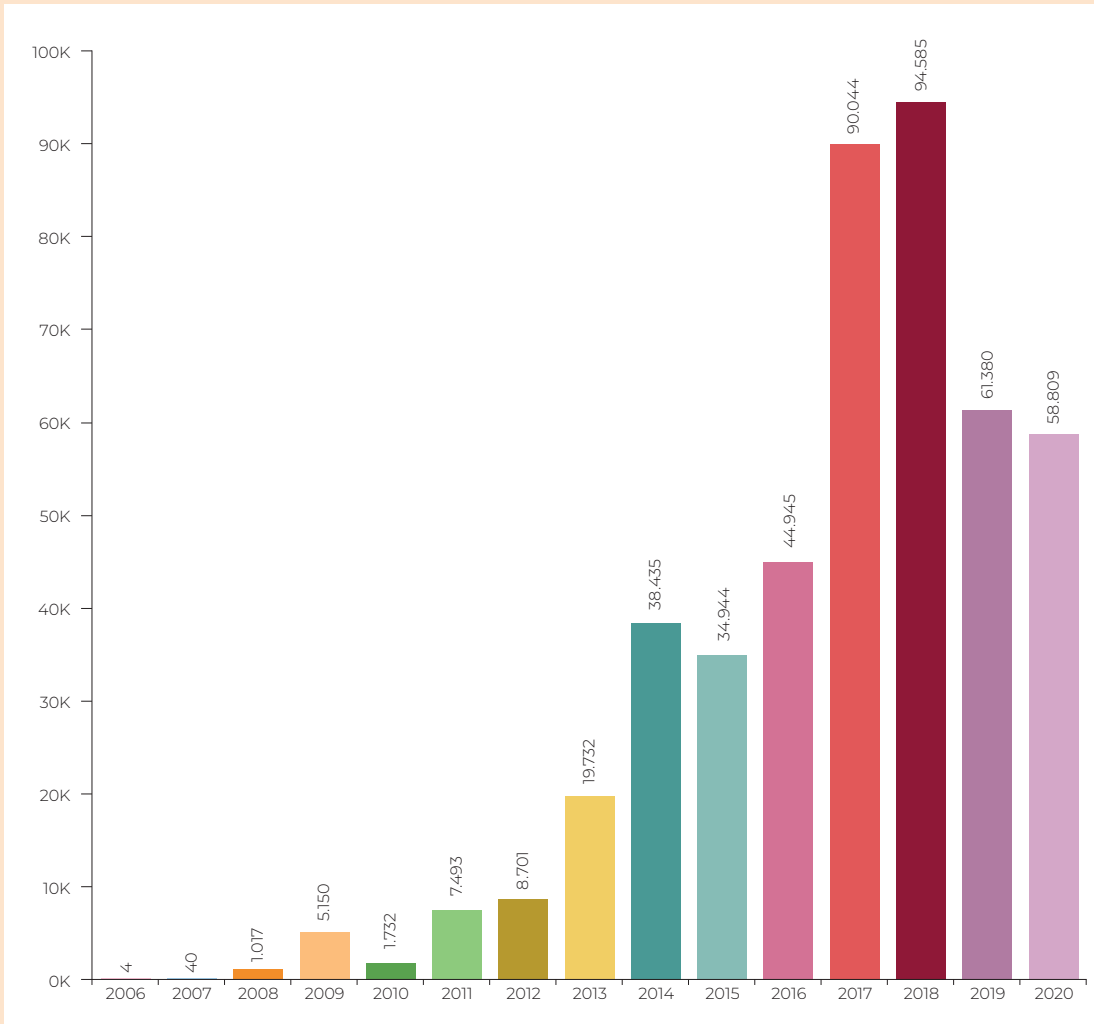
SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

İfade Özgürlüğü Derneği tarafından hazırlanan 2020 EngelliWeb raporu kapsamında Türkiye'den 2020 yılı sonu itibarıyla **467.011 web sitesi ve alan adına** erişimin engellendiği tespit edilmiştir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere EngelliWeb çalışması kapsamında **2007** yılı içinde **40**, **2008** yılı içinde **1.017**, **2009** yılı içinde **5.150**, **2010** yılı içinde **1.732**, **2011** yılı içinde **7.493**, **2012** yılında **8.701**, **2013** yılı içinde **19.732**, **2014** yılı içinde **38.435**, **2015** yılı içinde **34.944**, **2016** yılı içinde **44.945**, **2017** yılı içinde **90.044**, **2018** yılı içinde **94.585**, **2019** yılı içinde **61.380** ve **2020** yılı içinde **58.809** web sitesi ve alan adının erişime engellendiği tespit edilmiştir.

Türkiye'den 2020 yılı sonu itibarıyla erişime engellenen **467.011** web sitesi ve alan adı **764** farklı kurum tarafından verilen toplam **404.808** farklı karar ile erişime engellenmiştir. 2020 sonu itibarı ile Türkiye'den erişime engellenen web sitelerinin **129.160** tanesi kapatılana kadar TİB, **289.368** tanesi TİB kapandıktan sonra **BTK Başkanı** tarafından olmak üzere **418.528 tanesi idari tedbir kararları ile 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamında** erişime engellenmiştir. **35.008 alan adı ve web sitesine de yargı** (sulh ceza hakimlikleri, savcılıklar ve mahkemeler) tarafından erişim engellenmiştir. Genel toplamda **9.042** web sitesi Sağlık Bakanlığı tarafından, **2.112** web sitesi

¹⁷⁹ TİHV, 2020 Türkiye'de İnsan hakları İhlalleri Raporu, 10.12.2020, <https://tihv.org.tr/basin-aciklamalari/verilerle-2020-yilinda-turkiyede-insan-haklari-ihlalleri/>

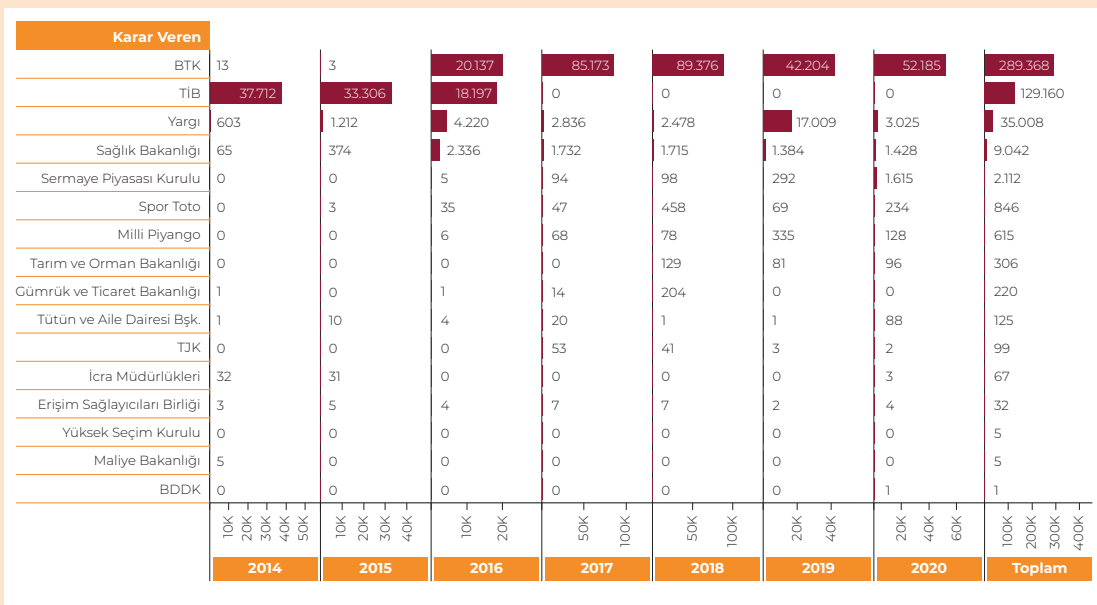
Şekil 53: Yıllara Göre Toplam Erişime Engellenen Web Siteleri Sayıları (2006-2020)

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, **846** web sitesi Spor Toto Başkanlığı tarafından, **615** web sitesi Milli Piyango tarafından, **306** web sitesi Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, **220** web sitesi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, **125** web sitesi Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı tarafından, **99** web sitesi Türkiye Jokey Kulübü tarafından, **67** web sitesi icra müdürlükleri tarafından, **32** web sitesi Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından, **5**'er web sitesi de Yüksek Seçim Kurulu ve Maliye Bakanlığı tarafından, **bir** web sitesi de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ("BDDK") tarafından erişime engellenmiştir.

Bir diğer taraftan EngelliWeb projesi kapsamında bugüne kadar 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında erişime engellenen toplam **22.554** haber adresi (**URL**) ve içerik ve haber siteleri tarafından silinen veya kaldırılan **15.832** haber adresi (**URL**) tespit edilmiştir. Bu haberler **468** farklı **sulh ceza hakimliği** tarafından verilen **5.136** farklı **kararla** erişime engellenmiştir. Yıllık bazda **5.700** erişime engellenen toplam

Şekil 54: Erişime Engellenen Websitelerinin Karar Veren Kurumlara Göre Dağılımı (2014-2020)

haberle 2019 birinci sırada yer alırken, 2020 yılı **4.620** toplam haberle en çok haber silinen veya çıkartılan yıl olmuştur. Dolayısıyla, haber siteleri tarafından 2018 içinde sıklıkla uygulanmaya başlayan oto-sansür 2020 içinde de özellikle Temmuz 2020 içinde yapılan yasal değişikliklerle dikkat çekici seviyede artış göstermiştir.

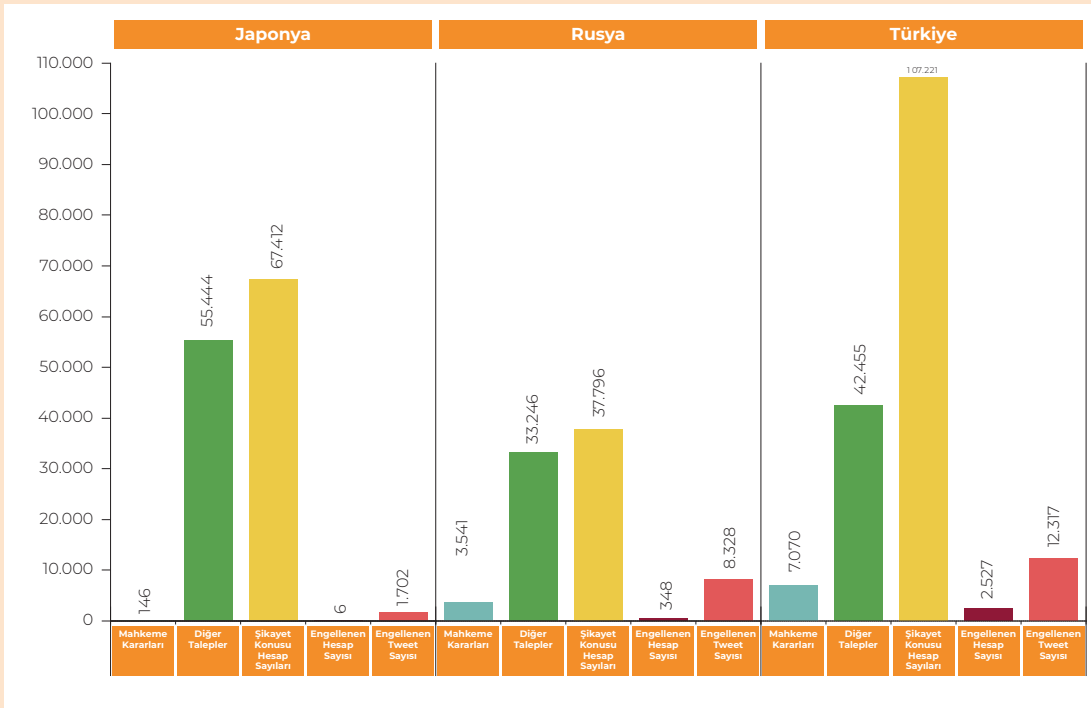
Türkiye’de git gide artan sansür uygulamalarının sosyal medya platformları tarafından açıklanan yıllık şeffaflık raporlarında da dikkat çekici bir seviyeye ulaştığı raporda değerlendirilmiştir. Türkiye’nin durumu özellikle Twitter Şeffaflık Raporlarında diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çok vahimdir. Diğer sosyal medya platformlarına oranla Türkiye’de Twitter daha çok siyasi söylem ve siyasi tartışma için kullanılırken aşağıdaki şekilde de görüleceği üzere istatistik veriler bakımından en yakın takipçileri olan Rusya ve Japonya’ya göre toplam çıkartma talep sayıları ve çıkartılması ve kaldırılması istenen hesap ve tweet sayıları çok daha yüksektir.

2018 ve 2019 raporlarımızda ortaya çıkan vahim tablo 2020’de de devam ederken, özellikle 2020 yılı içinde yapılan yasal değişikliklerle mevcut vahim tablonun daha da ağırlaştığı, İnternet ile ilgili yaptırımların artık sadece erişim engelleme uygulamaları ile sınırlı kalmadığı, içerik çıkartma yaptırımı ile kaldırılan haber ve içerik sayısında ciddi artış olduğu ve sansürün daha efektif bir şekilde uygulanmaya başladığı görülmekte ve hissedilmektedir.

Bir taraftan sistematik bir şekilde yüzlerce erişimin engellenmesi kararı verilirken Anayasa Mahkemesi’nin İnternete erişim, ifade ve basın özgürlüğü ile ilgili yaklaşımı da 2020 raporunda değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi’nin performansına bakıldığı zaman Anayasa Mahkemesi’nin 2020 içinde erişimin engellenmesi ile ilgili Bölümler ve Genel Kurul düzeyinde **sadece dört farklı başvuruyu** karara bağladığı¹⁸⁰ ve

¹⁸⁰ Wikimedia Foundation ve Diğerleri, Başvurusu, B. No: 2017/22355, 26.12.2019; Aykut Küçükçaya Başvurusu,

Şekil 55: Twitter Şeffaflık Raporlarında Japonya, Rusya ve Türkiye Karşılaştırması

bu başvuruların hepsinde ifade ve/veya basın özgürlüğünün ihlaline karar verdiği görülmektedir. Anayasa Mahkemesi 2019'da ise 5651 sayılı Yasa ile ilgili 17 farklı başvuruyu karara bağlayıp, 13 kararda ifade ve/veya basın özgürlüğü ihlali kararı verirken, 2020 içinde İnternet ve ifade özgürlüğü ile ilgili artan başvurulara rağmen çok az sayıda başvurunun karara bağlanması da dikkat çekicidir. Dolayısıyla, 2015'ten beri yapılmış olan çok sayıda başvuru henüz gündeme dahi alınmamışken, Anayasa Mahkemesi'nin Wikipedia platformu ile ilgili kararını vermesi ise yaklaşık 2.5 yıl, Sendika.Org başvuruları ile ilgili karar verme süreci ise yaklaşık 5 yıl sürmüştür. 2019 raporumuzda da belirttiğimiz üzere İnternet gibi hayati nitelikteki bir iletişim mecrasına yapılan ve ancak sansür olarak tanımlanabilecek müdahalelerle ilgili başvuruların daha hızlı bir şekilde değerlendirilmesinin mümkün kılınması gerekirken Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bu kararlar erişim engelleme kararlarını veren sulh ceza hakimlikleri tarafından hiçe sayılmakta ve erişim engelleme kararları, Anayasa Mahkemesi hiç karar vermemiş veya yokmuş gibi verilmeye devam etmektedir. Anayasa Mahkemesi de bu tip verilen kararlarla ilgili bireysel başvuruları karara bağlamaktan imtina etmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin 5651 sayılı Kanun'un gerek 8/A gerekse 9. maddesi kapsamında vermiş olduğu ilkesel kararlar ve bu kararları 2020 içinde uyguladığı diğer kararlarda da görüldüğü üzere erişim engelleme kararlarının sulh ceza hakimlikleri

B. No: 2014/15916, 09.01.2020; Ali Ergin Demirhan (Sendika.Org) Başvurusu, B. No: 2015/16368, 11.03.2020; Ali Ergin Demirhan (2) (Sendika.Org) Başvurusu, B. No: 2017/35947, 09.09.2020.

tarafından ancak istisnai durumlarda ve “**ilk bakışta ihlal**” ilkeleri çerçevesinde ihlalin apaçık belli olduğu durumlarda uygulanması gerektiği defalarca belirtilmiştir. Fakat, istisnai durumlarda ve ancak Anayasa Mahkemesi tarafından belirlenen ilkeler kapsamında alınması gereken kararlarda, bu rapor kapsamında yapılan değerlendirmede sulh ceza hakimliklerinin Anayasa Mahkemesi’nin belirlediği ilkesel yaklaşımı tamamen göz ardı ettikleri tespit edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi ile ilgili “**ilk bakışta ihlal**” ilkelerini ilk defa ortaya koyduğu Ali Kızık¹⁸¹ kararına 2020 içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından binde 62 oranında atıf yapıldığı görülmüştür. Bu kapsamda, 2020 yılı içinde verilen 3.173 karardan sadece 65 tanesinde “**ilk bakışta ihlal**” ilkelerinin uygulandığı görülmüştür. Diğer taraftan 8/A uygulamalarında ise ne 2020 öncesinde ne de 2020 içinde verilen kararlarda ne Ali Kızık kararına ne de Anayasa Mahkemesi’nin Ali Kızık kararından 8/A maddesine uyarladığı Birgün¹⁸² kararına herhangi bir atıf yapıldığına rastlanmamıştır. Dolayısıyla, sorunları çözmekten ziyade, Anayasa Mahkemesi de 5651 sayılı Kanun’un uygulanması ile ilgili sorun ve problemlerin artık bir parçası haline gelmiş, ara sıra verdiği ihlal kararlarına rağmen uygulanmayan içtihadı ile etkisiz hale gelmiştir.

Sonuç olarak, 5651 sayılı Yasa ile yaşamaya başladığımız 15. yıla girerken, devletin karmaşık **İnternet Sansür Mekanizması** daha önce olmadığı kadar canlı ve aktif şekilde işlemeye ve gelişmeye devam etmektedir. 2020 içinde RTÜK’ün de İnternet ile ilgili yetkisini kullanmaya başladığı ve Covid-19 salgını sırasında “**krizi fırsata çevirme**” anlayışıyla ortaya çıkan ve sosyal medyayı daha da fazla kontrol altına almak için atılan adımlarla sosyal medya platformlarının da Türkiye’de yasal temsilci bulundurmaları sağlanmıştır. 2020 yılında atılan adımların detaylı değerlendirmesine 2021 raporumuzda yer verilecekken güçlendirilmiş sansür ve kontrol mekanizmasının yakıcı ve yıkıcı etkisi gelecek yıllarda da devam edecektir.

¹⁸¹ Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

¹⁸² Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş. Başvurusu, B. No: 2015/18936, 22.05.2019.

İfade Özgürlüğü Derneği'nin 2018 ve 2019 EngelliWeb raporlarının devamı niteliğindeki 2020 EngelliWeb raporunun başlığı Ray Bradbury'nin meşhur **Fahrenheit 451** isimli 1951 yılında yayınlanan ve kitapların yakıldığı, baskıcı, otoriter ve distopik bir toplumun anlatıldığı bilimkurgu romanına atfen **Fahrenheit 5651: Sansürün Yakıcı Etkisi** olarak adlandırılmıştır. EngelliWeb raporu yaklaşık 14 sene önce yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve sonrasında ortaya çıkan bazı düzenlemelerle birlikte Türkiye'de git gide artan İnternet sansürleri ve erişim engelleme uygulamaları hakkında 2020 yılı sonu itibarıyla değerlendirmeleri içermektedir.

Bilindiği üzere, kapanana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve sonrasında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Türkiye'den erişime engellenen web siteleri ile ilgili istatistiki veriler ve benzer şekilde Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından da erişime engellenen web siteleri, haberler (URL adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler hiçbir zaman resmi olarak açıklanmamıştır. Dolayısıyla, EngelliWeb raporları bu alandaki yegâne istatistiki verileri içermekte ve bu alanda referans noktası konumuna gelmiştir.

EngelliWeb 2020 raporunda Türkiye'den erişime engellenen web siteleri, erişime engellenen veya yayından kaldırılan haberler (URL adresleri) ve erişime engellenen veya Türkiye'den görünmez kılınan sosyal medya hesap ve içerikleriyle ilgili istatistiki bilgiler 2020 yılı sonu itibarıyla detaylı şekilde kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Özellikle 2020 yılı ve Covid-19 pandemi döneminde gittikçe artan baskılarla 5651 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerle birlikte git gide artan İnternet sansürlerinin yakıcı ve yok edici etkisi bu raporda ele alınmaktadır.

İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb raporlarını yıllık bazda yayınlamaya devam edecektir. Güncel erişim engelleme haberlerine ulaşmak için Twitter platformu üzerinden @engelliweb hesabımızı ve Derneğin web sitesini (<https://ifade.org.tr>) takip edebilirsiniz.

ISBN
978-605-69446-4-2

ifade.org.tr